ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ
ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

Νοέμβρης-Δεκέμβρης 2019 No 137 Τιμή: 4€

Εξέγερση ενάντια σ' ένα χρεοκοπημένο σύστημα

- Το εργατικό κίνημα στην αντεπίθεση
- Ένας κόσμος σε αναβρασμό
- STOP στη ρατσιστική επίθεση της ΝΔ
- Μέση Ανατολή
- Κλιματική αλλαγή
- Πολυτεχνείο 1973
- Γερμανία 1989

ΤΕΥΧΟΣ 137

Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2019

Ο **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του **Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος**
Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Σύνταξη: Κώστας Βλασόπουλος, Αργυρή Ερωτοκρίτου, Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης, Κώστας Σαρρής, Εξώφυλλο, Σελιδοποίηση: Γιάννης Κούβαρης, Παντελής Γαβριηλίδης,
Υπεύθυνη διακίνησης: Ευγενία Βρούσο, 210 5247140, Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14, Τηλ. 210 5247584, Περιοδικό "Σοσιαλισμός από τα Κάτω", Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα, ISSN: 2241-7176
Για επικοινωνία: sosialismosapotakato@gmail.com www.socialismfrombelow.gr

23 Οκτώβρη, απεργία και πανελλαδικό συλλαλητήριο εργαζόμενων στα δημόσια Νοσοκομεία.

Η σύγκρουση με τη ΝΔ ξεκίνησε ορμητικά με απεργίες, αντισεξιστικές και αντιρατσιστικές μάχες. Η επαναστατική αριστερά χρειάζεται να βρίσκεται στο κέντρο υποστηρίζει η Μαρία Στύλλου.

Το εργατικό κίνημα στην αντεπίθεση

Το να βάζει η κυβέρνηση νομοσχέδιο στη Βουλή με το φιλόδοξο τίτλο «αναπτυξιακό» και να βρίσκεται αντιμέτωπη με μια από τις πιο δυνατές και μαχητικές απεργίες που έκλεισαν νοσοκομεία και δήμους είναι η αρχή μιας ήττας, που δεν ξέρει πώς και πότε θα τελειώσει.

Η Κυριακάτικη Καθημερινή στις 20 Οκτώβρη, τρεις μέρες πριν γίνει η διήμερη απεργία των δυο αυτών κλάδων, είχε ένα μικρό πολιτικό πρωτοσέλιδο σχόλιο που προειδοποιούσε την κυβέρνηση της Ν.Δ.: *«Προσέξτε, μπήκατε ορμητικά, αλλά οι δυσκολίες είναι μπροστά σας».*

Πρόβλεψη που επιβεβαιώθηκε τρεις μέρες αργότερα όταν ξεκίνησε η απεργία με τη συμμετοχή δυο από τους πιο οργανωμένους κλάδους της εργατικής τάξης, που είχαν τη δύναμη να κερδίσουν σ'αυτή τη μάχη το σύνολο της εργατικής τάξης. Η ΑΔΕΔΥ, η ΓΣΕΕ, τα Ε.Κ. πανελλαδικά δεν έβγαλαν κανένα κάλεσμα σ'αυτήν την απεργία (ούτε καν μια στάση εργασίας) αλλά αυτό δεν εμπόδισε την συμμετοχή του 90% στην απεργία την πρώτη μέρα στα νοσοκομεία, και τη δεύτερη μέρα στους δήμους (τα ποσοστά τα έδωσαν οι αντίστοιχες ομοσπονδίες, και καλύπτουν κύρια το λεκανοπέδιο).

Αυτή η απεργία έχει τρομοκρατήσει την κυβέρνηση για τρεις βασικούς λόγους.

Ο πρώτος, γιατί δεν βγήκε τυχαία και δεν περιορίζεται μόνο στους εργαζόμενους σ'αυτούς τους κλάδους. Προηγήθηκαν οι δυο πανεργατικές στις 24 Σεπτέμβρη και στις 2 Οκτώβρη, η πρώτη σε συνεργασία Εργατικών Κέντρων και πρωτοβάθμιων σωματείων που έχει δύναμη η Αριστερά, και η δεύτερη από ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ μετά την πίεση που έβαλε η επιτυχία της πρώτης. Άρα η διπλή απεργία νοσοκομείων και δήμων δεν ήταν «κεραυνός εν αιθρία» αλλά η συνέχεια.

Δεύτερο και εξίσου σημαντικό στοιχείο: τα σχέδια για ιδιωτικοποίηση κεντρικών κερδοφόρων υπηρεσιών του δημόσιου τομέα έχουν στο στόχαστρο αυτούς τους κλάδους. Το άρθρο 179 στο «αναπτυξιακό νομοσχέδιο» δίνει τη δυνατότητα στους δημάρχους να περνάνε την καθαριότητα και άλλες υπηρεσίες στους

ιδιώτες. Πέρασε από τη Βουλή με ψήφους δεξιάς και ακροδεξιάς (Ν.Δ. και «Ελληνική Λύση») αλλά οι δυσκολίες ξεκινάνε από εδώ και πέρα στον κάθε δήμο χωριστά. Και εκεί χρειάζεται να οργανωθεί η επόμενη μάχη.

Και τρίτο, μια πετυχημένη μάχη γίνεται παράδειγμα που επηρεάζει όλο το εργατικό κίνημα. Όπως η επιτυχία της γενικής απεργίας και του απεργιακού συλλαλητηρίου στις 24 Σεπτέμβρη όχι μόνο έσπρωξε στη δεύτερη πανεργατική στις 2/10, αλλά και βοήθησε στο να βγουν τα νοσοκομεία και οι δήμοι μαζικά στη νέα απεργία, αυτή η δυναμική κερδίζει και ανεβάζει την αυτοπεποίθηση όλων των εργατών. Και γι' αυτό χρειάζεται να οργανώσουμε τη συνέχεια.

Ούτε ανάπτυξη ούτε γεωπολιτική ηγεμονία

«Οι φιλοδοξίες των ελλήνων καπιταλιστών να γίνουν το κέντρο των Βαλκανίων απομακρύνονται» γράφει ο Σωτήρης Κοντογιάννης στην Εργατική Αλληλεγγύη.[1] Αυτή η εικόνα συμπληρώνεται με τις εξελίξεις στη Μ. Ανατολή και την πρόσφατη ανταγωνιστική συνεργασία ΗΠΑ, Ρωσίας, Συρίας και Τουρκίας για την τύχη των Κούρδων και τον έλεγχο της χώρας. Η επίσκεψη Πομπέο στην Ελλάδα και η συμφωνία για ανανέωση και αναβάθμιση του στρατιωτικού ρόλου των ΗΠΑ και των αμερικάνικων βάσεων στην Ελλάδα δεν σήμανε και την αναβάθμιση του ρόλου της Ελλάδας στη Μέση Ανατολή, το αντίθετο συμβαίνει.

Η κυβέρνηση της Ν.Δ. ψάχνεται τι θα κάνει με τις εξελίξεις στην ίδια τη Βόρεια Μακεδονία και με ποιους θα συμμαχήσει. Ο Μητσοτάκης έγινε υποστηρικτής της Συμφωνίας των Πρεσπών αλλά η ΕΕ μπλόκαρε τις ενταξιακές διαδικασίες. Πριν κάνει την κωλοτούμπα η ΝΔ, το VMRO ήταν ο καλύτερος σύμμαχός της, αλλά τώρα έχει χάσει αυτή τη συνεργασία.

Οι γεωπολιτικοί ανταγωνισμοί και οι εξελίξεις χειροτερεύουν την οικονομική ύφεση, και διεθνώς και στην Ελλάδα. Το ΔΝΤ προειδοποίησε αυτόν το μήνα ότι η διεθνής οικονομία βρίσκεται σε "precarious situation", δηλαδή επισφαλή κατάσταση, και έκοψε την πρόβλεψη του για ανάπτυξη στο χαμηλότερο επίπεδο από το ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης το 2008. Κατηγορεί γι' αυτό τον εμπορικό πόλεμο ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κίνα, και την αβεβαιότητα που δημιουργεί το Brexit. Η γερμανική οικονομία, που στηρίζεται και εξαρτάται από τις εξαγωγές, είναι αυτή που έχει κτυπηθεί πιο σκληρά, έτσι ώστε η ατμομηχανή της Ευρώπης να βρίσκεται στα πρόθυρα της ύφεσης.[2] Για την Ελλάδα η πρόβλεψη του ΔΝΤ δίνει ρυθμό γύρω στο 2,1% (από 2,8% που αρχικά υποστήριζε η κυβέρνηση).

Γι' αυτό και το «αναπτυξιακό» δεν είχε τίποτα θετικό να περιλάβει πέρα από επιθέσεις: ιδιωτικοποιήσεις, περικοπές και μέτρα κατά του συνδικαλισμού και των συλλογικών συμβάσεων. Μια κυβέρνηση που μπήκε ορμητικά γιατί «είχε τον έλεγχο της πλειοψηφίας» στις κάλπες (39,8% των ψήφων με συμμετοχή στο 57,9% δηλαδή "αυτοδύναμη" καραμπινάτη μειοψηφία), τώρα προσπαθεί να κρατήσει τον πολιτικό έλεγχο με περικοπές, καταστολή, ρατσισμό και ακροδεξιές συνεργασίες. Ας κοιτάξουν στην Χιλή ή έστω στην Αργεντινή πόσο μακρυά πάει μια τέτοια κατάσταση. Αν αυτό δεν είναι πολιτική κρίση, πρώιμη αλλά με προοπτική να κλιμακωθεί αρκετά γρήγορα, τότε τι άλλο είναι;

Ήδη ακούγεται μέσα στον κόσμο ότι «ο Μητσοτάκης δεν πρόκειται να βγάλει την τετραετία».

Διαψεύδονται οι Κασάνδρες

Οι θεωρίες για το τέλος των εργατικών αγώνων, για ήττα της εργατικής τάξης και την ανάγκη μιας μεγάλης εσωστρέφειας και προσαρμογής της Αριστεράς σ' αυτές τις "αρνητικές συνθήκες" (όπως τις εκτιμούσαν πολλές απόψεις) ήταν το μοτίβο που κυριάρχησε στα περισσότερα ρεύματα. Σε αντίθεση με αυτές τις εκτιμήσεις το άρθρο του ΣΑΚ, που γράφτηκε στις 8 Ιούλη (μια μέρα μετά τις εκλογές), έβαζε μια τελείως διαφορετική εικόνα.

«Ο κόσμος είναι ένα οργισμένο ποτάμι, που έδωσε μάχες όλα τα προηγούμενα χρόνια και ενάντια στην κυβέρνηση Τσίπρα, στάθηκε μπροστά στην κάλπη και την τελευταία στιγμή έδωσε το φιλί της ζωής στον ΣΥΡΙΖΑ για να αποφύγει μια σαρωτική ήττα. Αλλά δεν πρόκειται να περιμένει για πολύ.

Το εργατικό κίνημα έχει το δικό του πρόγραμμα. Είναι οι διεκδικήσεις που ξετυλίχτηκαν για προσλήψεις, μονιμοποιήσεις και όχι απολύσεις σε όλο το δημόσιο, από τους συμβασιούχους των νοσοκομείων και των δήμων μέχρι τους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς και τους «ΟΑΕΔ» παντού.

Είναι η μάχη ενάντια στα κλεισίματα και τις απολύσεις από τα εργοστάσια μέχρι τις τράπεζες, είναι η μάχη ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις των ΔΕΚΟ που μπαίνουν σε νέα φάση με τις απειλές για χρεοκοπία της ΔΕΗ. Είναι οι απεργίες για Συλλογικές Συμβάσεις με αυξήσεις σε μισθούς και συντάξεις.

Είναι οι διεκδικήσεις των συνδικάτων με πρωταγωνίστριες τις ίδιες τις γυναίκες ενάντια στον σεξισμό και τις διακρίσεις. Να αναλάβει το κράτος παιδικούς σταθμούς και κοινωνικές υπηρεσίες αντί να διαλύει ΚΑΠΗ και κάθε κοινωνική πρόνοια ρίχνοντας τα βάρη του σπιτιού στις γυναίκες».[3]

Το 2020 συμπληρώνονται εκατονδέκα χρόνια από το ιστορικό Συνέδριο Γυναικών στην Κοπεγχάγη. Σημαντικός σταθμός για την ιστορία του γυναικείου και του εργατικού κινήματος γιατί πήρε απόφαση για την καθιέρωση της 8 Μάρτη σαν διεθνή μέρα για την πάλη για ίσα δικαιώματα των γυναικών σε όλον τον κόσμο. Την πρόταση έκανε η Κλάρα Τσέτκιν και στηρίχτηκε απ' όλες τις αντιπροσωπείες.

Η απόφαση εκείνη πέρασε από πολλά στάδια και μάχες. Χρειάστηκαν μεγάλοι αγώνες και κινήματα

24 Οκτώβρη, απεργία και πανελλαδικό συλλαλητήριο εργαζόμενων στους Δήμους.

για να καθιερωθεί με νόμο η ίση αμοιβή γυναικών και αντρών. Στη Βρετανία ψηφίστηκε νόμος το 1970 μετά από θυελλώδεις μάχες και απεργίες των γυναικών, και στην Ελλάδα προβλεπόταν με το νόμο 1414 το 1984, πριν από 35 ολόκληρα χρόνια.

Πού βρίσκεται αυτή η ισότητα σήμερα; Οι Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς δημοσιεύουν πίνακα που δείχνει ότι η ανισότητα στους μισθούς συνεχίζει να βασιλεύει στην πλειοψηφία των χωρών.

«Ο αριθμός των κρατών που πέρασαν την τελευταία δεκαετία νόμους ενάντια στην οικογενειακή βία έχει ανέβει κατά 50% (από 100 χώρες με τέτοια νομοθεσία πήγε στις 150), όμως είναι πολύ λίγες οι χώρες που πέρασαν νόμο για την ίση αμοιβή. Το 60% σε σύνολο 187 χωρών που συμμετείχαν στην έρευνα, δεν έχουν καμιά νομική ρύθμιση».[4] Και δεν είναι πόσες χώρες έχουν νομοθεσία, αλλά και εάν την εφαρμόζουν.

«Έφτασα 55 χρονών όταν έμαθα ότι ήμουν θύμα, ότι οι άντρες συνάδελφοι μου έπαιρναν διπλάσιο μισθό από μένα. Δουλεύω στο BBC, κάνω ίδια δουλειά με τους άντρες δημοσιογράφους και ανακάλυψα ξαφνικά ότι ο δικός μου μισθός ήταν μισός απ' αυτούς. Η διεύθυνση υποστήριξε ότι οφειλόταν σε παράληψη, αλλά πια δεν τους πιστεύω».[5]

Το ότι δεν πρόκειται για εξαίρεση και παράβλεψη επιβεβαιώνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την πρόσφατη Διάσκεψη που οργανώθηκε με θέμα «Η Ευρώπη για την Ισότητα των Φύλων – Κάνοντας απολογισμό – Αναλαμβάνοντας δράση». Η εικόνα και τα στοιχεία που ήρθαν από διάφορους ομιλητές/τριες δεν χωράνε καμιά αμφισβήτηση.

«Τα 7,7 εκατομμύρια γυναικών στην Ευρώπη είναι εκτός αγοράς εργασίας (έναντι 500.000 των αντρών), όχι γιατί δεν θέλουν να δουλέψουν, αλλά γιατί μένουν στο σπίτι για να φροντίζουν τα μέλη της οικογένειας. Επιπλέον 9 εκατομμύρια γυναικών (έναντι 600.000 των αντρών), δουλεύουν σε καθεστώς μερικής απασχόλησης λόγω των υποχρεώσεων τους στον τομέα της φροντίδας. Για την πλειοψηφία η μερική απασχόληση δεν είναι επιλογή αλλά ανάγκη.

Οι εργαζόμενες στην Ευρώπη προσφέρουν 13 ώρες την εβδομάδα περισσότερες από τους άντρες σε μη αμειβόμενες εργασίες νοικοκυριού και φροντίδας (οι γυναίκες δίνουν διπλάσιες ώρες από τους άντρες).

Το 70% των χαμηλά αμοιβόμενων στην Ευρώπη είναι γυναίκες. Η μια στις τέσσερις απασχολείται σε επισφαλείς θέσεις. Οι περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες, στο κράτος πρόνοιας έχουν συνολικά χειροτερέψει τη ζωή των γυναικών.

Οι αμοιβές των γυναικών είναι το λιγότερο κατά 16% χαμηλότερες, ενώ στις συντάξεις η διαφορά φτάνει στο 35%.

Και τέλος, 1 στις 2 έχει δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση, 1 στις 3 έγινε θύμα βίας και βιασμών, ενώ ταυτόχρονα η δυνατότητα για νοσοκομεία, σπίτια κακοποιημένων γυναικών, περίθαλψης κλπ δεν καλύπτει ούτε τις μισές απ' αυτές τις ανάγκες".[6]

Καθόλου περίεργο που η εργατική τάξη είναι παντού οργισμένη όταν το μισό της ζει κάτω από τέτοιες διακρίσεις. Δεν είναι σύμπτωση ότι οι γυναίκες πρωτοστατούν παντού στις κινητοποιήσεις.

Κυβέρνηση λιτότητας και σεξισμού

Η Ελλάδα σ' αυτή την εικόνα της ανισότητας, κρατάει την προτελευταία θέση και η κυβέρνηση Μητσοτάκη ετοιμάζεται να προχωρήσει ακόμα περισσότερο σ' αυτή την υποβάθμιση για τις γυναίκες εργαζόμενες. Αυτές οι επιθέσεις συγκεντρώνονται σε τρία μεγάλα ζητήματα.

Το πρώτο είναι οι απολύσεις συμβασιούχων που η πλειοψηφία – ιδιαίτερα σε κάποιους κλάδους όπως υγεία και εκπαίδευση και όχι μόνο – είναι γυναίκες.

Το δεύτερο είναι ο νέος «αναπτυξιακός» νόμος που καταργεί τις συλλογικές συμβάσεις. Η ισότητα στους μισθούς, οι άδειες και τα επιδόματα μητρότητας, μπορεί να ορίζονται από τη γενική νομοθεσία, είναι πάντοτε όμως οι συλλογικές συμβάσεις που τα συγκεκριμενοποιούσαν. Οι συλλογικές συμβάσεις είναι μια συνεχής μάχη από τη μεριά του εργατικού κινήματος να κρατήσει τις κατακτήσεις του, και να τις διευρύνει. Γι' αυτό τις κατάργησαν τα Μνημόνια, αλλά οι μάχες και οι αγώνες του εργατικού κινήματος ανάγκασαν τον ΣΥΡΙΖΑ να υπόσχεται την επαναφορά τους. Ο «αναπτυξιακός» νόμος τώρα τις ξανακαταργεί.

Η τρίτη επίθεση είναι η απόφαση της κυβέρνησης για βοήθημα 2000 ευρώ για κάθε παιδί που γεννάει μια γυναικά κάτω των 30 χρονών. Οι μάχες του εργατικού και του γυναικείου κινήματος καθιέρωσαν τα οικογενειακά επιδόματα για γυναίκες και άντρες, ανεξάρτητα από ηλικία, οικογένεια, και σεξουαλικές επιλογές. Τα μνημόνια κατάργησαν (ή μείωσαν μέχρι εξαφάνισης) τα οικογενειακά επιδόματα, και τώρα έρχεται η υφυπουργός Εργασίας και τα αντικαθιστά με ένα σεξιστικό και ρατσιστικό επίδομα που πιέζει τις νέες γυναίκες και αποκλείει όσες "δεν έχουν ΑΜΚΑ".

Αυτές οι εξελίξεις έχουν σημάνει όχι υποχώρηση αλλά δυνάμωμα των εργατικών αγώνων. Το ότι οι γυναίκες δέχονται πολλαπλές επιθέσεις από την κυρίαρχη τάξη, οικονομικές, πολιτικές, σεξιστικές, τις έχει βάλει στην πρώτη γραμμή των αγώνων και έχει δυναμώσει το εργατικό κίνημα συνολικά. Γεμίζει πείσμα την απόφαση του, ότι εάν δεν παλέψουμε δεν κερδίζουμε. Εάν δεν τελειώσουμε μ' αυτούς εδώ – και με το σύστημα – δεν έχουμε μέλλον.

Όταν το 2007 έγιναν οι μεγάλες απεργίες για το ασφαλιστικό, το ΣΕΚ κατέβαινε στα συλλαλητήρια με το πανό «Κάτω τα χέρια από τις γυναίκες», ενάντια στις ρυθμίσεις που ανέβαζαν συνολικά τα συντάξιμα χρόνια, αλλά για τις γυναίκες αυτή η αύξηση ήταν ανατροπή των όσων ίσχυαν μέχρι τότε. Σύνταξη από τα 57 στα 67, και όποιες πάρει ο Χάρος.

Τότε φαινόταν ότι η συμμετοχή των εργαζομένων γυναικών σ' εκείνες τις μάχες ήταν μια αλλαγή, κάτι νέο, τώρα είναι ο κανόνας που δυναμώνει τους αγώνες και το εργατικό κίνημα. Το σωματείο στο αντικαρκινικό νοσοκομείο Άγιος Σάββας δυνάμωσε δίνοντας μάχες για να μην απολυθούν οι καθαρίστριες και αυτό του έδωσε τη δυνατότητα να οργανώσει τη μάχη και να κερδίσει μεγάλη συμπαράσταση όταν ξεδιπλώθηκε η επίθεση ενάντια στο ίδιο το σωματείο με την απειλή απόλυσης του προέδρου του Κώστα Καταραχιά. Η ανταπόκριση ήταν εντυπωσιακή.

Μέσα σ' αυτή την περίοδο των πάνω από δέκα χρόνων, συνολικά οι εμπειρίες του εργατικού κινήματος έχουν μεγαλώσει: από την οργάνωση των πανεργατικών απεργιών, από την εμπειρία της πολιτικής κρίσης των δυο μεγάλων κομμάτων της κυρίαρχης τάξης που εναλλασσόταν στην κυβέρνηση και τέλος από την εμπειρία της εκλογής αλλά και των συμβιβασμών και υποχωρήσεων της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ.

Και μέσα στην ίδια περίοδο οι εμπειρίες εμπλουτίζονται από την πολιτική μάχη ενάντια στο ρατσισμό, ενάντια στους δολοφόνους του Παύλου Φύσσα και για την ήττα της Χρυσής Αυγής στους δρόμους, στα δικαστήρια και στις εκλογές.

Όσο η συλλογικότητα της εργατικής τάξης στο χώρο δουλειάς είναι δύναμη για να δώσει μάχες, άλλο τόσο η συνείδηση, οι ιδέες της και οι μάχες της καθορίζονται από τις πολιτικές αναμετρήσεις, από το τι συμβαίνει εκεί έξω.

24 Οκτώβρη. Και οι φοιτητές στους δρόμους.

Με ή χωρίς ηγεσία;

Στους Φαϊνάνσιαλ Τάιμς το σαββατοκύριακο 27-28/10 υπάρχει ένα άρθρο γραμμένο από 5 δημοσιογράφους για τις εξεγέρσεις που έχουν ξεσπάσει ταυτόχρονα στη Χιλή, στην Καταλονία, στο Λίβανο και στο Χονγκονγκ. Ο τίτλος του άρθρου είναι «Η εποχή των εξεγέρσεων χωρίς ηγέτες».[7]

Τόσο η εισαγωγή του άρθρου όσο και η περιγραφή της κάθε χώρας χωριστά, θέλει να δώσει την εικόνα ότι στην περίοδο του ίντερνετ, του facebook και των διαφόρων άλλων τρόπων επικοινωνίας, οι εξεγέρσεις οργανώνονται χωρίς την ανάγκη να υπάρχει ηγεσία που τις οργανώνει.

Δίνει παράδειγμα για κάθε χώρα χωριστά για το τι έσπρωξε τον κόσμο να εξεγερθεί: στο Λίβανο ήταν φόρος στο whatsapp, στη Χιλή ήταν η αύξηση του εισιτηρίου στο Μετρό, στη Γαλλία τα Κίτρινα Γιλέκα ξεκίνησαν σαν διαμαρτυρία για την επιβολή φόρου στο πετρέλαιο, στο Χονγκονγκ η αφετηρία ήταν η απειλή για απελάσεις στην Κίνα, στην Αλγερία η άρνηση του προέδρου να παραδώσει την εξουσία. Οι διαμαρτυρίες απέναντι σ' αυτές τις καταστάσεις σήμαναν αυθόρμητες εξεγέρσεις, δεν τις οργάνωσε το πρόγραμμα κάποιας ηγεσίας και κάποιου μανιφέστου.

Όμως, τίποτα απ' όλα αυτά δεν είναι καινούργιο. Η ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα όπου εξεγέρσεις και επαναστάσεις ξεκινούν από τα κάτω. Σε όλον τον κόσμο αυτοί που θέλουν να παλέψουν και ξεσηκώνονται χρησιμοποιούν καινούργιες τεχνολογίες και τρόπους για να επικοινωνήσουν και να οργανώσουν τις κινητοποιήσεις τους. Και η χρήση της τεχνολογίας για επικοινωνία, ενημέρωση και συντονισμό είναι παλιά εμπειρία. Το καινούργιο είναι η ταχύτητα της κυκλοφορίας της ενημέρωσης και όχι το μέσο. Παλιότερα ήταν το ραδιόφωνο, ο ασύρματος, το "χωνί", η ντουντούκα, τα συνθήματα στους τοίχους κλπ.

Στη Ρώσικη Επανάσταση έφτασε η απόφαση των εργατριών στα εργοστάσια της Πετρούπολης να απεργήσουν στις 23 Φλεβάρη – διεθνή μέρα γυναικών – για να συμμετέχουν την επόμενη όλα τα εργοστάσια και να γενικευτεί η απεργία μέσα σε ένα 24ωρο. Σίγουρα οι ουρές έξω από τα μαγαζιά και τους φούρνους άπλωσαν ακόμα περισσότερο το μήνυμα, όμως η δύναμη ήταν η απεργιακή επιτροπή των γυναικών.

Η ίδια εικόνα επαναλαμβάνεται πολύ συχνά στην ιστορία, όχι μόνο στις επαναστατικές εκρήξεις αλλά και πριν απ' αυτές. Ο κόσμος πουθενά δεν ξεσηκώνεται γιατί του είπε η ηγεσία του, αλλά γιατί δεν έχει πια εμπιστοσύνη στους άλλους τρόπους που μέχρι τότε είχε διαλέξει.

Αυτό που καθορίζει το μέλλον μιας εξέγερσης δεν είναι μόνο η συμμετοχή, η μαζικότητα, ο θυμός, αλλά το ποια τάξη μπαίνει μπροστά και καθορίζει το μέλλον της εξέγερσης.

Η συζήτηση εάν χρειάζεται σήμερα ηγεσία – ή αλλιώς επαναστατικό κόμμα- έχει ανοίξει μέσα στην Αριστερά, ακόμα και στη ριζοσπαστική αριστερά. Στην Ελλάδα, η συζήτηση στον μετεκλογικό ΣΥΡΙΖΑ ξεκινάει απορρίπτοντας το επαναστατικό κόμμα ως "καταψύκτη της επανάστασης".

Στην ίδια την επαναστατική αριστερά διεθνώς, δυσκολίες, κρίσεις, διασπάσεις (μέχρι και διάλυση οργανώσεων) έχουν κάνει πολλούς να γενικεύουν με διάφορες θεωρίες όπως: μικρές επαναστατικές οργανώσεις δεν έχουν σήμερα τις δυνατότητες να μεγαλώσουν, και να επηρεάσουν τα γεγονότα. Η κατάσταση έχει αλλάξει από την περίοδο των μπολσεβίκων, δεν υπάρχει εργατική πρωτοπορία (ακόμα και η ύπαρξη της εργατικής τάξης μπαίνει σε αμφισβήτηση), δεν υπάρχει θεωρία (καινούργια) για να στηριχτεί μια επαναστατική ηγεσία.

Άρα αναμονή – επεξεργασία θεωρίας – διάλυση μέσα στα κινήματα ή μικροομαδούλες και συμμαχίες για να διαμορφωθεί ένας νέος πόλος, μέχρι να διαλυθεί κι αυτός και ξανά από την αρχή.

Είναι αλήθεια ότι σ' αυτή την εξέλιξη βαραίνει και η πορεία του ΣΥΡΙΖΑ. Γιατί κάποιες απ' αυτές τις ομάδες και οργανώσεις είχαν εναποθέσει τις ελπίδες τους στον ΣΥΡΙΖΑ και η εμπειρία ήταν δραματική.

Χρειάζονται απαντήσεις σ' αυτές τις απόψεις σε τρία επίπεδα.

Το πρώτο αφορά την εργατική τάξη και την εργατική πρωτοπορία. Είδαμε ήδη πιο πάνω ότι οι εξελίξεις διαψεύδουν την εικόνα της διάλυσης: Οι εργατικοί αγώνες όλη την περασμένη περίοδο, οι αγώνες που οργάνωσε το εργατικό κίνημα στην περίοδο κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ αλλά και στη συνέχεια, το σημερινό διεθνές καυτό φθινόπωρο είναι η

30 Οκτώβρη. Συγκέντρωση στο προαύλιο του Νοσοκομείου Αγ. Σάββας ενάντια στις απολύσεις και το χτύπημα του σωματείου.

συνεχής προσπάθεια του πιο προχωρημένου και μαχητικού κομματιού της εργατικής τάξης να παλέψει και να συγκρουστεί παρά την άρνηση, ακόμα και τον απεργοσπαστικό ρόλο που παίζουν οι ηγεσίες των συνδικάτων, με την ηγεσία της ΓΣΕΕ να δίνει το παράδειγμα.

Το δεύτερο έχει να κάνει με το ρόλο που παίζει η επιρροή του ρεφορμισμού μέσα στο κίνημα. Η εξέλιξη του ΣΥΡΙΖΑ δεν μπορεί να αποδοθεί σε αδυναμίες, προδοσίες ή υπαναχωρήσεις προσώπων. Δείχνει αποκαλυπτικά τι είναι ένα ρεφορμιστικό κόμμα και πού καταλήγει καθώς πιστεύει ότι μπορεί να ελέγξει τον καπιταλισμό από μέσα και από τα πάνω. Μια επιλογή που συνεχίζεται και σήμερα που βρίσκεται στην αντιπολίτευση καθώς διαμορφώνει ένα πρόγραμμα πιο δεξιό και από αυτό που εφάρμοσε σαν κυβέρνηση και αντίστοιχα μια τακτική "υπεύθυνης σκιώδους κυβέρνησης". Δεν είναι μόνο ο ΣΥΡΙΖΑ, η ίδια εξέλιξη φαίνεται και στο Podemos στην Ισπανία και στο Εργατικό κόμμα στην Αγγλία με ηγεσία τον Κόρμπιν.

Αυτές οι επιρροές φρενάρουν τη νέα ριζοσπαστικοποίηση, απειλούν με πισωγυρίσματα τις μάχες ακόμα και τις μεγάλες εκρήξεις που βλέπουμε διεθνώς. Το κενό της έλλειψης επαναστατικής οργάνωσης τρέχει να το καλύψει ο ρεφορμισμός, που ακόμα και ένα τεράστιο κίνημα και μια τεράστια έκρηξη μπορεί να την φτάσει σε αδιέξοδο, όπως έχουμε δει πολλές φορές στην ιστορία, ιδιαίτερα εδώ στην Ελλάδα και η γενιά της Αντίστασης και του 114 και του Πολυτεχνείου. Οι επαναστάτες δεν έχουν την πολυτέλεια να περιμένουν "αργότερα" για να συγκροτηθούν σαν πολιτική δύναμη.

Επαναστατική οργάνωση

Γι' αυτό το τρίτο επίπεδο είναι το καθοριστικό, δηλαδή τι μπορεί να κάνει σήμερα μια επαναστατική οργάνωση για να επηρεάσει τις εξελίξεις φτάνοντας να μεγαλώσει και να γίνει ένα υπολογίσιμο επαναστατικό κόμμα της εργατικής πρωτοπορίας.

Αυτό απαιτεί ξεκάθαρες προσπάθειες συνδυασμένα και ταυτόχρονα τόσο στις μεγάλες επιλογές όσο και στην καθημερινή παρέμβαση. Σημαίνει επιμονή στην επικαιρότητα των στρατηγικών αντιλήψεων του Λένιν για ένα κόμμα των πρωτοπόρων εργατών που είναι ταυτόχρονα η ντουντούκα των καταπιεσμένων. Άρα στήριξη και άπλωμα των εργατικών αγώνων και πολιτικό κέρδισμα ώστε το πιο μαχητικό κομμάτι να δίνει τις μάχες ενάντια στο ρατσισμό, την καταπίεση των γυναικών, για την προοπτική της κοινωνικής απελευθέρωσης.

Το ΣΕΚ κάνει αυτή την προσπάθεια συστηματικά. Οι σεκίτες και οι σεκίτισσες δίνουν δείγματα γραφής σαν πρωτοπόροι αγωνιστές σε πολλά μέτωπα: παραδείγματος χάρη στα νοσοκομεία, για την ενότητα και όχι τη διάσπαση της εργατικής τάξης με την πάλη για τη μονιμοποίηση των συμβασιούχων μέσα από τα συνδικάτα και τους μόνιμους μαζί. Για να είναι η εργατική τάξη δύναμη απελευθέρωσης όπου βρίσκουν προστασία όλοι οι καταπιεσμένοι και οι καταπιεσμένες– είτε είναι οι μετανάστες στη Μανωλάδα, οι πρόσφυγες που αναζητούν άσυλο, στέγη και ανοιχτά σύνορα, είτε οι γυναίκες που οργανώνουν για να είναι η 8 Μάρτη για πρώτη φορά απεργία φέτος στην Ελλάδα. Για την ενότητα ενάντια στη φασιστική απειλή ώστε να πανηγυρίσουμε όλοι και όλες μαζί την απομόνωση και καταδίκη των νεοναζί της Χρυσής Αυγής.

Μέσα σε μια τέτοια δημιουργική δράση και παρέμβαση μπορούμε να οργανώνουμε τη συζήτηση για τις θεωρητικές αναζητήσεις και κατακτήσεις που έχει ανάγκη η τάξη μας για να νικήσει. Οι σεκίτες και οι σεκίτισσες δεν είναι "απλά" πρωτοπόροι κινηματίες, είναι οργανωτές αυτού του διαλόγου με διοργανώσεις όπως το ετήσιο φεστιβάλ Μαρξισμού που εδώ και τριάντα πλέον χρόνια φέρνει κοντά τη θεωρία με την πράξη. Για να αρπάξουμε τις ευκαιρίες που ανοίγει μπροστά μας μια νέα αντεπίθεση της εργατικής τάξης. ■

Σημειώσεις

1. Εργατική Αλληλεγγύη Νο 1395, 23 Οκτώβρη 2019, σελ.2. «Σύνοδος Κορυφής Ε.Ε. – ένα χάος γεμάτο χαστούκια», Σ. Κοντογιάννης
2. Φαϊνάνσιαλ Τάιμς 20/10, άρθρο του Martin Arnold "Central Banks – Lagarde plots new ECB course", σελ. 17
3. ΣΑΚ Νο 135, Ιούλης-Αύγουστος 2019, «Επί του πιεστήριου – Τα αποτελέσματα των εκλογών» από τη Σύνταξη, σελ. 2-3
4. F.T., 29/10, πίνακας με τίτλο «Προς την ισότητα των φύλων», σελ. 1
5. F.T., 17/10, Γυναίκες εργαζόμενες στις επιχειρήσεις, σελ. 2
6. Άρθρο Χριστίνας Πάντζου, Εφ.Συν. 19-20 Οκτώβρη, «Ισότητα φύλου στην Ευρώπη, ένα όνειρο απατηλό»
7. Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς 26-27/10 2019, «Ο κόσμος καίγεται – Η εποχή των εξεγέρσεων χωρίς ηγέτες», Γιδεών Ράχμαν, Μπένεντικτ Μάντερ, Ντάνιελ Ντούμπαϊ, Σου-Τιν Βουλί, Χέμπα Σαλέχ

Ένας κόσμος σε αναβρασμό

Χογκ-κογκ, Εκουαδόρ, Καταλονία, Λίβανος, Χιλή – οι εξεγέρσεις κάνουν το γύρο του κόσμου. Ο Πάνος Γκαργκάνας δίνει τη συνολική εικόνα.

Το κύμα των κινητοποιήσεων που ξεδιπλώνεται παγκόσμια αυτό το φθινόπωρο είναι πραγματικά εντυπωσιακό. Από το ένα άκρο του πλανήτη ως το άλλο, από βδομάδα σε βδομάδα, ένας κόσμος παίρνει φωτιά και βγαίνει στους δρόμους κάνοντας κυβερνήσεις και άρχουσες τάξεις να τρέμουν.

Οι διαδηλωτές του Χονγκ-κονγκ ήταν ήδη πρωτοσέλιδο μέσα στο καλοκαίρι, αλλά αν κάποιοι στη Δύση έλπιζαν ότι αυτό είναι ένα επεισόδιο που φέρνει πονοκέφαλο μόνο στους γραφειοκράτες του Πεκίνου, σύντομα έπεσαν έξω. Για την ακρίβεια, στις 4 Σεπτέμβρη οι αρχές του Χονγκ-κονγκ ανακάλεσαν την απόφαση που είχε προκαλέσει τις αρχικές διαμαρτυρίες αλλά το κίνημα αντί να πάει σπίτι του φούντωσε περισσότερο και σύντομα έπαψε να είναι μόνο.[1]

Την Παρασκευή 20 Σεπτέμβρη ξέσπασαν διαδηλώσεις κατά του δικτάτορα Σίσι στην Αίγυπτο. Όπως έγραφε η οργάνωση Επαναστάτες Σοσιαλιστές στην ανακοίνωσή της "Οι διαδηλώσεις της Παρασκευής 20 Σεπτέμβρη αντιπροσωπεύουν μια ποιοτική στροφή στο δρόμο της αντίστασης στο καθεστώς του Σίσι. Το τείχος του φόβου που χτίστηκε με χρόνια δολοφονιών, συλλήψεων και βασανιστηρίων έχει αρχίσει να καταρρέει, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη δυνατότητα ενός μαζικού κινήματος και αντίστασης την ερχόμενη περίοδο".[2]

Σύντομα αποδείχθηκε ότι το τείχος του φόβου είχε αρχίσει να σπάει σε πολλά σημεία. Στις 9 Οκτώβρη μια γενική απεργία παρέλυσε τα πάντα στο Εκουαδόρ (Ισημερινό). Είχαν προηγηθεί διαδηλώσεις ενάντια σε κυβερνητικό διάταγμα που καταργούσε τις επιδοτήσεις στα καύσιμα. Ο πρόεδρος προσπάθησε να τις αντιμετωπίσει με καταστολή αλλά ακόμη και ο στρατός δεν μπορούσε να εγγυηθεί την ασφάλεια του προεδρικού μεγάρου από τις απόπειρες του κόσμου να εισβάλει. Μετά από δυο βδομάδες οργής η κυβέρνηση αναγκάστηκε να υποχωρήσει.[3]

Η σκυτάλη πέρασε στην εργατική τάξη και τη νεολαία της Χιλής όπου η σύγκρουση πήρε μεγαλύτερες και πιο δραματικές διαστάσεις. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε αυξήσεις στα εισιτήρια του Μετρό και βρέθηκε αντιμέτωπη με μαχητικές διαδηλώσεις που ξεκίνησαν από τους φοιτητές. Ωστόσο, η βίαιη καταστολή, η κήρυξη κατάστασης "Έκτακτης Ανάγκης" ακόμη και οι δολοφονίες τουλάχιστον 11 διαδηλωτών δεν κατάφεραν να επιβάλουν τον τρόμο, ακόμη και στη χώρα που έχει βιώσει τη θανατηφόρα δικτατορία του Πινοσέτ. Στις 23 και 24 Οκτώβρη μια γενική απεργία συ-

Χιλή 24 Οκτώβρη

γκλόνισε τη Χιλή και οι δρόμοι του Σαντιάγο πλημμύρισαν από κόσμο στο μεγαλύτερο συλλαλητήριο στην ιστορία της χώρας.[4] Τα γεγονότα στη Χιλή είχαν άμεσες επιπτώσεις στις εκλογές της Αργεντινής και στην Ουρουγουάη όπου μαζικές διαδηλώσεις εμπόδισαν τα σχέδια για εμπλοκή του στρατού στην καθημερινή αστυνόμευση.

Αλλά το κύμα δεν είναι μόνο "λατινοαμερικάνικο", ούτε μόνο "μεσανατολίτικο". Οι διαδηλώσεις που συγκλόνισαν στις αρχές Σεπτέμβρη στο Ιράκ, ξέσπασαν ξανά στα τέλη Οκτώβρη παρά τους εκατοντάδες νεκρούς. Και δίπλα τους ξεσηκώθηκε ο Λίβανος όπου Σουνίτες, Σιίτες, Μαρωνίτες και Δρούζοι ενώθηκαν σε ποτάμια διαδηλωτών που δεν σταματούν έστω κι αν η κυβέρνηση δηλώνει ότι ανακαλεί τα φορολογικά μέτρα που προκάλεσαν τα συλλαλητήρια. Την ίδια στιγμή, όμως, έπαιρνε φωτιά η Βαρκελώνη δίπλα στη Βηρυττό και στο Σαντιάγο.

Οι διαδηλώσεις και η απεργία στην Καταλονία στις 18 Οκτώβρη ξεπέρασαν σε μαζικότητα ακόμη και το κίνημα που είχε βγει στους δρόμους τις μέρες του δημοψηφίσματος του 2017. Και αν υπήρχε η παραμικρή αμφιβολία ότι τα κινήματα αυτού του φθινόπωρου δεν είναι "τριτοκοσμικά", ήρθε η απεργία στη Τζένεραλ Μότορς μέσα στην ίδια την Αμερική για να επιβεβαιώσει ότι η εργατική οργή απλώνεται παντού. "Οι εργάτες τράβηξαν την απεργία επί 35 μέρες..., η μεγαλύτερη σε διάρκεια απεργία στην αμερικάνικη αυτοκινητοβιομηχανία εδώ και πενήντα χρόνια".[5]

Και δίπλα σε όλα αυτά, την εικόνα του πιο καυτού φθινόπωρου έρχεται να συμπληρώσει το πρωτοφανές κύμα διαδηλώσεων ενάντια στην κλιματική αλλαγή που ξεδιπλώθηκε στις 20 και 27 Σεπτέμβρη. Με μαζικότητα που έφτασε τα εφτά εκατομμύρια και διαστάσεις που απλώθηκαν από το Σύδνεϋ μέχρι το Τορόντο και από το Σαντάγο μέχρι το Λονδίνο, αυτό το κίνημα δεν άφησε καμιά αμφιβολία για την παγκοσμιότητα της νέας ριζοσπαστικοποίησης.

Γυναίκες του Σουδαν χαιρετιζούν τις γυναίκες του Λιβάνου.

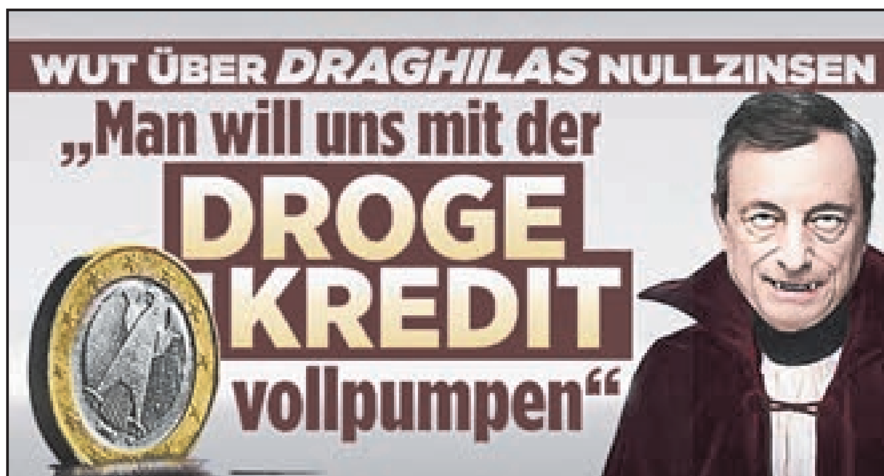
Συνείδηση

Άλλωστε, οι ίδιοι οι διαδηλωτές σε όλα τα σημεία μοιάζουν να έχουν συνείδηση για το πόσο διεθνές είναι το κίνημα, καθώς εμπνέονται και αντιγράφουν ταχτικές από χώρα σε χώρα. Στη Βαρκελώνη, διαδηλωτές έτρεξαν να καταλάβουν το αεροδρόμιο εμπνευσμένοι από την αντίστοιχη δράση στο Χονγκ-κονγκ, η οποία με τη σειρά της είχε αντιγράψει την πρωτοβουλία του αντιρατσιστικού κινήματος στις ΗΠΑ που είχε καταλάβει αεροδρόμια ενάντια στην ισλαμοφοβική απόφαση του Τραμπ να αποκλείσει μουσουλμάνους από διάφορες χώρες να ταξιδεύουν στην Αμερική. Τα "Κίτρινα Γιλέκα" της Γαλλίας που ξεκίνησαν από αντιστάσεις στη φορολογία που ανεβάζει τις τιμές στα καύσιμα σίγουρα αποτέλεσαν παράδειγμα για το Εκουαδόρ και τη Χιλή.

Γιατί συμβαίνει αυτό; Υπάρχει μια συνεκτική εξήγηση που να συνδέει όλα αυτά τα πολύμορφα κοινωνικά κινήματα; Είναι ώρα να αρχίσει η Αριστερά να δίνει απαντήσεις. Γιατί ακόμη και εκπρόσωποι του αστικού κόσμου έχουν φτάσει στο σημείο να αναρωτιούνται αν το πρόβλημα βρίσκεται στο ίδιο το σύστημα. Στις 18 Σεπτέμβρη οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς κυκλοφόρησαν με πρωτοσέλιδο που δεν είχε τίποτε άλλο από έναν τίτλο με μεγάλα κεφαλαία γράμματα: "Καπιταλισμός, ώρα για επανεκκίνηση".[6] Πάνω από ένα μήνα αργότερα, η εφημερίδα του Σίτι του Λονδίνου αναγκάστηκε να επανέλθει με ολοσέλιδη ανάλυση που διαπίστωνε ότι βρισκόμαστε στην "Εποχή της ανταρσίας χωρίς αρχηγούς" και ξεκινούσε θυμίζοντας τον Μάο που είχε γράψει ότι "μια σπίθα μπορεί να ξεκινήσει πυρκαγιά στον κάμπο".[7]

Το γεγονός ότι ο "κάμπος" είναι ξερός, έτοιμος να αρπάξει φωτιά, είναι κοινή διαπίστωση σχεδόν όλων των αναλύσεων. Στις 25 Οκτώβρη δόθηκε στη δημοσιότητα η ετήσια έκθεση της τράπεζας Credit Suisse για τον παγκόσμιο πλούτο. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, λοιπόν, το πλουσιότερο 1% κατέχει το 45% του πλούτου, το πλουσιότερο 10% φτάνει στο 82% του πλούτου, ενώ το φτωχότερο 50% περιορίζεται σε λιγότερο από 1% του παγκόσμιου πλούτου![8]

Ο πρόεδρος της Χιλής, μετά την αποτυχία της πιο άγριας καταστολής να στείλει τον κόσμο στα σπίτια του, ανακοίνωσε πακέτο "παροχών" ύψους 1,2 δις δολαρίων. Αλλά ακόμη και ο πρώην διοικητής της κεντρικής τράπεζας της χώρας δήλωσε ότι "το πακέτο είναι μικρό. Περνά-

Γερμανικές εφημερίδες βλέπουν τον Ντράγκι σαν Δράκουλα.

με έναν κοινωνικό σεισμό και θα έπρεπε να τον αντιμετωπίζουμε σαν τέτοιο. Ανοικοδόμηση, η επιστροφή της εμπιστοσύνης και της αρμονίας-κάτι τέτοιο έχει κόστος."[9]

Η οικονομική διάσταση του ζητήματος δεν περιορίζεται "μόνο" στη όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων ύστερα από δεκαετίες νεοφιλελεύθερων επιθέσεων που επιδεινώθηκαν μέσα στα χρόνια της μακρόσυρτης κρίσης μετά το 2008. Πάνω σε αυτό το εύφλεκτο τοπίο έρχεται μια νέα έξαρση της οικονομικής κρίσης και τα επιτελεία της άρχουσας τάξης διχάζονται παντού για τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν μια νέα ύφεση.

Ο Λίβανος με τις τράπεζές του είχε κερδίσει παραδοσιακά τον χαρακτηρισμό του ως "Ελβετία της Μέσης Ανατολής". Αλλά το έλλειμμα του προϋπολογισμού το 2019 φτάνει στο 11,4% και το δημόσιο χρέος ξεπέρασε το 150% του ΑΕΠ, νούμερα που θυμίζουν την ελληνική οικονομία το 2009. Η κυβέρνηση προσπάθησε να αυξήσει τα έσοδά της επιβάλλοντας φόρο στα μηνύματα με το What'sApp (!), αλλά το μόνο που πέτυχε ήταν να πυροδοτήσει τη λαϊκή οργή. Το αποτέλεσμα είναι να σχολιάζουν ειρωνικά "οικονομικοί σύμβουλοι" στο Λονδίνο ότι "οι επενδυτές δεν πείθονται. Αν δεν μπορούν να φορολογήσουν το What'sApp, πώς θα καταφέρουν να κόψουν τους μισθούς στο δημόσιο τομέα;"[10]

Αυτά τα προβλήματα και τα αντίστοιχα διλήμματα δεν περιορίζονται στην "περιφέρεια". Εμφανίζονται σε μεγαλύτερη κλίμακα στα κέντρα του καπιταλισμού τόσο από άποψη κοινωνικών ανισοτήτων όσο και από άποψη νέας επιδείνωσης της οικονομικής κρίσης. Ο πρώην επικεφαλής του Λευκού Οίκου επί Ομπάμα, ο Ντένις Μακντόνοου, παραδέχθηκε πρόσφατα ότι το 70% των αμερικανών παραμένουν σήμερα φτωχότεροι σε σύγκριση με τα εισοδήματά τους πριν από το 2008.[11]

"Συγχρονισμένη επιβράδυνση"

Όσο για τις προοπτικές της οικονομίας το επόμενο διάστημα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στην τελευταία έκθεσή του αναθεώρησε τις προβλέψεις του προς τα κάτω και χαρακτήρισε την κατάσταση παγκόσμια ως "συγχρονισμένη επιβράδυνση". Το (διάσημο για τον συντηρητισμό του) Ινστιτούτο Brookings προτίμησε την έκφραση "συγχρονισμένη στασιμότητα", ενώ ο Ντράγκι νωρίτερα είχε μιλήσει για "παρατεταμένη κοιλιά" στην Ευρωζώνη. Οι χαρακτηρισμοί μπορεί να ποικίλουν αλλά ο κοινός παρονομαστής είναι η εκτίμηση ότι η οικονομία χειροτερεύει ξανά αντί να ανακάμπτει.

Εδώ, όμως, σταματάει η "ομοφωνία" και αρχίζουν οι διαφωνίες για την αντιμετώπιση, οι οποίες έχουν πάρει πρωτοφανείς διαστάσεις. Μέχρι σχετικά πρόσφατα, στις αρχές του 2017, η επίσημη "ορθοδοξία" ήταν ότι η οικονομία χρειάζεται επιστροφή στην "κανονικότητα" με τερματισμό της πολιτικής της "ποσοτικής χαλάρωσης" και άνοδο των επιτοκίων. Στις ΗΠΑ, η πρώην επικεφαλής της κεντρικής τράπεζας Τζάνετ Γέλεν παρέδωσε τα ηνία στον διάδοχό της επιμένοντας σε αυτή την πολιτική σε κατάθεση της στο Κογκρέσο στις 14 Φλεβάρη 2017.

Μέσα στη τελευταία χρονιά αυτή η επιλογή ανατράπηκε και ξανάρχισε η μείωση των επιτοκίων. Στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ο Μάριο Ντράγκι που αποχωρεί την 1 Νοέμβρη άφησε κληρονομιά στην Κριστίν Λαγκάρντ που τον διαδέχεται ένα νέο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης και αρνητικά επιτόκια. Η επιλογή αυτή ξεσήκωσε την πιο σκληρή αντιπαράθεση μεταξύ των ευρωπαίων τραπεζιτών.

Πρώην διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Ολλανδίας και της Γαλλίας επιτέθηκαν στον Ντράγκι κατηγορώντας τον ότι παραβιάζει τη Συνθήκη του Μάαστριχτ που ιδρυσε την ΕΚΤ και της επέβαλε απαγόρευση να χρηματοδοτεί τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ. Το επιχείρημά τους ήταν ότι η πολιτική του φθηνού χρήματος ήταν αναγκαία όταν υπήρχε κίνδυνος να πέσει ο πληθωρισμός κάτω από το μηδέν, αλλά τώρα αυτή η απειλή δεν υπάρχει. Η μεγάλης κυκλοφορίας εφημερίδα Bild στη Γερμανία τούς υποστήριξε παρουσιάζοντας τον Ντράγκι ως Δράκουλα που ρουφάει τις καταθέσεις του κοσμάκη με τα αρνητικά επιτόκιά του. Αντίθετα οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς χαρακτήρισαν τους επικριτές του Ντράγκι ως "δεινόσαυρους" και φιλοξένησαν επιστολή που έλεγε ότι οι επικριτές υπονομεύουν την ενότητα της Ευρωζώνης στρέφοντας τις χώρες του Βορρά ενάντια στις χώρες του Νότου.

Το υπόβαθρο των διαφωνιών εί-

ναι η επισφαλής κατάσταση του τραπεζικού συστήματος, η υπερχρέωση κρατών και επιχειρήσεων και η αποτυχία της όποιας ανάκαμψης μετά το 2009 να φτάσει σε επίπεδα που να βοηθούν τράπεζες και επιχειρήσεις να απαλλαγούν από τις επισφάλειες που κουβαλούν. Αυτό που θα ήθελαν τα επιτελεία είναι ένα ρυθμό πληθωρισμού που να σβήνει σταδιακά τα προηγούμενα χρέη και ένα επίπεδο επιτοκίων που να εξασφαλίζει την κερδοφορία των τραπεζών. Με τέτοιους συνδυασμούς κατάφεραν στο παρελθόν να ξεπεράσουν προβλήματα. Αλλά αυτή τη φορά είναι διαφορετικά. Όπως παρατηρεί ο Τζόζεφ Τσουνάρα "η αμερικάνικη οικονομία μεγάλωσε κατά 43% μεταξύ 1991 και 2001, ενώ και στην μικρότερη ανάκαμψη του Ρήγκαν στη δεκαετία του 1980 είχε άνοδο 38%. Στην δεκαετία μετά την βουτιά του 2008 η άνοδος ήταν μόνο 25%."[12]

Επιβεβαιώνεται μια εκτίμηση που είχαμε κάνει στις σελίδες αυτού του περιοδικού στο ξεκίνημα της θητείας Τραμπ:

"Όταν ξέσπασε η μεγάλη οικονομική κρίση το 2008, ο αμερικάνικος καπιταλισμός ήταν αναμφισβήτητα ο συντονιστής της αντιμετώπισής της σε διεθνές επίπεδο. Συσπείρωσε γύρω του όχι μόνο την ομάδα των G8, των πλουσιότερων κρατών, αλλά και την ομάδα των G20, των "αναδυόμενων" οικονομιών, σε μια κοινή στάση που μπορούμε να τη συνοψίσουμε ως εξής: οι Κεντρικές Τράπεζες παντού ρίχνουν χρήμα για τη διάσωση του τραπεζικού συστήματος και οι κυβερνήσεις φροντίζουν να επιβάλουν την "απαραίτητη" δημοσιονομική πειθαρχία ώστε το κόστος της διάσωσης να μεταφραστεί σε περικοπές για τους από κάτω. Η "παγκοσμιοποίηση" και οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές του ανοίγματος των αγορών δεν μπήκαν σε αμφισβήτηση από κανέναν από τους μεγάλους παίκτες του παγκόσμιου καπιταλισμού. Το αντίθετο μάλιστα. Και οι ΗΠΑ και οι ανταγωνιστές τους συμφωνούσαν ότι δεν πρέπει να υπάρξει επανάληψη της επιστροφής στον προστατευτισμό που συνόδεψε την κρίση της δεκαετίας του 1930.

Σχεδόν δέκα χρόνια αργότερα, αυτή η συναίνεση σπάει καθώς δεν έχει καταφέρει να εξασφαλίσει το ξεπέρασμα της κρίσης. Ο ρυθμός ανάπτυξης του παγκόσμιου εμπορίου γνωρίζει κάμψη. Ο μύθος ότι εκεί υπάρχει μια πίτα που διαρκώς μεγαλώνει και όλοι μπορούν να επωφεληθούν αρκεί να κάνουν τις κατάλληλες νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις ώστε να κάνουν τις εξαγωγές τους ανταγωνιστικές, μπαίνει σε αμφισβήτηση."[13]

Εμπορικοί πόλεμοι

Σήμερα βρισκόμαστε πια σε φάση ανοιχτής εξέλιξης εμπορικών πολέμων και ακόμη και το ΔΝΤ αποδέχεται ότι αυτό επηρεάζει αρνητικά τις οικονομικές προοπτικές. Ένα οικονομικό τοπίο γεμάτο μαύρα σύννεφα χωρίς να φαίνεται πουθενά πειστική διαχείριση διεξόδου αποτελεί τον βασικό παράγοντα της λαϊκής οργής που βλέπουμε να ξεσπάει. Τα σύννεφα γίνονται πιο μαύρα καθώς οι εμπορικοί ανταγωνισμοί βρίσκουν προέκταση σε γεωπολιτικές αναμετρήσεις που φτάνουν να γίνονται πολεμικές.

Πριν από τριάντα χρόνια, με την πτώση του Τείχους του Βερολίνου και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, είχαν ανθίσει οι θεωρίες για το τέλος του ιμπεριαλισμού, παράλληλα με τους μύθους για το "τέλος της ιστορίας". Ο κόσμος υποτίθεται ότι είχε πλέον έναν αδιαμφισβήτητο "πλανητάρχη" που έβαζε τους κανόνες στην οικονομία, στο εμπόριο, στους διεθνείς οργανισμούς και στη διπλωματία και αυτό υπογραμμιζόταν ως παράγοντας σταθερότητας παγκόσμια και ως τερματισμός της θεωρίας του Λένιν για το σύγχρονο στάδιο του καπιταλισμού. Σήμερα, όμως, η αποσταθεροποιητική δυναμική των ανταγωνισμών ανάμεσα σε μεγάλες και μικρές δυνάμεις επιστρέφει εξώφθαλμα (αν ποτέ είχε σταματήσει).

Βαρκελώνη 18 Οκτώβρη.

Σε άλλες σελίδες αυτού του τεύχους ο Νίκος Λούντος γράφει για το αιματηρό άλυτο σταυρόλεξο των ανταγωνισμών στη Μέση Ανατολή και τις αποσταθεροποιητικές τάσεις που έχει για τα καθεστώτα της περιοχής. Αλλά οι επιπτώσεις δεν περιορίζονται σε αυτή τη γειτονιά του κόσμου. Οι οικονομίες της Λατινικής Αμερικής, παραδείγματος χάρη, είχαν βρει πλούσιες αγορές για τις εξαγωγές τους το προηγούμενο διάστημα όταν ανθούσε η αλληλοδιείσδυση των οικονομιών ΗΠΑ-Κίνας-ΕΕ. Οι απειλές του Τραμπ, τα αντίμετρα από πλευράς Πεκίνου ή ΕΕ μεταφράζονται σε σκληρές δοκιμασίες για οικονομίες όπως της Αργεντινής ή ακόμη και της Βραζιλίας.

Οι κραδασμοί από αυτές τις αλλαγές στη "διεθνή ομαλότητα" συ-

γκλονίζουν ακόμη και άρχουσες τάξεις ισχυρών κρατών όπως η Βρετανία. Το σίριαλ του Brexit καθρεφτίζει απόπειρες από πλευράς ισχυρών μερίδων του κεφάλαιου εκεί να επανεξετάσουν τους όρους με τους οποίους εντάσσονται στον διεθνή ανταγωνισμό. Η Γαλλία και η Γερμανία ανησυχούν για τον ανταγωνισμό που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις τους από μια "Σιγκαπούρη στον Τάμεση", ένα σύμπλεγμα χρηματοπιστωτικών και βιομηχανικών πολυεθνικών που θα έπαυε να δεσμεύεται από τις ρυθμίσεις της ΕΕ. Οι μακρόσυρτες διαπραγματεύσεις για να βρεθεί ένας συμβιβασμός σε αυτή την κόντρα έχουν λειτουργήσει ως μηχανισμός φθοράς του πολιτικού κατεστημένου στη Βρετανία και όχι μόνο.

Αυτό μας φέρνει στον τρίτο παράγοντα που επηρεάζει τις συνθήκες μέσα στις οποίες διαμορφώνεται το νέο κύμα ριζοσπαστικοποίησης που ξεδιπλώνεται αυτό το φθινόπωρο. "Να φύγουν όλοι" είναι ένα σύνθημα που αντηχεί ταυτόχρονα στο Σαντιάγο και στη Βηρυττό αλλά δεν περιορίζεται εκεί. Πλήθος από έρευνες κοινής γνώμης αλλά και τα εκλογικά αποτελέσματα ξανά και ξανά καταγράφουν τη φθορά της επιρροής των πολιτικών κομμάτων που σχημάτιζαν παραδοσιακά τις κυβερνήσεις στην Ευρώπη. Στο ίδιο άρθρο της Τζίλιαν Τετ στους Φαϊνάνσιαλ Τάιμς που αναφέραμε πιο πάνω, η δημοσιογράφος παραθέτει στοιχεία που δείχνουν ότι στις βιομηχανικές χώρες τα παραδοσιακά κόμματα διατηρούσαν το 90% των ψηφοφόρων στην περίοδο μέχρι το 2010. Από τότε το μερίδιό τους υποχώρησε στο 65% το 2017 και προφανώς η τάση συνεχίζεται.

Το πιο πρόσφατο αλλά και πιο ισχυρό παράδειγμα πολιτικής αναταραχής στα πάνω πατώματα έρχεται από το ισχυρότερο κράτος του κόσμου: στις ΗΠΑ ξεκίνησαν οι διαδικασίες στο Κογκρέσο για αποπομπή του Τραμπ από το αξίωμα του προέδρου, κάτι που έχει να συμβεί από την εποχή του Νίξον.

Τραμπ και σκάνδαλα

Τα άμεσα στοιχεία στα οποία στηρίζεται αυτή η διαδικασία είναι από μόνα τους αποκαλυπτικά για τη σήψη στους κόλπους της αμερικάνικης άρχουσας τάξης. Ο Τραμπ έχει καταγγελθεί από μέσα από τον Λευκό Οίκο ότι συνομίλησε τηλεφωνικά με τον πρόεδρο της Ουκρανίας και του ζήτησε να του προμηθεύσει στοιχεία που ενοχοποιούν τον Τζο Μπάιντεν, πρώην αντιπρόεδρο του Ομπάμα και νυν επικεφαλής στην κούρσα για το ποιος θα είναι ο προεδρικός υποψήφιος των Δημοκρατικών στις ερχόμενες εκλογές.

Τα κυκλώματα διαφθοράς που συνδέουν τις ΗΠΑ με την Ουκρανία είναι διαβόητα. Ο πρώην επικεφαλής της προεκλογικής εκστρατείας του Τραμπ, ο Μάναφορτ που έχει ήδη καταδικαστεί από αμερικανικά δικαστήρια, ήταν σύμβουλος του πρώην προέδρου της Ουκρανίας Γιανουκόβιτς. Δεν κατάφερε να τον βοηθήσει να ελέγξει την κατάσταση όπως επιδίωκαν τότε οι κυβερνήσεις της Δύσης, αλλά επωφελήθηκε προσωπικά να συγκεντρώσει μεγάλη περιουσία με κομπίνες με εταιρίες οφσόρ και μεγαλοεπιχειρηματίες της Ρωσίας και της Ουκρανίας.[14]

Ο Γιανουκόβιτς ανατράπηκε από το κίνημα του Μαϊντάν, αλλά αυτή η "παράδοση" συνεχίστηκε και επί προεδρίας Ποροσένκο και τώρα με τον νέο πρόεδρο Ζελένσκι, ο οποίος έχει στενούς δεσμούς με τον ολιγάρχη Ιγκόρ Κολομόισκι πρώην ιδιοκτήτη της χρεοκοπημένης και κρατικοποιημένης ΠριβάτΜπανκ. Ο Κολομόισκι είναι ο μεγαλύτερος ιδιοκτήτης ακινήτων στο Κλήβελαντ των ΗΠΑ, μια πρωτιά την οποία κατέκτησε με τη βοήθεια μιας "πυραμίδας" που έστησε με το υποκατάστημα της ΠριβατΜανκ στην ...Κύπρο. Τα ποσά ήταν θηριώδη: 470 δις δολάρια μέσα σε μια δεκαετία, διπλάσια από το ΑΕΠ της Κύπρου το ίδιο διάστημα.[15]

Στο τηλεφώνημα με τον Τραμπ ο Ζελένσκι ακούγεται να βεβαιώνει τον Τραμπ ότι ο γενικός εισαγγελέας "είναι άνθρωπός του". Και βέβαια η οικογένεια Μπάιντεν δεν είναι αμέτοχη από αυτές τις μπίζνες καθώς ο γιος του Μπάιντεν είχε θέση στο διοικητικό συμβούλιο εταιρείας στην Ουκρανία. Ανεξάρτητα, όμως, από το πόσο λερωμένη έχουν τη φωλιά τους πατέρας και γιος Μπάιντεν, ο Τραμπ έδωσε την αφορμή για να προχωρήσουν οι Δη-

Κίτο, Ισημερινός 9 Οκτώβρη.

Βαγδάτη 25 Οκτώβρη

μοκρατικοί στην επίσημη διαδικασία αποπομπής.

Όσο σιχαμερές κι αν είναι οι αποκαλύψεις για τα αμερικανο-ουκρανικά κυκλώματα διαφθοράς, αυτές είναι μόνο η αφορμή. Η ουσιαστική διάσταση είναι οι ανησυχίες και οι διαφωνίες στους κόλπους των καπιταλιστών στις ΗΠΑ για τις βασικές επιλογές. Οι ταλαντεύσεις είναι συνεχείς. Στην οικονομία, από την άνοδο των επιτοκίων στη μείωση μέσα από συγκρούσεις του Τραμπ με τον διοικητή της Fed που ο ίδιος διόρισε. Στην εξωτερική πολιτική, ο Τραμπ ξεκίνησε για πόλεμο στο Ιράν και κατάληξε σε αποχώρηση από τη Συρία αφού άλλαξε τους συμβούλους ασφαλείας σαν τα πουκάμισα: Ο πρώτος ήταν ο Μάικλ Φλυν που έμεινε στο πόστο του μόλις 24 μέρες. Ο πιο πρόσφατος ήταν ο Μπόλτον, διάσημο γεράκι που ισχυρίζεται ότι παραιτήθηκε ενώ ο Λευκός Οίκος λέει ότι τον απέλυσε στις 11 Σεπτέμβρη. Στην εσωτερική πολιτική, ο εναγκαλισμός του Τραμπ με την ακροδεξιά και τους φασίστες έφερε στο προσκήνιο τις μεγαλύτερες αντιφασιστικές και αντιρατσιστικές κινητοποιήσεις εδώ και δεκαετίες:

"Η δολοφονία από τους φασίστες της Χέδερ Χάγιερ στη Σάρλοτσβιλ και το τεράστιο κύμα αντίδρασης που ξεσήκωσε με διαδηλώσεις κατά των νεοναζί σε όλες τις πόλεις, διαμαρτυρίες και συγκεντρώσεις μέσα στα πανεπιστήμια, ακόμα και πρωτοβουλίες για απεργιακές κινητοποιήσεις, δεν άφησε τίποτε αλώβητο. ...μέσα σε μια βδομάδα από τη δολοφονία, ο Τραμπ έχασε τον μεγάλο ακροδεξιό σύμβουλό του Στηβ Μπάνον... Ο Στηβ Μπάνον δεν είναι απλά ένας κάποιος ακροδεξιός. Ήταν αρχισυντάκτης στο διαδικτυακό κανάλι Breitbart news που έχει έδρα το Λος Άντζελες και που δηλώνει ανοιχτά και με περηφάνια ότι στηρίζει την Alt-right. Οι Τάιμς της Ν. Υόρκης χαρακτηρίζουν το κανάλι, που δημιουργήθηκε το 2007 σεξιστικό, ξενοφοβικό και ρατσιστικό.[16] (Κι όμως ο Μπάνον ήταν ομιλητής στην Αθήνα στο Democracy forum, όπου ήταν ομιλητής και ο Προκόπης Παυλόπουλος στη Στοά του Αττάλου στα μέσα Οκτώβρη!)

Η οργανωμένη εργατική τάξη επιστρέφει

Μέσα σε αυτό το κύμα καταγράφεται η ανάκαμψη του συνδικαλισμού στην Αμερική. Η απεργία στην Τζένεραλ Μότορς δεν είναι κεραυνός εν αιθρία. Απεργίες των εκπαιδευτικών, απεργίες για κατώτατο ωρομίσθιο 15 δολάρια στα φαστφουντάδικα και στα σουπερμάρκετ, μάχες που αγκαλιάζουν από την "αριστοκρατία" των πιλότων μέχρι τους "επισφαλείς" οδηγούς της Uber, όλα αυτά έχουν φέρει στο προσκήνιο διαπιστώσεις ότι "η οργανωμένη εργατική τάξη επιστρέφει".

Εδώ βρίσκεται και το κλειδί για την προοπτική που ανοίγει αυτό το καυτό φθινόπωρο. Η δύναμη για να μετατραπούν οι μαζικές εκρήξεις οργής σε νικηφόρες εξεγέρσεις βρίσκεται στη δράση της οργανωμένης εργατικής τάξης. Οργανωμένης όχι μόνο συνδικαλιστικά για να αναγκάζει με τις απεργίες της τα αφεντικά να υποχωρούν, αλλά και πολιτικά ώστε να ανοίγει εναλλακτική λύση στα αδιέξοδα του χρεοκοπημένου καπιταλισμού. Δυναμώνοντας την επαναστατική αριστερά: αυτήν που έχει ξεκάθαρο και στη θεωρία και στην πράξη ότι η απελευθέρωση είναι έργο της εργατικής τάξης και τρέχει πάντα πρώτη να ανταποκριθεί στα αγωνιστικά σκιρτήματά της για να τα φτάσει μέχρι το τέλος. ■

Σημειώσεις

(1) Socialist Worker No2672, https://socialistworker.co.uk/art/48928/The+West+offers+no+solution+to+Hong+Kong+protesters

(2) Egypt: the masses have taken the lead, https://global.revsoc.me/2019/09/egypt-the-masses-have-taken-the-lead/ και Εργατική Αλληλεγγύη Νο 1391, http://ergatiki.gr/article.php?id=21004&issue=1391

(3) Εφσυν, https://www.efsyn.gr/kosmos/latiniki-ameriki-karaibiki/214575_tin-epiboli-stratiotikoy-nomoy-dietaxe-o-proedros-toy και Εργατική Αλληλεγγύη Νο 1394, http://ergatiki.gr/article.php?id=21142&issue=1394

(4) Socialist Worker No 2678, https://socialistworker.co.uk/art/49143/We+are+witnessing+an+insurrection+against+30+years+of+neoliberalism+in+Chile και Εργατική Αλληλεγγύη Νο 1395, http://ergatiki.gr/article.php?id=21185&issue=1395

(5) https://marx21us.org/2019/10/24/contract-vote-still-up-in-the-air-as-workers-continue-to-picket/?fbclid=IwAR2Fw7Wcd3oAIU5X9WAk3k3GP_vJpGGdSbOF1tLUwCBcOo61kh3y3zIf4Ik

(6) CAPITALISM. TIME FOR A RESET, Financial Times, 18-09-2019.

(7) Age of the leaderless rebellion, Financial times, 26-27 October 2019.

(8) https://thenextrecession.wordpress.com/2019/10/25/the-top-1-own-45-of-all-global-personal-wealth-10-own-82-the-bottom-50-own-less-than-1/

(9) Pinera reforms to tackle crisis in Chile attacked as too little, Financial Times, 25 October 2019

(10) Lebanon protests grow among young jobseekers despite Hariri concessions", Financial Times, 25 October 2019

(11) Gillian Tett, Is the populist wave in the West here to stay?, Financial Times 14-15 September 2019

(12)Joseph Choonara, Economic warnings, Socialist Review October 2019, http://socialistreview.org.uk/450/economic-warnings

(13) Πάνος Γκαργκάνας, Η προεδρία Τραμπ-συνώνυμο της αποσταθεροποίησης; περιοδικό Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο 121, Μάρτης-Απρίλης 2017 http://socialismfrombelow.gr/article.php?id=949

(14) Μαρία Στύλλου, Ντόναλντ Τραμπ-η σήψη της κυρίαρχης τάξης, ΣαΚ 130, Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2018 http://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1078

(15) The bank that holds the key to Ukraine's future, Financial Times 18 July 2019

(16) Μαρία Στύλλου, Η κρίση του Τραμπ δεν είναι μόνο δική του, Σακ 124, Σεπτέβρης-Οκτώβρης 2017 http://socialismfrombelow.gr/article.php?id=986

Μόρια
Κλείστε το Γκουαντάναμο της Ευρώπης

Μιλώντας σε εκδήλωση για τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας ο Μητσοτάκης δήλωσε χαρακτηριστικά: "Στους καιρούς μας, οι προκλήσεις, προφανώς, είναι διαφορετικές. Κύματα προσφύγων και οικονομικών μεταναστών πολιορκούν τώρα τις ευρωπαϊκές χώρες".

Σαν νέοι Δον Κιχώτηδες οι εκπρόσωποι του "ευρωπαϊκού πολιτισμού" στην θέση των περσικών πλοίων βλέπουν (και βουλιάζουν) βαρκούλες με γυναίκες και παιδιά που αποτελούν και το 60% των προσφύγων που φτάνουν στην Ελλάδα. Στα πρόσωπα των απλών ανθρώπων που προσπαθούν να γλυτώσουν από πολέμους, δικτατορίες και φτώχεια βλέπουν "τζιχαντιστές" που απειλούν να βάλουν βόμβα στον "ευρωπαϊκό πολιτισμό".

Βέβαια ο "ευρωπαϊκός πολιτισμός" που υπερασπίζεται ο Μητσοτάκης και οι όμοιοί του βρίσκεται στον πάτο του Αιγαίου, στα σώματα που εξακολουθούν να ξεβράζονται στις ακτές της Ελλάδας και της Τουρκίας, στα στρατόπεδα συγκέντρωσης των νησιών του Αιγαίου όπου 32.537 άνθρωποι ζουν σε συνθήκες που παραβιάζουν κάθε ανθρώπινο δικαίωμα.

Στη Μόρια, σε ένα χώρο που έχει σχεδιαστεί για να καλύπτει τις ανάγκες 3.300 ανθρώπων, διαμένουν περίπου 13.000. Η σίτιση, η πρόσβαση σε τουαλέτα, η καθαριότητα σώματος και ρούχων – μεταφράζεται σε ώρες αναμονής σε ατελείωτες ουρές για την κάθε μια από αυτές τις ανάγκες, πολλές φορές χωρίς αποτέλεσμα. Τα τρία τέταρτα του πληθυσμού ζουν σε αντίσκηνα γύρω από το στρατόπεδο χωρίς πρόσβαση σε στέγη ανυπεράσπιστοι μπροστά στο χειμώνα. Η πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη για την παραγκούπολη-σκηνούπολη της Μόριας περιορίζεται σε γιατρούς που μετριούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού. Χιλιάδες παιδιά παίζουν δίπλα σε σωρούς σκουπιδιών, παιδιά που πατιούνται την ώρα που παίζουν από φορτηγά όπως συνέβη πριν από τρεις βδομάδες – γιατί το ελληνικό

"Η Μόρια είναι το Γκουαντάναμο της Ευρώπης", πλακάτ από διαδήλωση προσφύγων

κράτος φρόντισε να κλείσει το καλοκαίρι τις δομές που τα απασχολούσαν. Παιδιά που δεν πάνε σχολείο.

Για την επαφή με τον έξω κόσμο ένα λεωφορείο που πάει και έρχεται είναι το μοναδικό μέσο. Όσον αφορά στην ασφάλεια, η πυρκαγιά που έκαψε ζωντανή την Αφγανή Φεριντέ Ταγίκ και τραυμάτισε άλλους πρόσφυγες ήταν το προδιαγεγραμμένο αποτέλεσμα ενός βραχυκυκλώματος μέσα σε αυτό το επικίνδυνο χάος των κοντέινερ, καλωδίων, αντισκήνων, χημικών τουαλετών, που συνθέτουν την εικόνα της Μόριας. Ο υπερπληθυσμός, η εγκατάλειψη και η έλλειψη ελευθερίας ήταν οι αιτίες που οδήγησαν στην εξέγερση αμέσως μετά την πυρκαγιά κόντρα σε όλα τα τα fake news που έπαιζαν στις οθόνες.

Αντίστοιχα στη Σάμο δυο βδομάδες μετά, λίγος παραπάνω αέρας να φυσούσε, θα είχαμε ένα νέο Μάτι καθώς μια άλλη πυρκαγιά έκαψε ένα ολόκληρο στρέμμα με σκηνές απειλώντας εκατοντάδες ανθρώπους. Εκδηλώθηκε σε σκουπίδια έξω και πέρασε στις σκηνές εντός του στρατοπέδου μέσα στις οποίες υπήρχε μεγάλος αριθμός από μικρές και μεγάλες φιάλες υγραερίου που χρησιμοποιεί ο κόσμος για να μαγειρεύει και να ζεσταίνεται.

Τα τραγικά γεγονότα που βρίσκονται σε εξέλιξη στα νησιά του Αιγαίου δεν είναι ούτε ατυχήματα ούτε εξαιρέσεις. Είναι το αποτέλεσμα αυτής της ζοφερής, απάνθρωπης κατάστασης. Είναι αυτή που δημιουργεί εντάσεις και συγκρούσεις μεταξύ των διαμενόντων που τα ΜΜΕ στη Σάμο έσπευσαν να αποκαλέσουν υποκριτικά "εθνοτικές" - λες και υπήρξε ποτέ καμιά "προαιώνια έχθρα" ανάμεσα σε Σύρους και Αφγανούς ή ανάμεσα σε Αφρικανούς και Ασιάτες.

Αυτή η απάνθρωπη κατάσταση είναι το φυσικό επακόλουθο της Κοινής Δήλωσης, της συμφωνίας δηλαδή, ΕΕ και Τουρκίας το 2016 που υπέγραψε και εφάρμοσε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ στην δεύτερη μεγάλη συνθηκολόγηση στην οποία προχώρησε με τους "εταίρους" της στην ΕΕ. Είναι το φυσικό επακόλουθο της δημιουργίας των "χοτ σποτ" στα νησιά που συνοδεύτηκε από το ερμητικό κλείσιμο των συνόρων και την χρηματοδότηση με 6 δις ευρώ στον Ερντογάν για να κρατάει τους πρόσφυγες στην Τουρκία.

Και σήμερα αποτελεί την κορυφή του παγόβουνου μιας νέας κλιμάκωσης της ρατσιστικής επίθεσης που βρίσκεται σε εξέλιξη μετά τις εκλογές εκ μέρους της Νέας Δημοκρατίας με στόχο τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. ■

Να τσακίσουμε τη ρατσιστική επίθεση της Νέας Δημοκρατίας

Ο Γιώργος Πίττας καταγγέλλει την κλιμάκωση του κυβερνητικού ρατσισμού

Σε μια συμβολικού χαρακτήρα κίνηση το πρώτο πράγμα που έκανε με το καλημέρα η νέα κυβέρνηση της ΝΔ ήταν να καταργήσει το υπουργείο Μετανάστευσης το οποίο και μετέφερε στο υπουργείο ΠροΠο.

Ο νέος-παλιός υπουργός ΠροΠο Χρυσοχοΐδης έθεσε κατευθείαν σε λειτουργία μέσα στο καλοκαίρι ένα νέο "Ξένιο Δία" -παρόμοιο με του Δένδια του 2012- με ρατσιστικές επιχειρήσεις σκούπα που κλιμακώνονται μέχρι σήμερα φτάνοντας και σε εκκενώσεις των καταλήψεων που φιλοξενούν πρόσφυγες. Η αλληλεγγύη μπαίνει στο στόχαστρο και οι πρόσφυγες "για το καλό τους" μεταφέρονται από τα Εξάρχεια σε... σκηνές σε στρατόπεδο στην Κόρινθο.

Ταυτόχρονα, στη συνεδρίαση του ΚΥΣΕΑ στα τέλη του Αυγούστου αποφασίστηκε η κλιμάκωση της καταστολής στους πρόσφυγες και τους μετανάστες και στα σύνορα μέσα από την "αύξηση της επιτήρησης των συνόρων σε συνεργασία τόσο με την Frontex και τις ευρωπαϊκές αρχές, όσο και με το ΝΑΤΟ" όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Στέλιος Πέτσας.

Ακολούθησε ο υπουργός Υγείας Κικίλιας που έστειλε ρατσιστική εγκύκλιο στα νοσοκομεία με οδηγίες να μην παρέχουν περίθαλψη σε μη ασφαλισμένους αλλοδαπούς. Και η επίθεση των εγκυκλίων κλιμακώθηκε με αυτήν του υπουργού Εργασίας Βρούτση περί μη χορήγησης ΑΜΚΑ σε όσους δεν είναι νόμιμοι μετανάστες ή δεν έχουν ακόμη καθεστώς πρόσφυγα - στερώντας τους τη δυνατότητα σε υγειονομική περίθαλψη αλλά και σε μια σειρά άλλες υπηρεσίες που είναι απαραίτητος ο ΑΜΚΑ.

Ρατσιστικό νομοσχέδιο

Αυτή η επίθεση κορυφώνεται με το ρατσιστικό νομοσχέδιο 60.000 λέξεων που στις 17/10 η κυβέρνηση έδωσε στη δημοσιότητα (για "διαβούλευση" 5 ημερών!) και στο οποίο περιλαμβάνονται αλλαγές στη χορήγηση ασύλου με στόχο την επίσπευση της διαδικασίας ασύλου – στην πραγματικότητα με στόχο την επίσπευση της απόρριψης των αιτούντων άσυλο.

Τόσο εσπευσμένη ώστε δεν θέλησε καν να τη συζητήσει: Όπως καταγγέλλουν με κοινή τους ειρωνική ανακοίνωση η Διεθνής Αμνηστία, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και η Human Rights 360: "86 ώρες για ένα σχέδιο νόμου 39.536 λέξεων σημαίνει ότι θα πρέπει να διαβάσουμε, να κατανοήσουμε και να σχολιάσουμε 460 λέξεις την ώρα - αφήνοντας εκτός υπολογισμού την αιτιολογική έκθεση που είναι και αυτή 16.717 λέξεις".

Επί της ουσίας ο τριπλός στόχος αυτού του νομοσχεδίου είναι η αύξηση των απορρίψεων ασύλου, η συνακόλουθη επιτάχυνση των απελάσεων

Αθήνα, 16 Μάρτη 2019

και το μακρόχρονο μάντρωμα των αιτούντων άσυλο σε κλειστά επί το πλείστον στρατόπεδα.

Τον προανήγγειλε άλλωστε και επισήμως πριν την κατάθεση του νομοσχεδίου η κυβέρνηση με τη δέσμευση ότι μέχρι τα τέλη του 2020 θα έχουν γίνει 10.000 απελάσεις προκαταβάλλοντας το αποτέλεσμα των αποφάσεων και καταργώντας την οποιαδήποτε αίσθηση δικαίου. Αυτό που προέχει, όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο αναπληρωτής υπουργός ΠροΠο, για τη μεταναστευτική πολιτική Κουμουτσάκος είναι "η ανάγκη να οργανώσει η ΕΕ ένα στιβαρό μηχανισμό επιστροφών μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους".

Η γρήγορη απέλαση ενός μεγάλου μέρους των αιτούντων άσυλο μεθοδεύεται από τον πρώτο κιόλας βαθμό εξέτασης, με διατάξεις που καταργούν τον ανασταλτικό χαρακτήρα του δεύτερου βαθμού ασύλου για ορισμένες κατηγορίες. Με το που θα πατάνε οι πρόσφυγες το πόδι τους σε ελληνικό έδαφος οι αιτούντες θα διαχωρίζονται σε δύο ταχύτητες, με "προτεραιοποίηση" της εξέτασης των αιτήσεων όσων δεν συμμορφώνονται με τις αποφάσεις μεταφοράς τους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης όπως η Μόρια ή κάποιο στρατόπεδο της ενδοχώρας αλλά και όσων θεωρηθεί ότι προέρχονται από "ασφαλή τρίτη χώρα" (δηλαδή την Τουρκία) ή "ασφαλή χώρα καταγωγής" (δηλαδή τις περισσότερες χώρες εκτός Συρίας και Αφγανιστάν - και αυτές με αμφισβητήσεις καθώς ήδη επιχειρείται ο διαχωρισμός τους σε "ασφαλείς" και μη περιοχές).

Όπως αναφέρεται στην Καθημερινή που επικαλείται "πηγές της ΝΔ" ανάμεσα στις "καινοτομίες" που περιλαμβάνει το νομοσχέδιο για το Σχέδιο Νόμου περί Διεθνούς Προστασίας που προωθεί η κυβέρνηση, είναι η "επιτάχυνση διαδικασιών και δυνατότητα επιστροφών (απελάσεων) από τον πρώτο βαθμό εξέτασης των αιτούντων άσυλο. Σε περίπτωση που οι αλλοδαποί, κατά την υποδοχή, δεν συμμορφώνονται προς τις αποφάσεις μεταφοράς τους σε άλλες δομές τεκμαίρεται ότι δεν επιθυμούν την προστασία και παραπέμπονται σε διαδικασίες επιστροφής. (σ.σ: σε αυτές τις περιπτώσεις η αίτησή τους θα εξετάζεται εντός 3 ημερών!) Μετά την καταγραφή, εφόσον οι αιτούντες τελικά παραμένουν στο σύστημα, αλλά δεν συμμορφώνονται προς τις αποφάσεις μεταφοράς, τότε η αίτηση τους εξετάζεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα. Με αυτές τις ρυθμίσεις δεν μπαίνουν στο σύστημα όσοι εξαρχής ακόμα και πριν την καταγραφή τους δεν συμμορφώνονται. Όσοι ενταχθούν στο σύστημα και δεν συμμορφώνονται εξετάζονται με απόλυτη προτεραιότητα προκειμένου αν μεν τύχουν προστασίας να αποχωρήσουν από τις δομές, αν δε απορριφθούν τα αιτήματά τους να επιστραφούν".

12/10, Διεθνής Συνάντηση και Πανελλαδική Συνέλευση ΚΕΕΡΦΑ, χαιρετισμός προσφύγων.

Όσον αφορά στην κράτηση, σύμφωνα με τον Δημήτρη Αγγελίδη της ΕφΣυν, οι διατάξεις καθιστούν "δυνάμει κρατούμενο οποιονδήποτε έχει ζητήσει άσυλο, αν κριθεί από την αστυνομία, για παράδειγμα, ότι έχει καταστρέψει επίτηδες τα έγγραφά του, ότι δεν έχει δηλώσει τα πραγματικά στοιχεία του ή ότι δεν υπέβαλε έγκαιρα αίτημα ασύλου, έστω και αν η καθυστέρηση στην υποβολή του αιτήματος αποτελεί ευθύνη των αρχών που δεν διασφαλίζουν πρόσβαση στη διαδικασία. Μάλιστα, η διάρκεια κράτησης επανέρχεται στο ανώτατο όριο των 18 μηνών και το ξεπερνά".

Επιπλέον το νομοσχέδιο περιλαμβάνει ένα ποταμό από γραφειοκρατικά κωλύματα, παγίδες και προθεσμίες που αφορούν όλους τους βαθμούς της διαδικασίας με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να βρεθούν εκτός και να απελαθούν ακόμη και εκείνοι που κρίθηκε ότι τη δικαιούνται. Οι αποφάσεις απελάσεων θα εκδίδονται μαζί με τις απορριπτικές αποφάσεις "για να μην δαπανάται άσκοπος χρόνος σε διοικητικές διαδικασίες".

Επίσης καταργείται η δυνατότητα πρόσβασης στην εργασία αμέσως με την λήψη του δελτίου αιτούντος. Δικαίωμα πρόσβασης χορηγείται μόνο 6 μήνες μετά την υποβολή του αιτήματος εφόσον δεν έχει ληφθεί απόφαση σε πρώτο βαθμό από την αρμόδια αρχή και η καθυστέρηση δεν μπορεί να αποδοθεί στον αιτούντα. Για τους ευάλωτους "απαλείφεται το μετατραυματικό στρες ως λόγος ευαλωτότητας ενώ απαιτείται ρητά ειδική αιτιολογία στις ιατρικές βεβαιώσεις".

Ιδεολογική επίθεση

Για να δικαιολογήσει αυτά τα μέτρα η κυβέρνηση προχωράει σε μια συνολικότερη ιδεολογική επίθεση. Καταρχάς, ισχυρίζεται ότι το ζήτη-

μα πλέον δεν είναι "προσφυγικό" αλλά "μεταναστευτικό". Πρόκειται για έναν ακραιφνώς ρατσιστικό ισχυρισμό γιατί στοχοποιεί συνολικά τους μετανάστες σαν ένα αρνητικό κοινωνικό παράγοντα που ντε φάκτο πρέπει να του αποτραπεί η είσοδος - με προφανή στόχο την διαίρεση της εργατικής τάξης. Θεωρεί "απειλή" και στοχοποιεί τους νέους μετανάστες που εγκαταλείπουν τα πάντα πίσω τους και ρισκάρουν τη ζωή τους αναζητώντας μια καλύτερη τύχη περνώντας τα σύνορα της ΕΕ.

Αλλά στοχοποιεί και τους μετανάστες από τα Βαλκάνια, την Αφρική και την Ασία που βρίσκονται ήδη στην Ελλάδα. Αυτούς που δημιούργησαν με την εργασία τους τον τεράστιο πλούτο που έφερε στους καπιταλιστές το "2004" και τα άλλα καυχήματα του ελληνικού καπιταλισμού. Ο Μητσοτάκης μπορεί να δηλώνει υποκριτικά "εθνικά περήφανος" για τις επιτυχίες του Γιάννη Αντετοκούνμπο στο ΝΒΑ αλλά οι Νιγηριανοί που έρχονται σήμερα στην Ελλάδα αναζητώντας μια καλύτερη ζωή χαρακτηρίζονται "λαθρομετανάστες", "απειλή" και κρατούνται στα στρατόπεδα συγκέντρωσης για απέλαση. Οι νέες συνεχείς "σκούπες" της αστυνομίας του Χρυσοχοΐδη στο κέντρο της Αθήνας έχουν αρχίσει να κάνουν ξανά τη ζωή δύσκολη όχι μόνο στους πρόσφυγες και σε όσους δεν έχουν χαρτιά αλλά και στους μετανάστες πρώτης και δεύτερης γενιάς.

Πέρα από ρατσιστικός όμως είναι και ψευδής και αυθαίρετος αυτός ο ισχυρισμός: οι ιθαγένειες όσων έφτασαν μέσα στο 2019 στην Ελλάδα ήταν 38,2% Αφγανοί, 25,3% Σύριοι, 7,8% από το Κονγκό, 6,8% Ιρακινοί, 5,6% Παλαιστίνιοι, 1,8% Ιρανοί και 13,4% από όλες τις άλλες ιθαγένειες. Ακόμη και με τα δικά τους αυθαίρετα κριτήρια η πλειοψηφία εξακολουθεί να ανήκει στις λεγόμενες "προσφυγικές ιθαγένειες" δηλαδή είναι Σύριοι και Αφγανοί.

Αυτό το "πρόβλημα" έρχεται να υπερπηδήσει το νομοσχέδιο προσπαθώντας να αποκλείσει από το άσυλο ακόμα και τους κατεξοχήν θεωρούμενους πρόσφυγες με τα περί "συμμόρφωσης" την ίδια στιγμή που επιστρατεύει εναντίον τους άλλο ένα ρατσιστικό χαρτί: αυτό της ισλαμοφοβίας. Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Πέτσας "δεν μιλήσαμε ποτέ στο παρελθόν για αλλοίωση πληθυσμού... αλλά εδώ μιλάμε για άλλου τύπου ροές, μεταναστευτικές, ιδίως από χώρες με άλλη θρησκεία, με άλλο πολιτισμό..."

Ένας άλλος ισχυρισμός που προβάλλει η κυβέρνηση της ΝΔ και σύσσωμη η ΕΕ, είναι ότι οι χώρες της "δεν χωράνε άλλους", ότι "δεν μπορούν να σηκώσουν" άλλους ανθρώπους. Είναι ακόμη ένας ρατσιστικός μύθος. Στην πραγματικότητα ούτε η Ελλάδα ούτε οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ "κατακλύζονται" από πρόσφυγες και μετανάστες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πρώην υπουργού μετανάστευσης Βίτσα (Μάρτης 2019): "73.000 είναι αυτοί που έχουν έρθει στην Ελλάδα μετά το 2015. Αυτοί οι 73.000 είναι αιτούντες άσυλο, αιτούντες διεθνή προστασία. 23.000 από αυτούς μένουν σε διαμερίσματα και σε κατοικίες. 19.000 από αυτούς σε 26 κέντρα φιλοξενίας (στρατόπεδα δηλαδή) στην ηπειρωτική χώρα. 7000 σε ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα. 2000 ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά διαμένουν σε δομές του υπουργείου Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του διεθνούς οργανισμού μετανάστευσης".

Είναι κοροϊδία η Ελλάδα και οι υπόλοιπες πάμπλουτες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ισχυρίζονται ότι δεν "αντέχουν" άλλους πρόσφυγες και μετανάστες. Πόσο μάλλον όταν είναι η δική τους πολιτική που κάνει τον κόσμο να εγκαταλείπει μαζικά τις εστίες του στην Αφρική και στην Μέση Ανατολή. Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές στη Βόρεια Συρία έχει εισβάλει ο τουρκικός στρατός και τα γεωπολιτικά παιχνίδια των ΗΠΑ, της Ρωσίας, της ΕΕ - όλων των μεγάλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων δημιουργούν νέες εστίες πολέμου, θανάτου και προσφυγιάς.

Το σχέδιο του Ερντογάν να μεταφέρει στη ζώνη που διεκδικεί στη Βόρεια Συρία 1,5 εκατομμύριο πρόσφυγες από αυτούς που σήμερα βρίσκονται στην Τουρκία είναι ένα σχέδιο πίσω από το οποίο βρίσκονται οι ευρωπαϊκές απαιτήσεις που θέλουν τους πρόσφυγες να μην φθάνουν καν στις χώρες που συνορεύουν με τα θαλάσσια και χερσαία σύνορά της. Είναι το πρακτικό επακόλουθο της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας καθώς και μια σειρά ακόμη αποφάσεων συνόδων της ΕΕ που προβλέπουν τη δημιουργία τέτοιων ζωνών όπου θα εγκλωβίζουν τους πρόσφυγες από την Τουρκία μέχρι τα νότια σύνορα της Λιβύης και άλλων χωρών της Β. Αφρικής.

Ρατσιστικό χαρτί

Την ίδια στιγμή που οι πιο θερμοί υπερασπιστές της ρατσιστικής σκλήρυνσης, όπως ο Σαλβίνι στην Ιταλία ή ο Στράχε στην Αυστρία πετιούνται εκτός κυβερνήσεων (ακόμη και ο Ορμπάν στην Ουγγαρία έχασε πρόσφατα τις τοπικές εκλογές στο δήμο της Βουδαπέστης) κάτω από την κατακραυγή που προκάλεσαν οι απάνθρωπες και σκανδαλώδεις πολιτικές τους, έρχεται η "δημοκρατική πλειοψηφία" της "πολιτισμένης" ΕΕ να γίνει Σαλβίνι στη θέση του Σαλβίνι.

Σε αυτήν τη ρατσιστική σκλήρυνση στα σύνορα και στο εσωτερικό των χωρών της ΕΕ δεσπόζοντα ρό-

λο επιθυμεί να παίξει η κυβέρνηση Μητσοτάκη. Αυτό ακριβώς ήλθε να επιβεβαιώσει η ίδρυση του νέου ρατσιστικού χαρτοφυλακίου “για την προστασία του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής” και η τοποθέτηση του Μαργαρίτη Σχοινά στη θέση του αρμόδιου επιτρόπου.

Φυσικά η ΝΔ δεν εξαπολύει αυτή τη νέα επίθεση απλά για λόγους συμμόρφωσης με την ΕΕ. Το ρατσιστικό νομοσχέδιο μπαίνει στη Βουλή την ίδια στιγμή που σε εξέλιξη βρίσκεται μια μεγάλη επίθεση στα εργασιακά και συνδικαλιστικά δικαιώματα, κατεβαίνει ακόμη ένας προϋπολογισμός σκληρής λιτότητας και επαπειλούνται μια σειρά από ιδιωτικοποιήσεις. Η ΝΔ παίζει ξανά σκληρά το χαρτί του ρατσισμού και της ισλαμοφοβίας για να μεταφέρει το πολιτικό κέντρο βάρους σε ανύπαρκτες απειλές προσφύγων που μας “πολιορκούν” προκειμένου να διασπάσει την εργατική τάξη και να περάσει όλες τις άλλες επιθέσεις που απεργάζεται.

Νέες Μόριες δημιουργούνται σε no man’s land στην ενδοχώρα ενώ οι πρόσφυγες διώκονται με συστηματικό τρόπο από τις πόλεις με στόχο να απομονωθούν από τον υπόλοιπο πληθυσμό και να σπάσουν οι δεσμοί της αλληλεγγύης. Στην πρόσφατη επίσκεψή μας στο νησί της αλληλεγγύης, τη Λέσβο, οι ντόπιοι περιέγραφαν πώς αυτό το οργανικό σπάσιμο της ενότητας κατοίκων-προσφύγων που ξεκίνησε μετά την απομόνωση των προσφύγων στο στρατόπεδο της Μόριας το 2016 έβαλε τρικλοποδιά στο κίνημα δίνοντας τη δυνατότητα στην ακροδεξιά και τους φασίστες να κάνουν την εμφάνισή τους υποβοηθούμενοι από τη ΝΔ.

Τώρα από την θέση της κυβέρνησης η ΝΔ ανοίγει το δρόμο στην ακροδεξιά και την φασιστική απειλή να ξαναβγούν στο προσκήνιο. Ήδη σε μια σειρά από περιοχές της ενδοχώρας, τοπικοί παράγοντες της ΝΔ (που προεκλογικά υπόσχονταν ότι “δεν θα αφήσουμε να έρθει ούτε ένας πρόσφυγας”) κινητοποιούνται μαζί με τον ρατσιστικό εσμό του Βελόπουλου για να αποτρέψουν πρόσφυγες και μετανάστες να έλθουν ακόμη και στα στρατόπεδα που τους μεταφέρει η ίδια η κυβέρνησή τους. Κοντά σε αυτούς ο Μιχαλολιάκος, ο Λαγός, όλοι οι πρώην και νυν χρυσαυγίτες βλέπουν στις στημένες αντιδράσεις των “αγανακτισμένων” την τελευταία σανίδα σωτηρίας μπροστά στην επαπειλούμενη καταδίκη τους πριν βουλιάξουν ξανά στους υπονόμους της ιστορίας.

Είναι πολλά τα φίδια που τρέφει στον κόρφο της η ρατσιστική Μέδουσα που προωθεί η ΝΔ και γι’ αυτό θα χρειαστεί να τα κόψουμε ένα-ένα. Σίγουρα δεν πρόκειται να περιμένουμε την αντιπολίτευση του Τσίπρα να κάνει κάτι τέτοιο. Όχι μόνο γιατί ήταν αυτός που υπέγραψε και εφάρμοσε τη Συμφωνία του 2016 αλλά κυρίως γιατί σήμερα πέρα από γενικόλογες ανθρωπιστικές καταγγελίες, στην πράξη επιμένει σε αυτήν βάζοντας ταυτόχρονα άλλες προτεραιότητες.

Την ίδια ώρα που καίγεται η Σάμος και μαίνεται η ρατσιστική επίθεση της ΝΔ, στην πρόσφατη επίσκεψή του στις Βρυξέλλες, ο πρώην πρωθυπουργός άσκησε κριτική στην “αξιοπιστία της ΕΕ” για να προτάξει όμως τα λεγόμενα “εθνικά θέματα”, την “παράνομη τουρκική δραστηριότητα στην κυπριακή ΑΟΖ” και να προτείνει μια “συμφωνία για εμπάργκο όπλων στην Τουρκία”. Για τους πρόσφυγες το μόνο που βρήκε να πει ήταν να “στηριχθεί η φιλοξενία προσφύγων στην Τουρκία, στη βάση της Κοινής Δήλωσης ΕΕ Τουρκίας” και να αλλάξει ο κανονισμός του Δουβλίνου, αποδεχόμενος στην ουσία της ατζέντα της ΝΔ σε όλα τα επίπεδα –και στο ότι “δεν αντέχουμε άλλους πρόσφυγες”.

Μπορούμε να τους σταματήσουμε

Υπάρχει η δύναμη που μπορεί να σταματήσει αυτές τις επιθέσεις: Είναι το κίνημα αλληλεγγύης που το 2015 έκανε το 80% του πληθυσμού να σταθεί στο πλευρό των προσφύγων και να ανοίξει τα σύνορα για τους κατατρεγμένους στην Ελλάδα και σε όλη την Ευρώπη. Είναι το αντιρατσιστικό κίνημα που από την δεκαετία του ’90 έχει δώσει μάχες πετυχαίνοντας τη νομιμοποίηση των μεταναστών και την χορήγηση ιθαγένειας –έστω και κουτσουρεμένα. Είναι το αντιφασιστικό κίνημα που συγκρούστηκε με την Χ.Α, κατάφερε να τη βγάλει από τη Βουλή, έκλεισε τα γραφεία της στην Αθήνα και παντού και τώρα μπορεί να οδηγήσει την ηγεσία της στη φυλακή.

Χρειάζεται σήμερα να οργανώσουμε ξανά από τα κάτω αυτή τη δύναμη με πλατιά ενιαία μέτωπα που δίπλα στις επιθέσεις λιτότητας δεν θα αφήσουν αναπάντητη ούτε μια από τις ρατσιστικές επιθέσεις της κυβέρνησης, ούτε μια από τις πρωτοβουλίες της ακροδεξιάς και των φασιστών στις πόλεις, στα νησιά και στα χωριά. Και αυτή η προσπάθεια έχει ήδη ξεκινήσει.

Το παράδειγμα της αντίστασης μας το έδωσαν πρώτες οι “Καμένες καρδιές”, οι γυναίκες της Μόριας, που παρά τα χίλια προβλήματα που αντιμετωπίζουν διαδήλωσαν έξω από το στρατόπεδο απέναντι στους ανθρωποφύλακες του Χρυσοχοΐδη. Μας το έδωσαν οι φοιτητές και οι εργαζόμενοι στις ΜΚΟ, τα σχολεία και άλλους χώρους που ακολούθησαν το παράδειγμά τους και διαδήλωσαν δύο φορές στη Μυτιλήνη απαιτώντας να κλείσει η Μόρια και η Φρόντεξ και να ανοίξουν τα σύνορα. Μας το έδωσαν οι γιατροί του ΕΣΥ στη Μυτιλήνη που δεν εφάρμοσαν την ρατσιστική εγκύκλιο για το ΑΜΚΑ σώζοντας τη ζωή ενός 12χρονου πρόσφυγα απαιτώντας δαπάνες για το νοσοκομείο για να καλύπτονται οι ανάγκες όλων των κατοίκων ντόπιων και μεταναστών.

Μας το δίνουν οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία της Αθήνας, οι οποίοι στο Κρατικό Νίκαιας, στον Άγιο Σάββα, στο Γεννηματά κινητοποιούνται για την κατάργηση της εγκυκλίου για τον ΑΜΚΑ πετυχαίνοντας να περάσει και σχετική απόφαση στο ΔΣ της ΕΙΝΑΠ. Μας το

Διεθνές συνέδριο ενάντια στον ρατσισμό, τον φασισμό, την ισλαμοφοβία και τον αντισημιτισμό, Λονδίνο, 19/12. Φωτό: Guy Smallman.

δίνουν οι Σύλλογοι Εκπαιδευτικών και οι Σύλλογοι Γονέων που ξεσηκώθηκαν στα Εξάρχεια μετά τις εκκενώσεις των καταλήψεων απαιτώντας να γυρίσουν όλα τα προσφυγόπουλα στα σχολεία, οι κάτοικοι που συγκρότησαν πρωτοβουλία πάνω σε αυτό τον στόχο.

Μας το δίνουν οι φοιτητικοί σύλλογοι αλλά και τα σωματεία που αποφασίζουν μια μεγάλη κινητοποίηση τη μέρα που θα απολογείται ο φύρερ της Χ.Α Μιχαλολιάκος. Μας το δίνουν οι δημοσιογράφοι, οι φωτογράφοι, οι πανεπιστημιακοί, οι εργαζόμενοι στις δομές, οι αλληλέγγυοι που κόντρα στις απαγορεύσεις εισόδου της αστυνομίας στα στρατόπεδα επιμένουν να αναδεικνύουν τα γεγονότα κόντρα στην προπαγάνδα της κυβέρνησης.

Διεθνής Συντονισμός

Όλος αυτός ο κόσμος της αλληλεγγύης και της αντίστασης έδωσε το παρών στη Διεθνή Αντιφασιστική Συνάντηση-Πανελλαδική Συνέλευση της ΚΕΕΡΦΑ που έγινε στις 12/10 δίπλα στους ίδιους τους πρόσφυγες που ήρθαν από τη Μαλακάσα και τον Ελαιώνα, δίπλα στην Πακιστανική Κοινότητα και τις άλλες κοινότητες των μεταναστών - στέλνοντας καταρχήν στην πράξη το μήνυμα ότι δεν θα αφήσουμε τις απαγορεύσεις της κυβέρνησης να τους περιθωριοποιήσουν. Και το πιο σημαντικό καταλήγοντας σε αποφάσεις δράσης με στόχο την οργάνωση της αντεπίθεσης με ένα ενιαίο μέτωπ—ο όλου του κινήματος και αιχμή του δόρατος την οργανωμένη εργατική τάξη.

Σαν άμεσα μεγάλα βήματα δράσης αναδείχτηκαν η διαδήλωση στα δικαστήρια τη μέρα που θα απολογείται ο Μιχαλολιάκος, η κινητοποίηση ενάντια στο ρατσιστικό νομοσχέδιο και η πάλη για ακύρωση όλων των ρατσιστικών εγκυκλίων, με αποφάσεις σωματείων και σχετικές πρωτοβουλίες και κορύφωση τη διεθνή μέρα δράσης ενάντια στον φασισμό και τον ρατσισμό το Σάββατο 21 Μάρτη του 2020.

Αυτό που επισήμαναν με την παρουσία τους και τις ίδιες τους τις εισηγήσεις οι αγωνιστές-τριες που βρέθηκαν στη Νομική εκπροσωπώντας τα αντιφασιστικά-αντιρατσιστικά κινήματα στη Βρετανία, τη Γερμανία, την Καταλονία, τη Γαλλία, τις ΗΠΑ, την Αυστραλία ήταν η ανάγκη ενός μόνιμου διεθνούς συντονισμού κόντρα στην κοινή ρατσιστική επίθεση που βρίσκεται σε εξέλιξη σε όλον τον πλανήτη, από τους φράχτες του Έβρου μέχρι τους φράχτες του Μεξικού και από τη Μόρια μέχρι τα στρατόπεδα συγκέντρωσης της αυστραλιανής κυβέρνησης στη μέση του Ειρηνικού – καθώς και στη φασιστική απειλή που αυτή δημιουργεί.

Η απόφαση της Διεθνούς Συνάντησης της Αθήνας στις 12 Οκτώβρη για ένα νέο διεθνές συλλαλητήριο στις 21 Μάρτη ήρθε να ισχυροποιηθεί μια βδομάδα μετά στις 19/10 από την απόφαση της πανβρετανικής συνδιάσκεψης του Stand up to racism στο Λονδίνο αλλά και την απόφαση της διεθνούς συνάντησης World Against Racism που πραγματοποιήθηκε την επόμενη μέρα.

Συμμετείχαν εκπρόσωποι από την ΚΕΕΡΦΑ στην Ελλάδα, το Stand up to Racism στη Βρετανία, το Aufstehen gegen Rassismus στη Γερμανία, το αντιρατσιστικό κίνημα στην Ιταλία που καλεί πανεθνική διαδήλωση στη Ρώμη στις 9 Νοέμβρη, το United Against Racism and Fascism στη Νέα Υόρκη και το United against Hate στην Ουάσιγκτον στις ΗΠΑ, το UCFR στην Καταλονία, το Red Party από τη Νορβηγία, επτά διαφορετικές οργανώσεις από τη Δανία, αλλά και αντιφασίστες από την Πολωνία, την Ουκρανία και άλλα σημεία. Όλοι αυτοί -και πολλοί παραπάνω που δεν ήταν παρόντες στη συνάντηση- έχουν ήδη ανταποκριθεί στο κάλεσμα για τις 21 Μάρτη που εισηγήθηκε ο Γουέιμαν Μπένετ από το United Against Racism και που φέτος αναμένεται να απλωθεί σε πολύ περισσότερες χώρες από το 2019.

Ενάντια στην ρατσιστική επίθεση των Μητσοτάκηδων, των Τραμπ και των Τζόνσον πάμε για ένα ξεσηκωμό που στις 21 Μάρτη θα κάνει τη φωνή μας να ακουστεί δυνατά σε όλο τον κόσμο:

Πρόσφυγες και μετανάστες –καλοδεχούμενοι! Κλείστε τα στρατόπεδα συγκέντρωσης! Ανοίξτε τα σύνορα και τις πόλεις σε πρόσφυγες και μετανάστες! Εκπαίδευση για όλα τα προσφυγόπουλα, άσυλο, χαρτιά, υγειονομική περίθαλψη για όλους! Σταματήστε τον πόλεμο! Ποτέ ξανά φασισμός!

Μέση Ανατολή

Μοιράζουν τη Συρία αλλά το “αραβικό πεζοδρόμιο” επιστρέφει

Ο Νίκος Λούντος αναλύει τις βρόμικες συμφωνίες στις πλάτες των Κούρδων και αναδεικνύει τις νέες αντιστάσεις σε όλο τον αραβικό κόσμο

“Πρόκειται για χάος. Η περιοχή βρίσκεται σε χάος γιατί η ηγεμονική δύναμη δεν φαίνεται να ξέρει τι θέλει να κάνει, και ως εκ τούτου κανένας άλλος δεν ξέρει. [Ακόμη και στη Βρετανία που παραδοσιακά ευθυγραμμίζεται με την υπερδύναμη,] κανείς δεν ξέρει τι να κάνει πλέον, γιατί ποτέ δεν ξέρεις ποια ακόμη αλλαγή έρχεται. Ο Ντόναλντ Τραμπ ρίχνει βενζίνη πάνω στη φωτιά και μας αφήνει σχεδόν όλους σε μεγάλη σύγχυση.” (Μάικλ Στίβενς, επικεφαλής του βρετανικού ινστιτούτου στρατηγικής και άμυνας RUSI στο Κατάρ).[1]

Η απόφαση του Τραμπ να αποσύρει τα αμερικάνικα στρατεύματα από τη Συρία και να δώσει το πράσινο φως στον Ερντογάν να εισβάλει στη βορειοανατολική Συρία ήταν πραγματικά σαν βενζίνη σε μια περιοχή που ήδη φλεγόταν. Οι εξελίξεις είναι κομμάτι της υποχώρησης της αμερικάνικης ηγεμονίας στη Μέση Ανατολή. Με μια ηγεμονική δύναμη που όπως λέει παραπάνω ο Στίβενς δεν ξέρει τι θέλει, οι περιφερειακές δυνάμεις, μικρές και μεγάλες, μπαίνουν να καλύψουν το κενό, και το αποτέλεσμα δεν είναι πιο σφιχτή σταθερότητα, αλλά διαρκής αβεβαιότητα. Όλες οι συμμαχίες γίνονται εφήμερες και ασταθείς, οι χτεσινοί συνεργάτες γίνονται εχθροί μέσα σε μια νύχτα, και τούμπαλιν.

Η συμμαχία με τους Κούρδους στη Συρία ήταν ένα από τα λίγα παραδείγματα στην περιοχή για τα οποία τολμούσε να περηφανεύεται το Πεντάγωνο. Χτίσιμο δεσμών με ένα πραγματικό κίνημα που κινητοποιεί δεκάδες χιλιάδες μαχητές και μαχήτριες, που οργανώνει την αυτοδιοίκηση στις περιοχές που ελέγχει, ενώ η ηγεσία του είναι διατεθειμένη όχι απλά να εξοπλιστεί και να ενισχυθεί από τις ΗΠΑ, αλλά και να προχωρήσει σε κοινό σχεδιασμό επιχειρήσεων. Χάρη στους Κούρδους, η εξάπλωση του ISIS αντιμετωπίστηκε με τον μίνιμουμ κίνδυνο για τους Αμερικάνους στρατιώτες. Πού αλλού μπορούσε το Πεντάγωνο να δεχτεί τέτοια αναγνώριση, σαν

Λίβανος

αυτή που τους δίνει ο Μαζλούμ Άμπντι, ο επικεφαλής των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (της συμμαχίας που έχει στο κέντρο της τις κουρδικές Μονάδες Λαϊκής Προστασίας-YPG): "Όταν ολόκληρος ο κόσμος αρνήθηκε να μας υποστηρίξει, οι Ηνωμένες Πολιτείες μάς έτειναν το χέρι. Σφίξαμε τα χέρια και με ευγνωμοσύνη δεχτήκαμε την γενναιόδωρη υποστήριξη. Με αίτημα της Ουάσινγκτον, συμφωνήσαμε να μεταφέρουμε τον βαρύ οπλισμό μας από τα σύνορα με την Τουρκία, να καταστρέψουμε τις αμυντικές μας οχυρώσεις και να αποσύρουμε τους πιο έμπειρους πολεμιστές μας. Η Τουρκία ποτέ δεν θα μας επιτιθόταν όσο η αμερικανική κυβέρνηση έμενε πιστή στις υποσχέσεις της... Ο λόγος που συνασπιστήκαμε με τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι η βαθιά μας πίστη στη δημοκρατία".[2]

Παρελθόν

Οι αμερικάνικες υποσχέσεις πλέον ανήκουν στο παρελθόν και η βαθιά πίστη της κουρδικής ηγεσίας στη δημοκρατία έδωσε τη θέση της σε μια πραγματιστική συμμαχία με τον Άσαντ. Την ώρα που γράφουμε αυτό το άρθρο εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι τρέχουν να σωθούν από τις βόμβες καθώς εισβάλλει ο τουρκικός στρατός, ενώ από την άλλη τα στρατεύματα του συριακού καθεστώτος τρέχουν να καταλάβουν πρώτα τις πόλεις που εγκαταλείπουν οι κουρδικές δυνάμεις. Έχουν ήδη βομβαρδιστεί νοσοκομεία, και τουλάχιστον μισό εκατομμύριο κόσμος έχει μείνει χωρίς καθαρό νερό. Όταν θα έχετε αυτό το περιοδικό στα χέρια σας, η κατάσταση θα έχει σίγουρα αλλάξει. Ο διακηρυγμένος στόχος του Ερντογάν είναι να διαλύσει την κουρδική αυτοδιοίκηση στη μεθόριο με την Τουρκία και να δημιουργήσει μια "ασφαλή ζώνη" σε βάθος 30 και σε έκταση εκατοντάδων χιλιομέτρων. Τουλάχιστον ένα εκατομμύριο πρόσφυγες προορίζονται να σταλούν με το ζόρι από την Τουρκία προς την "ασφάλεια" μιας νέας προσφυγιάς. Η Ρωσία του Πούτιν μπαίνει στη μέση δίνοντας προστασία στον Άσαντ και βάζοντας όρια μέχρι πού μπορεί να φτάσει ο Ερντογάν.

Τα γεγονότα είχαν προδιαγραφεί στις αρχές της χρονιάς. Ο Τραμπ είχε πει στο υπουργικό του συμβούλιο: "Η Συρία είναι χαμένη από καιρό. Δεν μιλάμε για κανέναν τεράστιο πλούτο. Μιλάμε για άμμο και θάνατο. Φεύγω, φεύγουμε απ' τη Συρία. Να το ξεκαθαρίσουμε, δεν θέλουμε τη Συρία". Γράφαμε τότε στην Εργατική Αλληλεγγύη:

"Τι σημαίνουν όλα αυτά, πρακτικά, για τη Συρία; Ότι όλες οι περιφερειακές δυνάμεις που έχουν ήδη μακελέψει τη χώρα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, ετοιμάζονται να μπουν πιο βαθιά στο κουφάρι.

Ο πρώτος συνειρμός που κάνουν όλοι έχει να κάνει με τον τουρκικό στρατό που θα νιώσει τα χέρια του λυμένα, αν οι Κούρδοι μείνουν χωρίς αμερικανική προστασία. «Αν αποχωρήσουν οι ΗΠΑ, η Τουρκία θα ετοιμαστεί να 'ψωνίσει'», λέει ο Άαρον Στάιν από το Foreign Policy. Γι' αυτό και ο απεσταλμένος του Τραμπ, Μπόλτον, έσπευσε να τονίσει από το Ισραήλ ότι η αποχώρηση θα γίνει μόνο αν υπάρξει μια μίνιμουμ συμφωνία με την Τουρκία, προκαλώντας περαιτέρω σύγχυση για το τι ακριβώς θέλουν οι ΗΠΑ. Εξάλλου, ο τουρκικός στρατός δεν βρίσκεται μόνος του στο γήπεδο. Πριν από μερικούς μήνες ο Ερντογάν προχώρησε σε συμφωνία με τον Πούτιν για να καθυποτάξουν το Ίντλιμπ, ένα από τα σημεία που το καθεστώς του Άσαντ δεν έχει ακόμη ελέγξει... Η αποχώρηση των ΗΠΑ δεν σημαίνει ότι ο τουρκικός στρατός θα κάνει ό,τι θέλει. Τα όρια θα θελήσει να τα βάλει η Ρωσία, που δεν θέλει να αποσταθεροποιηθεί η μεθόριος, προτιμάει μια ελεγχόμενη επανενσωμάτωση των κουρδικών περιοχών στον έλεγχο της Δαμασκού".[3]

Και η προσέγγιση Κούρδων - Άσαντ ήταν από τότε στον ορίζοντα: "Όλες αυτές οι πιέσεις σπρώχνουν τους Κούρδους στην αγκαλιά του Άσαντ. Η πρόσκαιρη αυτονομία την οποία κέρδισαν, με τους τακτικούς ελιγμούς της ηγεσίας τους μεταξύ ΗΠΑ, Ρωσίας, Ιράν και καθεστώτος στηριζόταν σε πολύ σαθρή βάση: στους αντίστοιχους ελιγμούς του Πενταγώνου που τους χρειαζόταν ως αναλώσιμο υλικό για τη μάχη ενάντια στους ανεξέλεγκτους ισλαμιστές.

Τώρα ο Τραμπ δηλώνει ότι το ISIS είναι παρελθόν και πως είναι ενοχλημένος επειδή οι Κούρδοι «πουλάνε πετρέλαιο στο Ιράν». Όταν η κουρδική ηγεσία ψάχνει στήριγμα στον Πούτιν απέναντι στον Ερντογάν, εκείνος τους δείχνει το συριακό καθεστώς. Τους λέει: εγγυηθείτε την εδαφική ακεραιότητα της Συρίας και ίσως σας ανταμείψουμε με κάποια ανταλλάγματα με στοιχειώδη δικαιώματα για τη γλώσσα και την αυτοδιοίκηση. Αν το κάνετε, τότε θα βάλουμε ένα όριο στο πού θα φτάσει ο τουρκικός στρατός".[4]

Το Γενάρη ο Τραμπ απέσυρε τελικά μόνο τα μισά στρατεύματα. Στο μεταξύ είχε παραιτηθεί ο Μάτις, ο Υπουργός "Άμυνας" των ΗΠΑ, και μαζί του άλλα στελέχη του Πενταγώνου, κλείνοντας έναν πρώτο κύκλο προεδρίας του Τραμπ στον οποίο είχε δώσει το πάνω χέρι στους στρατηγούς. Ο Μπόλτον, που τότε έτρεχε να βάλει κόκκινες γραμμές στην Τουρκία, καρατομήθηκε από τον Τραμπ στις αρχές Σεπτέμβρη. Η Νίκι Χέιλι, η πρέσβειρα των ΗΠΑ στον ΟΗΕ που μέχρι πέρσι απειλούσε θεούς και δαίμονες για τα πυρηνικά του Ιράν, παραιτήθηκε λίγο πριν τον Μάτις, και τώρα ήταν η πρώτη που βγήκε ανοιχτά στο twitter να καταγγείλει τον Τραμπ: "Οι Κούρδοι είχαν κομβικό ρόλο στην επιτυχημένη μας μάχη κατά του ISIS. Το να τους αφήσουμε να πεθάνουν είναι σφάλμα", μάλιστα με το hashtag "Η Τουρκία δεν είναι φίλη μας".[5]

Οι κόντρες στα έγκατα του αμερικάνικου κατεστημένου, μέσα στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα και στον ίδιο το στρατό δεν ήταν ποτέ ισχυρότερες.

Η στάση προς τους Κούρδους εί-

(Φωτό αριστερά) Διαδήλωση Κούρδων στην Αθήνα. (Φωτό δεξιά) Κούρδοι πετάνε σάπια λαχανικά στους Αμερικάνους που αποχωρούν.

ναι απλώς η τελευταία αφορμή για αυτόν τον μεγάλο καβγά. Είχε προηγηθεί η επίθεση στις εγκαταστάσεις της Αράμκο στη Σαουδική Αραβία στις 14 Σεπτέμβρη. Τα χτυπήματα των drone στα ανατολικά της χώρας έριξαν στο μισό την σαουδική παραγωγή πετρελαίου, το 5% της παγκόσμιας παραγωγής. Το μπρεντ εκτινάχθηκε στα 70 δολάρια, η μεγαλύτερη ποσοστιαία άνοδος σε μία μόνο μέρα. Από τη σκοπιά του παγκόσμιου καπιταλισμού, η προδοσία απέναντι στο πετρέλαιο είναι απείρως σημαντικότερη από την προδοσία απέναντι στους Κούρδους. Οι ΗΠΑ έδειξαν το Ιράν ως υπεύθυνο πίσω από την επίθεση, αλλά δεν προχώρησαν σε στρατιωτική δράση εναντίον του.

Ο Μπιλάλ Σαάμπ, από το Μεσανατολικό Ινστιτούτο, δίνει ιστορικό χαρακτήρα στα γεγονότα:

"Το Δόγμα Κάρτερ, το οποίο με το οποίο οι ΗΠΑ δεσμεύονται για αμερικάνικη στρατιωτική απάντηση σε οποιαδήποτε εξωτερική απόπειρα να απειληθούν ή να αρπαχθούν τα πετρελαϊκά κοιτάσματα στον Περσικό Κόλπο, είναι νεκρό".[6]

Τον Ιούνη είχε προηγηθεί η κατάρριψη ενός αμερικάνικου drone από το Ιράν, και πάλι δεν υπήρξε στρατιωτική απάντηση. Ο Σαάμπ λέει πως με την εγκατάλειψη του δόγματος Κάρτερ: "Το νέο κεφάλαιο της αμερικάνικης στρατιωτικής ιστορίας στη Μέση Ανατολή είναι τυλιγμένο στον κίνδυνο. Η ίδια η σκέψη πως οι ΗΠΑ είτε θα αναστείλουν είτε θα τερματίσουν το ρόλο τους ως αρχιαστυνόμου και αρχιπροστάτη των παγκόσμιων κοινών στην περιοχή έχει σημάνει συναγερμό στους ευρωπαίους συμμάχους και έχει τρομοκρατήσει τους Άραβες συνεργάτες τους. Έχει προκαλέσει σύγχυση ακόμη και στους κύριους αντιπάλους των ΗΠΑ, την Κίνα και τη Ρωσία, που για χρόνια προσπαθούν να υπονομεύσουν την αμερικάνικη κυριαρχία στη Μέση Ανατολή, αλλά ποτέ δεν επιχείρησαν να αντικαταστήσουν τις ΗΠΑ σε αυτό το ρόλο, από φόβο ότι θα κληρονομούσαν το χάος που θα προκαλούσε η αμερικανική αποχώρηση".[7]

Ο Τραμπ, με την γνωστή του ωμότητα, μπορεί να λέει: "Όποιος θέλει να βοηθήσει στη Συρία και να προστατεύσει αυτούς τους Κούρδους καλά θα κάνει, κατά τη γνώμη μου, είτε είναι η Ρωσία, είτε η Κίνα, είτε ο Ναπολέων Βοναπάρτης. Τους εύχομαι τα καλύτερα, εμείς είμαστε 7.000 μίλια μακριά!".[8]

Μακριά

Τα ντόπια καθεστώτα όμως, που είχαν για δεδομένη την αμερικάνικη στρατιωτική υποστήριξη σε περίπτωση απειλής, στο άκουσμα αυτής της άποψης είναι λογικό να σκέφτονται: Κι εμείς είμαστε 7.000 μίλια μακριά.

Αποτέλεσμα, σχολιάζει ο Γκαμάλ Αμντελγκαουάντ Σουλτάν, από το κρατικό ίδρυμα στρατηγικών Μελετών αλ-Αχράμ στην Αίγυπτο, είναι πως "πολλά κράτη στη Μέση Ανατολή επεξεργάζονται αυτή τη στιγμή μεγάλες αλλαγές στο στρατηγικό τους αμυντικό σχεδιασμό διότι δεν θεωρούν πλέον τις ΗΠΑ αξιόπιστο σύμμαχο. Νομίζω ότι θα είναι πολύ δύσκολο να πειστούν τα κράτη της Μέσης Ανατολής ότι οι ΗΠΑ πιστεύουν στα σοβαρά ό,τι λένε από εδώ και πέρα. Πρόκειται για μεγάλης κλίμακας αλλαγή στο στρατηγικό τοπίο της περιοχής".[9]

Όμως, αυτή η αλλαγή στο στρατηγικό τοπίο δεν ξεκίνησε με τον Τραμπ. Με διαφορετικό τρόπο, ο Τραμπ συνεχίζει πολιτικές που είχαν ξεκινήσει επί Ομπάμα. Οι Financial Times γράφουν πως: "Τα αραβικά κράτη του Κόλπου ανησυχούν για την απαγκίστρωση των ΗΠΑ από την περιοχή από τότε που η κυβέρνηση Ομπάμα φάνηκε να αφήνει ξεκρέμαστο τον Χόσνι Μουμπάρακ, τον πρώην Αιγύπτιο πρόεδρο, καθώς αυτός βρέθηκε αντιμέτωπος μια λαϊκή εξέγερση που τον ανέτρεψε το 2011. Αυτές οι ανησυχίες εντάθηκαν το 2013, όταν η Ουάσινγκτον αποφάσισε να μην υλοποιήσει την «κόκκινη γραμμή» που είχε θέση στη Συρία για τη χρήση χημικών όπλων." Αντίθετα μάλιστα "η εκλογή του Τραμπ έγινε δεκτή στο Ριάντ και το Αμπού Ντάμπι ως ευκαιρία για να επανασυντονιστούν οι σχέσεις και καλωσόρισαν τη σκληρή του στάση απέναντι στην Τεχεράνη. Όμως οι αμφιβολίες ξαναήρθαν στην επιφάνεια όταν ο Τραμπ αποφάσισε να ακυρώσει το χτύπημα κατά του Ιράν μετά την κατάρριψη αμερικάνικου drone τον Ιούνη".[10]

Όλα αυτά έχουν μεγάλη σημασία για το περιβάλλον μέσα στο οποίο ξεσπάνε οι αγώνες από τα κάτω. Μέσα στο 2019 η μεγάλη αλλαγή ήταν οι εξεγέρσεις στην Αλγερία

και το Σουδάν, η ανατροπή του Μπουτεφλίκα και του Μπασίρ, εξελίξεις που σκιαγραφήσαμε σε προηγούμενο τεύχος του περιοδικού.[11]

Όμως, επειδή ούτε η Αλγερία, ούτε το Σουδάν βρίσκονται στην καρδιά του αραβικού κόσμου, υπήρχαν αμφιβολίες αν τα γεγονότα εκεί σηματοδοτούν κάτι ευρύτερο. Υπήρχε ο ισχυρισμός ότι αυτό που διαμορφώνεται συνολικά είναι ένας μεγάλος κύκλος άκαμπτης σταθερότητας πνιγμένης στο αίμα, με την Αλγερία και το Σουδάν απλώς να είναι περιφερειακές και σπασμωδικές εξαιρέσεις.

Η απάντηση ήρθε όμως από την Αίγυπτο. Στις 20 και 21 Σεπτέμβρη ξέσπασαν διαδηλώσεις ενάντια στη δικτατορία. Ο κόσμος βγήκε στους δρόμους και τις πλατείες, ακόμη και στην σιδερόφραχτη πλατεία Ταχρίρ και έσκισε πορτρέτα του Σίσι, φωνάζοντας "Φύγε!". Το καθεστώς έπαθε παράκρουση. Από το 2013 που άρπαξε την εξουσία ο Σίσι, έχει εξαπολύσει τόσο μεγάλο κύμα βίας που θεωρούσε αδύνατο να τολμήσει κάποιος να βγει οργανωμένα στους δρόμους. Την υπογραφή του για την ανάληψη της εξουσίας ο Σίσι την έβαλε τον Αύγουστο εκείνης της χρονιάς με σχεδόν 1000 νεκρούς άοπλους διαδηλωτές στη μέση του δρόμου. Ακολούθησαν πάνω από 60 χιλιάδες συλλήψεις, πολλές φορές με χαρακτήρα απαγωγής από το κράτος, βασανιστήρια, φυλακές, εξαφανίσεις. Κι όμως, σχεδόν με όλες τις οργανωμένες δυνάμεις είτε στη φυλακή, είτε στην παρανομία, άρκεσε το κάλεσμα μέσω βίντεο ενός εξόριστου Αιγύπτιου, μεγαλοεργολάβου που παλιότερα έκανε μπίζνες με το στρατό, για να ξαναβγει ο κόσμος στο δρόμο, αντιμέτωπος με την πιο σκληρή βία. Το καθεστώς προχώρησε σε περισσότερες από 2.000 νέες συλλήψεις και βασανιστήρια απέναντι σε πρωτεργάτες της επανάστασης του 2011, ακόμη και όσους δεν είχε τολμήσει να αγγίξει μέχρι τώρα.

Κανονικότητα;

Έξι ολόκληρα χρόνια καταστολής και ο Σίσι δεν μπορεί να εξασφαλίσει ότι η Αίγυπτος έχει επιστρέψει στην κανονικότητα. Το στοίχημα είναι πολύ μεγάλο, γιατί ο Σίσι έχει πάρει ελευθέρας από ολόκληρη την άρχουσα τάξη να κάνει ό,τι θελήσει, μια άνεση που ο ίδιος ο Μουμπάρακ ποτέ δεν είχε. Αυτό η άνεση μπαίνει σε αμφισβήτηση όταν δεν φέρνει αποτελέσματα. Όπως εξηγούν οι Επαναστάτες Σοσιαλιστές: "Στην εποχή του Μουμπάρακ, το καθεστώς στηριζόταν σε μια λεπτή ισορροπία ανάμεσα στην προεδρία, το στρατό και το Υπουργείο Εσωτερικών. Η επανάσταση διατάραξε αυτή την ισορροπία και τελικά ο στρατός «τσαλαπάτησε» το Υπουργείο Εσωτερικών ενώ η προεδρία «τσαλαπάτησε» το στρατό." Όμως, "η κατάσταση αυτή είχε χαρακτήρα εξαίρεσης και προσωρινό. Όταν η επανάσταση ηττήθηκε πλέον και οι επαναστάτες βρίσκονται στη φυλακή, την εξορία ή τον τάφο, η συμφωνία μετατράπηκε σε απαράδεκτο βάρος για την αστική τάξη. Ο ισχυρός άνδρας του στρατού μετατρέπεται από ήρωα και σωτήρα σε διεφθαρμένο τύραννο. Μάλιστα η παραμονή του στην εξουσία είναι αυτή που απειλεί τη σταθερότητα και άρχισαν να εμφανίζονται ρωγμές στη συμμαχία".[12]

Το αιγυπτιακό καθεστώς βλέπει τον κίνδυνο να χάσει την εσωτερική του συνοχή, την ώρα που μένει εκτεθειμένο και από τους διεθνείς του προστάτες, και τον Τραμπ αλλά και την Σαουδική Αραβία και τα Εμιράτα, τις βασικές δυνάμεις που στήριξαν με χρήμα και όπλα τη σταθεροποίηση του Σίσι. Ο "εκσυγχρονιστής" πρίγκιπας διάδοχος στο Ριάντ, Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν, που πουλούσε διεθνώς την ανελέητη σφαγή της Υεμένης ως τακτοποίηση της πίσω αυλής του, τώρα αναγκάζεται να ζητήσει εκεχειρία από τους Χουθίτες αντάρτες. Οι τοπικοί σύμμαχοι του Ριάντ και του Αμπού Ντάμπι, αν και ενωμένοι κατά των Χουθιτών, άρχισαν να πολεμάνε μεταξύ τους από το καλοκαίρι, διαφωνώντας για το αν θέλουν να κόψουν τη χώρα σε δυο κομμάτια. Υπάρχει μια αδιάκοπη ροή πληροφοριών και βίντεο για ρεζιλέματα του σαουδαραβικού στρατού. Η Ρεμπέκα Βάσερ από το ίδρυμα RAND που παρέχει συμβουλές στον αμερικάνικο στρατό λέει πως η σαουδαραβική αεροπορία, αν και πανάκριβη και πολυέξοδη, δεν είναι "αποτελεσματική δύναμη".[13]

Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται πως οι σαουδάραβες πιλότοι "δεν ήξεραν να κάνουν χαμηλές πτήσεις, και κατέληγαν να ρίχνουν βόμβες από υψηλότερο υψόμετρο, προκαλώντας περισσότερα άμαχα θύματα".

Η πιο απτή απόδειξη για την κρίση της αμερικάνικης ηγεμονίας είναι ο ξεσηκωμός στο Νότιο Ιράκ που ξεκίνησε τον Σεπτέμβρη. Νέοι άνδρες στην πλειοψηφία τους βγαίνουν μαζικά στο δρόμο ενάντια στη διαφθορά, τη φτώχεια, την ανεργία και το ίδιο το πολιτικό σύστημα. Η κυβέρνηση διέταξε χρήση πραγματικών πυρών και πάνω από 100 άνθρωποι δολοφονήθηκαν. Από τα στόματα των διαδηλωτών ακούγεται το σύν-

Διαδήλωση ενάντια στον Σίσι στο Σουέζ.

Διαδηλωτές στη Βαγδάτη.

θημα των αραβικών επαναστάσεων "Ο λαός θέλει την πτώση του καθεστώτος". Πριν από 16 χρόνια, όταν εισέβαλαν οι ΗΠΑ στη χώρα και επέβαλαν τις πρώτες κατοχικές κυβερνήσεις, η θεωρία τους έλεγε πως η οικονομία θα ανοίξει, η κρατική παρέμβαση που κληρονομούσαν από το μπααθικό καθεστώς θα διαλυθεί και το αποτέλεσμα θα είναι ευημερία και άνοιγμα του δρόμου για τη δημοκρατία "δυτικού τύπου". Η οικονομία άνοιξε, η κρατική παρέμβαση διαλύθηκε, μάλιστα διαλύθηκε το ίδιο το κόμμα Μπάαθ και σχεδόν ολόκληρες οι κρατικές δομές. Το αποτέλεσμα όμως είναι ότι η κυβέρνηση δεν μπορεί να εγγυηθεί ούτε τρεχούμενο νερό στις μεγάλες πόλεις, ούτε ρεύμα ολόκληρη τη μέρα, ούτε πρόσβαση σε στοιχειώδεις υπηρεσίες. Αντί για "δυτική δημοκρατία" μια ολόκληρη γενιά που τώρα ενηλικιώθηκε έζησε σε ένα καθεστώς μοιράσματος της εξουσίας ανάλογα με το θρήσκευμα και τη φατρία σε ένα βαθμό που δεν είχε προηγούμενο στην ιστορία του Ιράκ.[14]

Οι περιφερειακές δυνάμεις, Ιράν, Τουρκία, Σαουδική Αραβία, Εμιράτα, εκμεταλλεύτηκαν αυτό το σύστημα για να στήσουν τα δίκτυά τους από το Κουρδιστάν ως τη Βασόρα και να πλιατσικολογήσουν τα τέταρτα μεγαλύτερα κοιτάσματα πετρελαίου στον κόσμο.

Στις εκλογές του 2018 ήρθε με μικρή διαφορά πρώτο κόμμα η συμμαχία Σαϊρούν, με ηγέτη τον Μόκταντα αλ-Σαντρ, στην οποία συμμετέχει και το Κομμουνιστικό Κόμμα. Ήταν ένα από τα κανάλια από τα οποία εκφράστηκε η οργή αυτής της νέας γενιάς απέναντι στο μισαλλόδοξο και διεφθαρμένο σύστημα των θρησκευτικών διαχωρισμών, το σύστημα που γέννησε μεταξύ άλλων και το ISIS.[15] Ενάμισυ χρόνο μετά, τίποτα δεν έχει αλλάξει, παρά μόνο αυξήθηκε η οργή και βγήκε πιο μαζικά από ποτέ στο δρόμο.

Νότιο Ιράκ

Η Σαουδική Αραβία λέει πως η επίθεση των drone στις εγκαταστάσεις της Αράμκο ξεκίνησε από περιοχές του Νότιου Ιράκ που βρίσκονται υπό τον έλεγχο φιλο-ιρανικών πολιτοφυλακών. Σε ένα προηγούμενο χτύπημα μικρότερης κλίμακας όπου τα drone απογειώθηκαν από το Ιράκ κατά της Σαουδικής Αραβίας, το Πεντάγωνο είχε προειδοποιήσει τον Ιρακινό πρωθυπουργό ότι θα χτυπήσουν με πυραύλους. Η εξέλιξη είναι χαρακτηριστική: "Ο [πρωθυπουργός] Αμπντουλμάχντι φέρεται να είπε στους Αμερικάνους ότι δεν μπορεί να τους εμποδίσει να χτυπήσουν όπου ήθελαν, αλλά ούτε μπορεί και να εμποδίσει αντίποινα από φιλο-ιρανικές πολιτοφυλακές που πιθανώς να χτυπήσουν αμερικάνικα στρατεύματα ή βάσεις στο Ιράκ. Το αμερικάνικο χτύπημα τελικά δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Αντίθετα, οι ΗΠΑ επέτρεψαν στο Ισραήλ να χρησιμοποιήσει δικά του drone που βρίσκονται σε [κουρδικές] βάσεις στη βορειοανατολική Συρία".[16]

Το τελευταίο μας φέρνει στην κατάσταση στο Ισραήλ που ίσως είναι η δύναμη που έχει τους περισσότερους λόγους να ανησυχεί για την υποχώρηση της αμερικάνικης ηγεμονίας. Όλο το ισραηλινό κατεστημένο ταράχτηκε από τις εξελίξεις στη βορειοανατολική Συρία. Είχαν επενδύσει πολλά περισσότερα από τις ΗΠΑ στη συμμαχία με την κουρδική ηγεσία. Ο ισραηλινός πρωθυπουργός Νετανιάχου στην πρόσφατη επέτειο του πολέμου του Γιομ Κιπούρ (1973) χρησιμοποίησε συμβολισμούς για να περιγράψει την κατάσταση. "Δεν φιλοδοξούμε να είμαστε ένας λαός που παλεύει μόνος του, αλλά αυτό είναι που ήμασταν αναγκασμένοι να κάνουμε στην αρχή του πολέμου του Γιομ Κιπούρ, όταν η αμερικάνικη βοήθεια έφτασε μόνο κοντά στα τελειώματα... Και σήμερα θυμόμαστε και εφαρμόζουμε τον βασικό κανόνα που μας καθοδηγεί: το Ισραήλ θα υπερασπιστεί τον εαυτό του, με τις δικές του δυνάμεις, απέναντι σε κάθε απειλή". Όπως σχολιάζει η εφημερίδα Haaretz: "Ο Νετανιάχου είναι πολύ έμπειρος και πολύ προσεκτικός για να επιτεθεί άμεσα στον Τραμπ για τις πρόσφατες κινήσεις του. Όμως, το τελευταίο κομμάτι της ομιλίας του δείχνει ότι και αυτός καταλαβαίνει πως οι καιροί αλλάζουν".[17]

Ο φόβος αφορά ολόκληρο το σιωνιστικό κράτος, αλλά και τον Νετανιάχου προσωπικά. Ο Νετανιάχου μετατράπηκε σε "ισχυρό άνδρα" του Ισραήλ, πατώντας και πάνω στην άνοδο του Τραμπ, και κυρίως στις απειλές κατά του Ιράν. Κάποια διεθνή μέσα παρομοίαζαν τον Νετανιάχου με τον Πούτιν ή τον Ερντογάν, προαναγγέλλοντας ότι θα κυβερνάει για δεκαετίες. Τώρα, ούτε οι εκλογές του Απρίλη, ούτε οι εκλογές του Σεπτέμβρη έδωσαν κυβέρνηση πλειοψηφίας. Το κόμμα του Νετανιάχου το Σεπτέμβρη βγήκε μάλιστα δεύτερο. Ο Νετανιάχου βρίσκεται αντιμέτωπος με δίκες για σκάνδαλα, ενώ πρέπει να εξηγεί στο ακροατήριό του γιατί η φιλία του με τον Τραμπ δεν οδήγησε σε πόλεμο κατά του Ιράν, αντίθετα έφερε την Τουρκία ακόμη πιο βαθιά μέσα στη Συρία.

Το σιωνιστικό κατεστημένο ήταν

χαρούμενο με την εκλογή Τραμπ, δεν είχαν μεγάλη εμπιστοσύνη στον Ομπάμα. Ο Τραμπ όντως έκανε πρωτοφανείς κινήσεις στήριξης του Ισραήλ. Μετέφερε την πρεσβεία από το Τελ Αβίβ στην Ιερουσαλήμ, αναγνώρισε ισραηλινή κυριαρχία στα υψώματα του Γκολάν, τίναξε στον αέρα όλες τις διαδικασίες διαλόγου με τους Παλαιστίνιους, δήλωσε ότι δεν θα βάλει κανένα φρένο στις ισραηλινές σφαγές και σε νέους εποικισμούς, ενώ έφερε τα καθεστώτα του Κόλπου και τον Σίσι ξανά σε στενή συνεργασία με τον Νετανιάχου.

Ταυτόχρονα, το ισραηλινό πολιτικό σύστημα κινήθηκε αδιάκοπα και ταχύτατα προς τα άκρα δεξιά, μιας και έλειπε η οποιαδήποτε βάση για κάποια πολιτική δύναμη που υπόσχεται πρόοδο με βάση τον ανύπαρκτο διάλογο με τους Παλαιστίνιους. Κόμματα ανοιχτά ρατσιστικά και άλλα, θρησκευτικά, που προωθούν τους εποικισμούς χωρίς όρια, μετατράπηκαν σε βασικούς πολιτικούς παράγοντες. Ο Νετανιάχου πήρε αγκαλιά όλο αυτό το τσίρκο των δολοφόνων, την ώρα που εξαπέλυε βόμβες αδιάκριτα κατά διαδηλωτών στις μεγάλες πορείες επιστροφής που οργανώθηκαν στη Λωρίδα της Γάζας. Οι εξελίξεις όμως, και το διαφαινόμενο κρέμασμα του Τραμπ όσον αφορά στο Ιράν, προκάλεσαν καινούργιες διαφωνίες στο σιωνιστικό κατεστημένο. Οι παραχωρήσεις στα θρησκευτικά κόμματα (που διεκδικούν για τον εαυτό τους εξαίρεση από τη στρατιωτική θυσία) έγιναν μία από τις αφορμές για ρήξη με τον πρώην σύμμαχο Λίμπερμαν και πολλά στελέχη της στρατιωτικής μηχανής του σιωνισμού.

Ίσως είναι υπερβολικό να βγάζει κανείς συμπεράσματα από τις κραυγές του Τραμπ. Όμως όταν, πιεσμένος από τους δημοσιογράφους με την ερώτηση "πώς είναι συμβατή η αποχώρηση από τη Συρία ενώ στέλνετε επιπλέον στρατεύματα στη Σαουδική Αραβία", απάντησε "Η Σαουδική Αραβία μάς πληρώνει",[18] είναι σήμα κινδύνου για το Ισραήλ. Η λογική της αμερικάνικης ηγεμονίας στη Μέση Ανατολή από τη δεκαετία του '60 τουλάχιστον δεν είναι ότι το Ισραήλ "τους πληρώνει", αλλά αντίθετα ότι οι ΗΠΑ είναι διατεθειμένες να χαρίζουν τη μεγαλύτερη στρατιωτική και οικονομική βοήθεια στο Ισραήλ, ακριβώς γιατί τους εξασφάλιζε σταθερότητα με το ρόλο του μαντρόσκυλου στην περιοχή.

Μια νέα γενιά

Ο γαμπρός του Τραμπ, Τζάρεντ Κούσνερ, ηγείται της προσπάθειας για το λεγόμενο "Σχέδιο του Αιώνα". Η λογική ήταν ότι η συζήτηση για το Παλαιστινιακό ξεκινάει σε νέα βάση, δεν γίνονται σεβαστά ούτε τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, τα ιερά και τα όσια όλης της διπλωματικής προσπάθειας για "επίλυση" του ζητήματος, από τη δεκαετία του '70 ως σήμερα, και όλα μεταφέρονται στο πεδίο της οικονομίας και των επενδύσεων, ενώ οι ΗΠΑ παύουν και συμβολικά να αναφέρονται στη λύση των δύο κρατών, δηλαδή την ίδρυση παλαιστινιακού κράτους. Απλά και μόνο με τις υποσχέσεις των χωρών του Κόλπου ότι θα επενδύσουν αφειδώς στα παλαιστινιακά εδάφη, πίστευε πως θα μπορέσει να ενσωματώσει κομμάτι της παλαιστινιακής ηγεσίας, αλλά και να αναγκάσει τα αραβικά κράτη να στηρίξουν ανοιχτά το Ισραήλ. Οι συναντήσεις κατέληξαν σε φιάσκο. Αν βγήκε ένα συμπέρασμα για τους Παλαιστίνιους από αυτό το θέατρο είναι ότι η λύση των δύο κρατών έχει πλέον ενδιαφέρον μόνο για τους μελετητές της ιστορίας. Ο αγώνας για να διαλυθεί το ρατσιστικό κράτος του Ισραήλ έρχεται ξανά στο προσκήνιο, οι "διαπραγματευτές" έχουν κάνει στην άκρη, και μπροστά βρίσκεται μια νέα γενιά που παλεύει σαν την Άχεντ Ταμίμι ή σαν τους αγωνιστές των πορειών στη Γάζα.

Αυτό το μήνυμα έρχεται και από άλλα σημεία. Στο Ιράκ, που αναφέραμε νωρίτερα, "ο περισσότερος κόσμος [...] απαξιώνει την άποψη ότι οι εκλογές μπορούν να φέρουν αλλαγή. Αντίθετα, πολλοί βλέπουν τις διαδηλώσεις στο δρόμο σαν πιο αποτελεσματικό τρόπο να επιβληθείς πάνω στους πολιτικούς, όπως φάνηκε από τις προσπάθειες της κυβέρνησης να βελτιώσει την ύδρευση στο Νότο μετά τις ταραχές του καλοκαιριού του 2018", λέει η ερευνήτρια Μαρία Φανταπιέ του International Crisis Group.[19] Στην Ιορδανία στις 6 Οκτώβρη τελείωσε η μεγαλύτερη απεργία εκπαιδευτικών στην ιστορία της χώρας, μετά από πάνω από τέσσερις βδομάδες. 140 χιλιάδες εκπαιδευτικοί γύρισαν στις τάξεις με αυξήσεις από 35% ως 70%. Στο Λίβανο ξεσπάνε αυτές τις μέρες μαζικές διαδηλώσεις και συγκρούσεις ενάντια στη λιτότητα και τους φόρους που προβλέπει ο προϋπολογισμός του 2020.

Η αραβική Άνοιξη του 2011 μπορεί να αποδειχθεί απλή πρόγευση μπροστά σε μια νέα επιστροφή του αραβικού πεζοδρομίου, την ώρα που το μεγάλο αφεντικό της περιοχής κοιτάζει προς την έξοδο. ■

Σημειώσεις

1. New York Times, 12 Οκτώβρη. Το RUSI θεωρείται το παλαιότερο ινστιτούτο τέτοιου τύπου στον κόσμο.
2. "If We Have to Choose Between Compromise and Genocide, We Will Choose Our People", Foreign Policy, 13 Οκτώβρη.
3. Εργατική Αλληλεγγύη, 9 Γενάρη 2019.
4. Στο ίδιο.
5. https://twitter.com/NikkiHaley/status/1181191973367160834
6. "Trump Is Sending More Troops to Saudi Arabia", Foreign Policy, 16 Οκτώβρη.
7. Στο ίδιο.
8. https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183822494031065088
9. New York Times, ό.π.
10. "Putin seizes on Trump's Syria retreat to cement Middle East role", FT, 16 Οκτώβρη 2019.
11. "Η επιστροφή της αραβικής Άνοιξης", ΣΑΚ 135, Ιούλης 2019.
12. "Το τείχος του φόβου αρχίζει να καταρρέει", Εργατική Αλληλεγγύη, 25 Σεπτέμβρη 2019.
13. "Attacks Expose Flaws in Saudi Arabia's Expensive Military", New York Times, 19 Σεπτέμβρη 2019.
14. Η πιο πρόσφατη αναλυτική σύνθεση αυτής της πορείας από το 2003 και μετά βρίσκεται στο Philip Marfleet, "Iraq: what happened next...", ISJ 161, Χειμώνας 2019.
15. Πάνος Γκαργκάνας, "Το ISIS και η αντεπανάσταση στη Μέση Ανατολή", ΣΑΚ 114, Γενάρης 2016.
16. "Saudi Arabia gives 'green light' for talks with Iran", Middle East Eye, 1 Οκτώβρη 2019.
17. "Trump's Syria withdrawal is a strategic disaster for Netanyahu", 13 Οκτώβρη 2019.
18. Το βίντεο εδώ: tinyurl.com/y4u9q6wq
19. Maria Fantappie, "Widespread Protests Point to Iraq's Cycle of Social Crisis", International Crisis Group, 10 Οκτώβρη 2019.

Οι εργαζόμενοι της (κλιματικής) αλλαγής

14/10, Επιστήμονες διαδηλώνουν στη Βρετανία.

Η Εύα Παπαϊωάννου προβάλλει τον αγώνα ενάντια στους αρνητές της κλιματικής αλλαγής

Σε γνωστή αμερικάνικη κωμική σειρά οι πρωταγωνιστές, μια νευρο-επιστημόνισσα κι ένας φυσικός, κάνουν μετά από ενδελεχή έρευνα μια σημαντική ανακάλυψη που τους εξασφαλίζει υποψηφιότητα για το νόμπελ φυσικής. Οι δυο πρωταγωνιστές, αστεία στερεότυπα του επιστήμονα, είναι διάνοιες, περνάνε τον χρόνο τους στα εργαστήρια ή λύνοντας μαθηματικές εξισώσεις, δεν έχουν κοινωνική συναίσθηση, βρίσκονται στα όρια του "αυτισμού". Παράλληλα, μια άλλη ερευνητική ομάδα, τελείως τυχαία, στηριζόμενη στις δημοσιεύσεις των πρωταγωνιστών, αποδεικνύει σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, και εμπειρικά την θεωρία, και μπαίνει κι αυτή στην κούρσα του νόμπελ. Η "αντίπαλη" ομάδα αποτελείται από πιο "μιντιακούς" επιστήμονες, που εμφανίζονται σε βραδινά σόου υψηλής τηλεθέασης, και σε αντίθεση με τους πρωταγωνιστές, είναι εύθυμοι και διπλωμάτες. Οι πρωταγωνιστές δυσανασχετούν, γιατί ακόμα και στην δική τους περίπτωση, παρόλο που είναι διάνοιες, η ανακάλυψη είναι αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς και προσωπικών θυσιών, και κινδυνεύουν να χάσουν το νόμπελ λόγω του ότι είναι τα χαρακτηριστικά "φυτά" που δεν ξέρουν πώς να συμπεριφερθούν με την διοίκηση του πανεπιστημίου, τους δημοσιογράφους, τους άλλους νομπελίστες. Κάποια στιγμή, οι πρωταγωνιστές, στα πλαίσια της προσπάθειας της διοίκησης του πανεπιστήμιου να γυαλίσει την εικόνα τους, συναντούνται με τους "αντίπαλους" και τσακώνονται: "Ούτε που ξέρετε τι είναι αυτό που αποδείξατε, είστε απατεώνες!" λέει η πρωταγωνίστρια. "Το καλό στην επιστήμη", δικαιολογείται ο αντίπαλος, "...είναι ότι ο καθένας μπορεί να έχει την προσωπική του άποψη".

Η στιχομυθία είναι αστεία, αλλά ακουμπάει κάποιες μεγάλες αλήθειες: (1) Ορισμένα ζητήματα, δεν είναι προσωπικές απόψεις, αλλά φαινόμενα η ισχύς των οποίων δεν επιδέχεται παρερμηνείες. Κανένας δεν έπεσε από τον πέμπτο όροφο μιας πολυκατοικίας για να "καταρρίψει τον μύθο" της βαρύτητας και των αρχών του Νεύτωνα και να αποδείξει ότι ισχύουν τελικά οι φυσικές αρχές της σκοτεινής ύλης. (2) Η επιστημονική πρόοδος είναι άμεσο αποτέλεσμα του έργου των εργαζομένων επιστημόνων, που παίρνει χρόνο, βασίζεται στην συλλογική δουλειά πολλών ανθρώπων, από διαφορετικές γενιές, συχνά παντρεύοντας πολλά διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα. (3) Όσο "ταμένοι" στην έρευνα τους και "φυτά" κι αν είναι οι επιστήμονες, όσο διατιθέμενοι είναι να δουλέψουν βάρβαρες ώρες γιατί το εκάστοτε πείραμα δεν ακολουθεί το οχτάωρο πενθήμερο, ή γιατί ο κώδικας που τρέχει στον υπολογιστή δίνει μετά από ατελείωτες ώρες κι αποτυχημένες προσπάθειες τα επιθυμητά αποτελέσματα τις μικρές πρωινές ώρες, έχουν να διαχειριστούν πολλά θέματα που ξεπερνούν την ουσία της δουλειάς τους: την εκάστοτε διοίκηση και την χρηματοδότηση της έρευνας τους – στο παράδειγμα της ιστορίας τους παρέχει ουσιαστική βοήθεια μόνο λόγω του διόλου ευκαταφρόνητου ποσού και τους κύρους για το ακαδημαϊκό ίδρυμα που ένα τέτοιο βραβείο συνεπάγεται, τις κοινωνικές διαστάσεις κι επιπτώσεις της δουλειάς τους (η νευρο-επιστημόνισσα είναι μόλις η 4η γυναίκα που προτείνεται στα χρονικά για νόμπελ φυσικής κι αντί αυτό να την οπλίσει με δύναμη και χαρά, της ασκεί αφόρητη πίεση, γιατί αισθάνεται ότι αν δεν κερδίσει, θα είναι μια αποτυχία όχι μόνο για την ίδια, αλλά για όλες τις γυναίκες), (4) τον

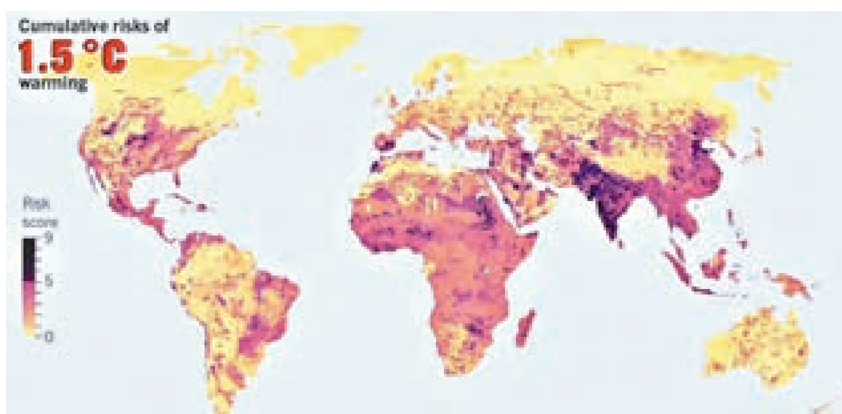
ισχυρό ανταγωνισμό που το καπιταλιστικό σύστημα των “βραβείων” και “άριστων” προωθεί, ενώ ουσιαστικά όλοι θα επωφελούνταν πολύ περισσότερο αν συνεργάζονταν και συνδύαζαν τις γνώσεις, μεθόδους και αποτελέσματά τους. Τα παραπάνω δεν θα μπορούσαν να ίσχυαν παραπάνω στην συζήτηση για την κλιματική αλλαγή.

Η κατάρριψη του αφηγήματος

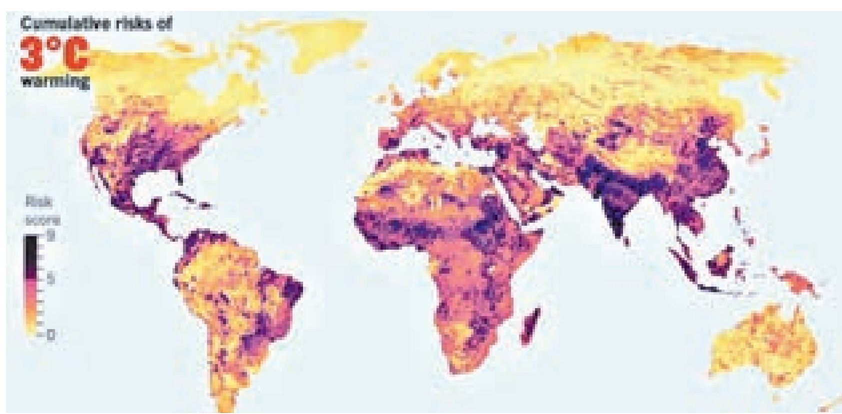
Ο Πήτερ Κάλμους είναι ένας πολυγραφότατος κλιματικός επιστήμονας και ακτιβιστής για το κλίμα. Όταν μια συναδέλφισσα του προσκλήθηκε από την Shell για μια ημερίδα “κοινωνικής ευαισθητοποίησης για την ενεργειακή μετάβαση” που ο πετρελαϊκός κολοσσός διοργάνωνε, δεν μπόρεσε να παρευρεθεί και πρότεινε τον Κάλμους στην θέση της. Όταν όμως ο Κάλμους κοινοποίησε στους διοργανωτές του συνεδρίου την παρουσίαση που θα έδινε[1,2] συνέβη το εξής παράδοξο: τον ξε-κάλεσαν. Σίγουρα, το να ξεκαλούν έναν ειδήμονα και ακτιβιστή από μια ημερίδα “πράσινου ξεπλύματος” δεν είναι ότι χειρότερο ή δυσκολότερο έχει αντιμετωπίσει στην ακαδημαϊκή και κινηματική του πορεία. Ο λόγος ωστόσο αυτού του ξε-καλέσματος υπογραμμίζει ένα σημαντικό γεγονός: Στην 13η διαφάνεια της παρουσίασης που θα έδινε,[1] ο Κάλμους ανέφερε με παραπομπές σε έγγραφα και πηγές της ίδιας της εταιρείας,[3] ότι η Shell γνώριζε ήδη πριν το 1988 ότι η καύση ορυκτών καυσίμων συντελεί στην κλιματική αλλαγή και στις αρνητικές τις συνέπειες, εξακολούθησε ωστόσο να επενδύει σε ορυκτά καύσιμα, και άσκησε πίεση ενάντια στις πολιτικές μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, αποτελώντας έναν από τους βασικούς συνδιαμορφωτές του όλου αφηγήματος των αρνητών της. Δηλαδή, όχι απλά ήξεραν ότι η κλιματική αλλαγή συνέβαινε, αλλά επίσης, ότι είναι ανθρωπογενούς προέλευσης, άμεσα συνδεδεμένη με την δραστηριότητά τους, την καύση υδρογονανθράκων, κι όχι ένα “φυσικό φαινόμενο” όπως τόσα χρόνια ισχυρίζονταν.

Στην γνώση της κλιματικής αλλαγής και των μηχανισμών της συνέβαλε σε πολύ μεγάλο βαθμό η δουλειά και προσήλωση χιλιάδων επιστημόνων, όπως ο Κάλμους, την τελευταία 50ετία. Επιστήμονες πολλών ειδικοτήτων, δεν φοράνε πάντα λευκές ρόμπες, εργάζονται σε πολλά διαφορετικά πόστα, από ερευνητικά κέντρα και πανεπιστημιακά ιδρύματα μέχρι δημόσιες υπηρεσίες, πολύ συχνά δουλεύουνε με μπλοκάκια, με συμβάσεις λίγων μηνών, και συχνά βρίσκονται άνεργοι γιατί η χρηματοδότηση του εκάστοτε ερευνητικού προγράμματος τελείωσε. Είναι επίσης κομμάτι του λεγόμενου “brain-drain”, με πολλούς από αυτούς να στελεχώνουνε ερευνητικές ομάδες σε πανεπιστήμια άλλα από τις χώρες καταγωγής τους. Πρέπει να είναι “ευέλικτοι” και να δείχνουν “κινητικότητα” αλλάζοντας δουλειές και έδρα, βάζοντας συχνά στο ρελαντί την προσωπική τους ζωή, για να πιάσουν την δική τους “λευκή φάλαινα”, που δεν είναι άλλη από μια αξιοπρεπή, μόνιμη εργασία στο αντικείμενο τους.

Είναι όμως άμεσο αποτέλεσμα και του έργου αυτών των επιστημόνων που καθιστά πλέον αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι η κλιματική αλλαγή έχει συντελέσει και θα συντελεί και στο μέλλον - αν δεν υπάρξουν άμεσα ριζικές μειώσεις στις εκπομπές αεριών του θερμοκηπίου - μεταξύ άλλων, στην αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη, της συχνότητας και έντασης των ακραίων καιρικών φαινομένων, και στην άνοδο της στάθμης της θάλασσας. Αυτά δεν είναι, δυστυχώς, εικόνες από το μέλλον, αλλά περιλαμβάνουν φαινόμενα που ήδη βιώνουμε, η ένταση και συχνότητα των οποίων θα επιδεινωθεί, όπως η ξηρασία κι οι καύσωνες στην Μεσόγειο, οι πυρκαγιές ή οι τροπικές καταιγίδες[5] που στοιχίζουν σπίτια και ζωές, από το Μάτι και την Χαλκιδική, μέχρι την Πορτογαλία, και τις δυτικές ΗΠΑ. Ενέχουν επίσης κινδύνους για εκατομμύρια ανθρώπους διεθνώς όσον αφορά την πρόσβαση στο πόσιμο νερό, την παραγωγή ενέργειας, την αγροτική παραγωγή, την καταστροφή ολόκληρων οικοσυ-

Σωρευτικός βαθμός κινδύνου από επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής με αύξηση της θερμοκρασίας: i. 1,5 και ii. 3 βαθμούς κελσίου. *Πηγή: [5], [6] Τα χρώματα απεικονίζουν βαθμό κινδύνου. Τα έντονα χρώματα υποδηλώνουν υψηλότερο και τα πιο αχνά χαμηλότερο. Τόσο το μέγεθος όσο και η έκταση του κινδύνου αυξάνεται δραματικά από τους 1,5 στους 3 βαθμούς.*

στημάτων.[5, 6] Τέτοιου είδους κίνδυνοι έχουν με την σειρά τους καταστροφικές συνέπειες για την υγεία και τον επισιτισμό, ιδίως σε περιοχές που ήδη πλήττονται από άλλες καταστροφές, φυσικές ή μη: Στις πιο ευάλωτες περιοχές του πλανήτη στις επιπτώσεις τις κλιματικής αλλαγής βρίσκονται χώρες που μαστίζονται από την φτώχεια, την αποικιοκρατία, τους πολέμους. Είναι επίσης σαφές, ότι οι κίνδυνοι της κλιματικής αλλαγής θα είναι δραματικά μεγαλύτεροι με μια αύξηση της θερμοκρασίας κατά 3 απ' ότι 1,5 βαθμών κελσίου, υπογραμμίζοντας έτσι την σημασία επίτευξης των στόχων να μην αυξηθεί η θερμοκρασία πάνω από αυτό το όριο.

Δεν αρκεί βέβαια μόνον η κατανόηση του προβλήματος. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, χρειάζεται (i) ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής, μέσα από την άμεση μείωση των εκπομπών αεριών του θερμοκηπίου και (ii) η άμεση αντιμετώπιση των καταστροφικών της επιπτώσεων. Και σε αυτά τα μέτωπα συντελείται σπουδαίο επιστημονικό έργο. Σ' αυτό το πλαίσιο, μια σημαντική εξέλιξη είναι η σύγκλιση ανάμεσα σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία: οι θετικές επιστήμες, μπολιάζουν και μπολιάζονται από τις λεγόμενες κοινωνικές-ανθρωπιστικές, και όλες έχουν συμβολή στην συζήτηση. Η συζήτηση σχετικά με τις κοινωνικό-οικονομικές επιπτώσεις, δεν γίνεται πλέον με όρους οικονομίας της αγοράς, μια απλή ανάλυση κόστους-οφέλους, πόσο θα στοιχίσει στην εκάστοτε εθνική οικονομία η κλιματική αλλαγή και αν "συμφέρει οικονομικά" να επενδύσουμε σε μέτρα θωράκισης από τις καταστροφικές της συνέπειες. Ένας συνεχώς αυξανόμενος αριθμός επιστημονικών άρθρων, παίρνοντας ξεκάθαρα θέση, υπογραμμίζει ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής θα πλήξουν πρωτίστως τις φτωχότερες χώρες και τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα[7] κι ότι αυτές οι πληθυσμιακές ομάδες πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της δράσης και των σχεδίων αντιμετώπισης των επιπτώσεων. Έχουμε ξεφύγει προ πολλού από μια συζήτηση σχετικά με τα κέρδη ή την χασούρα, και έχουμε περάσει σε μια ουσιαστική κουβέντα για την ενεργειακή μετάβαση, με έννοιες όπως η κοινωνική δικαιοσύνη, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, να είναι κεντρικές.

Παρατηρείται ακόμα μια άλλη ενδιαφέρουσα σύγκλιση: μεταξύ διαφορετικών μορφών "γνώσης": επιστημονικής, τοπικής, γνώσης των αυτοχθόνων πληθυσμών. Το φαινόμενο Ελ Νίνιο (ο "μικρούλης"), που επηρεάζει κατά πολύ τον παγκόσμιο καιρό, και τα επιστημονικά αποτελέσματα συναινούν ότι η κλιματική αλλαγή θα αλλάξει σημαντικά,[7] έχει ονομαστεί έτσι από τους αλιείς της Χιλής, που είχαν αντιληφθεί πολύ πριν την επιστημονική κοινότητα, λόγω των επιπτώσεων του στην ψαριά τους, την περιοδικότητα του φαινομένου, και το ονόμασαν έτσι διότι συνέβαινε γύρω στην περίοδο των δικών τους Χριστουγέννων. Οι "εναλλακτικές" αυτές μορφές γνώσης είναι εξαιρετικά πολύτιμες για τους επιστήμονες, ιδίως όσον αφορά τη γνώση σχετικά με τεχνικές αντιμετώπισης των επιπτώσεων και τον σχεδιασμό σχετικών στρατηγικών.[8]

Υπάρχει ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός παραδειγμάτων οπού οι τοπικές κοινότητες, σύλλογοι και φορείς, συχνά πέρα και έξω από θεσμικά πλαίσια, δουλεύουν μαζί με επιστήμονες διαφόρων υπηρεσιών και επιστημονικών φορέων, και συνδιαμορφώνουν από κοινού στρατηγικές για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων, με άμεσα οφέλη τόσο για την επιστημονική γνώση όσο και τις τοπικές κοινότητες. Αυτό καταρρίπτει βαθειά ριζωμένα στερεότυπα, όπως για παράδειγμα ότι οι εργαζόμενοι στις δημόσιες υπηρεσίες περιβάλλοντος είναι "γραφειοκράτες" ή ότι οι κάτοικοι μιας παράκτιας περιοχής ενδιαφέρονται μόνο για την "ανάπτυξη" της, χτίζοντας σχέσεις εμπιστοσύνης και γεφυρώνοντας όχι μόνο γνωστικά αλλά, πολύ σημαντικά, και κοινωνικά κενά.

Οι εργαζόμενοι της (κλιματικής) αλλαγής

Μπορεί σήμερα η συζήτηση για την κλιματική αλλαγή να έχει προχωρήσει και να μην επικεντρώνεται πλέον στην κατάρριψη του αφηγήματος της άρνησής της, αυτή η πρόοδος είναι όμως κάθε άλλο παρά γραμμική και χωρίς εμπόδια. Το 2012 ο Τράμπ έλεγε, για να χρησιμοποιήσουμε τα λόγια του πολύ εύγλωττου αυτού ανθρώπου, ότι "Η κλιματική αλλαγή είναι μια δημιουργία των Κινέζων για να κάνουνε την αμερικάνικη βιομηχανία μη ανταγωνιστική".[9] Η εκλογή του Τράμπ σηματοδότησε την γιγάντωση του κινήματος ενάντια στην κλιματική αλλαγή[10] με τους μαθητές να αφήνουν τις σχολικές αίθουσες και να βγαίνουν στους δρόμους, να ενώνονται με χιλιάδες άλλους ανθρώπους όλων των ηλικιών, σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη, από την Νότια Αφρική μέχρι την Νέα Ζηλανδία ακόμα και την Ανταρκτική, για να μαθαίνουν στην πράξη και να διεκδικούν ένα καλύτερο μέλλον, όχι αυτό των καταστροφικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Σε ένα άλλο επίπεδο, σηματοδότησε κάτι επίσης σημαντικό: τις επιπτώσεις που οι πολιτικές του Τράμπ θα είχαν σε πολλές δημόσιες δομές και υπηρεσίες που βρίσκονταν στην πρωτοπορία της έρευνας για το ζήτημα. Και πράγματι, οι περικοπές στα κονδύλια για την έρευνα που προώθησε ήταν δραματικές. Για το 2019, ανέρχονταν σε πάνω από -20% συνολικά συγκριτικά με το 2018, με το αντίστοιχο ποσοστό για ζητήματα κλιματικής αλλαγής να φτάνει το -31%.[11] Δεν αρκέστηκε ωστόσο μόνο σε τέτοιου είδους επιθέσεις. Από τα πρώτα μέτρα ήταν το ξήλωμα των μισών μελών της συμβουλευτικής επιτροπής επιστημόνων της υπηρεσίας περιβαλλοντικής προστασίας. Ως αποτέλεσμα, πολλές παραλλαγές ιστοσελίδων κεντρικών υπηρεσιών άρχισαν να κάνουν την εμφάνιση τους: "η πα-

Από κοινωνικό δίκτυο της "παράνομης" υπηρεσίας ατμόσφαιρας και ωκεανών, λίγες μέρες αφότου ο Τραμπ ανέλαβε την προεδρία. Απεικονίζει 15 καιρικές και κλιματικές καταστροφές που συνέβησαν στην χώρα μόνο το έτος 2016 κοστίζοντας 138 ζωές και $46 δις. *Πηγή: [12]*

ράνομη υπηρεσία περιβάλλοντος" "η παράνομη υπηρεσία ατμόσφαιρας και ωκεανών",[12] και πολλές άλλες, ανέφεραν ρητά ότι οι εργαζόμενοι και το προσωπικό των υπηρεσιών αυτών δεν θα φιμωθούν, ότι η κλιματική αλλαγή συμβαίνει, και παράλληλα ότι το έργο τους και τα αποτελέσματα τους θα διασφαλιστούν ακόμα κι αν η νέα κυβέρνηση τα εξαφανίσει από τις επίσημες οδούς. Άρχισαν παράλληλα να ανεβάζουν σε βάσεις δεδομένων ένα μεγάλο όγκο στοιχείων, ώστε να εξασφαλίσουν ότι η πολύτιμη αυτή γνώση δεν θα χαθεί: 158 βάσεις δεδομένων από πολλές υπηρεσίες είχαν διασωθεί μεταξύ του Ιανουαρίου και του Απριλίου του 2017.[13] Επιτελέστηκε δηλαδή μιας σημαντική δουλειά, από "παράνομους" επιστήμονες, το κίνητρο των οποίων δεν ήταν μόνο συνδικαλιστικό, επειδή κινδύνευαν με απόλυση όπως οι συνάδελφοι τους στην υπηρεσία περιβάλλοντος, αλλά επίσης βαθύτατα πολιτικό: για όλους αυτούς, η διασφάλιση του έργου τους, ιδίως στα πλαίσια προστασίας από τις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, αποτελούσε χρέος τους ως δημόσιων λειτουργών και επιστημόνων.

Η Μαρία Κάφρεϊ είναι κλιματική επιστημόνισσα και εργαζόταν στην υπηρεσία εθνικών πάρκων. Η έρευνά της, την οποία η ίδια είχε σχεδιάσει και εξασφαλίσει μια γενναία χρηματοδότηση, επικεντρωνόταν στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε 158 παράκτια εθνικά πάρκα. Τα Χριστούγεννα του 2017 βρισκόταν σε άδεια μητρότητας όταν έλαβε ένα email από έναν συνάδελφο της που της ευχόταν συγχαρητήρια για το νέο της μωρό (το άλλο κατά τα λεγόμενά της ήταν η έρευνα της). Την ενημέρωνε επίσης ότι "διόρθωναν" την έκθεση που είχε ετοιμάσει με τα αποτελέσματα της έρευνας της. Όταν συζήτησε με τους προϊσταμένους της, έγινε εμφανές ότι όποια αναφορά στην ανθρωπογενούς προέλευσης κλιματική αλλαγή θα σβηνόταν από την έκθεση. Η ίδια επέμεινε όταν την ρώτησαν αν θα προτιμούσε καλυτέρα να μην εκδοθεί η έκθεση, για να λάβει την απάντηση "οι από πάνω δεν θα μείνουν ευχαριστημένοι" χωρίς να διευκρινιστεί ποίοι ήταν αυτοί οι "από πάνω".[14] Όταν επέστρεψε στα καθήκοντα της, της κάνανε μείωση μισθού, για να απολυθεί τελικά τον Φλεβάρη.

Άλλοι επιστήμονες πήραν δυσμενή μετάθεση, σε πόστα που δεν είχαν καμία σχέση με το αντικείμενό τους. Ο Τζόελ Κλέμεντ ήταν διευθυντής του γραφείου ανάλυσης πολιτικής στο υπουργείο εσωτερικών, και το έργο του αφορούσε μεταξύ άλλων τον σχεδιασμό στρατηγικών για την προστασία των εδαφών και του τρόπου ζωής των κοινοτήτων ιθαγενών στην Αλάσκα, μια περιοχή εξαιρετικά ευάλωτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ο Κλέμεντ είναι μια από αυτές τις περιπτώσεις που περιγράφηκαν παραπάνω, ενός επιστήμονα που έχει δουλέψει στενά με τις τοπικές κοινότητες, κι ο ντόπιος κόσμος τον εκτιμά και τον εμπιστεύεται. Δεν σταμάτησε να εισηγείται ότι η κλιματική αλλαγή είναι καταστροφική για τα δεκάδες χωριά ιθαγενών στην περιοχή, με κάποια να βρίσκονται "μόνο μια καταιγίδα μακριά από το να σβηστούν για πάντα από το χάρτη", ή τις δραματικές επιπτώσεις που έχει το λιώσιμο των πάγων στη περιοχή στον τρόπο ζωής ή ακόμα και στην επιβίωση τους: "Κάθε χρόνο γίνεται ολοένα λιγότερο σοκαριστικό να ακούμε για τις πυρκαγιές στον αρκτικό κύκλο που κατακαίνε δάση και τούνδρα. Αυτό που δεν ακούμε είναι για τους γονείς, τα παιδιά [..] που πέφτουν στον εύθραυστο πλέον πάγο και χάνουν την ζωή τους ή την δυσκολία να διατηρείται ένας τροφοσυλλεκτικός τρόπος ζωής σε ένα φυσικό περιβάλλον που αλλάζει δραματικά".[15] Λόγω των "ακραίων" του αυτών θέσεων, και της επιμονής του ότι η εκάστοτε κυβέρνηση έχει χρέος να προστατεύσει τον κόσμο που κινδυνεύει, ο Κλέμεντ μετατέθηκε στην οικονομική υπηρεσία, σε μια όχι μόνο δυσμενή αλλά βαθειά εκδικητική μετάθεση, αφού μια από τις βασικές αρμοδιότητες του νέου του γραφείου ήταν η... συλλογή τελών από τις εταιρείες πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Δεν ήταν σίγουρα η πρώτη φορά που μέλη της επιστημονικής κοινότητας έρχονταν αντιμέτωπα με τέτοιου είδους επιθέσεις και όρθωναν ανάστημα. Η "Ένωση Ανήσυχων Επιστημόνων" ("Union of Concerned Scientists"), έχει μακριά και πλούσια παράδοση στην προστασία και προώθηση της επιστημονικής γνώσης. Ιδρύθηκε το 1969, την περίοδο του πολέμου του Βιετνάμ από φοιτητές και καθηγητές του υψηλού κύρους Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Μασαχουσέτης. Στο ιδρυτικό της κάλεσμα στην επιστημονική κοινότητα,[16] ανάφερε "την ανάγκη να ξεκινήσει μια κριτική και συνεχιζόμε-

Απατεωνιές του Τραμπ
Φωτό: Chip Somodevilla
Πηγή: [18]

νη εξέταση της κυβερνητικής πολιτικής σε τομείς όπου η επιστήμη και η τεχνολογία έχουν πραγματική ή δυνητική σημασία" υπογραμμίζοντας παράλληλα την ανάγκη "να σχεδιάσει μέσα για να μετατρέψει τις ερευνητικές εφαρμογές μακριά από την παρούσα έμφαση στη στρατιωτική τεχνολογία προς την επίλυση των πιεστικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών προβλημάτων". Μια δραστηριότητά της μέσα στα χρόνια είναι η καταγραφή περιστατικών επίθεσης στην επιστημονική γνώση και το έργο των επιστημόνων, που περιλαμβάνει περιπτώσεις όπως της Κάφρεϊ και του Κλέμεντ. Σε μια σχετικά πρόσφατη καταγραφή, εκτιμάται ότι πάνω από 120 τέτοια περιστατικά έχουν λάβει χώρα από τότε που ο Τράμπ ανέλαβε την προεδρία.[17,18]

Οι επιθέσεις του Τράμπ στην επιστημονική κοινότητα και στις δημόσιες υπηρεσίες συνεχίζονται, θέτοντας σε κίνδυνο την δουλειά, το κύρος και την αξιοπρέπεια εκατοντάδων ανθρώπων. Η απάντηση της Κάφρεϊ όταν ρωτήθηκε πρόσφατα πώς βίωσε την εμπειρία της αυτή, συνοψίζει, πολύ πικρά αλλά εύστοχα, τι σημαίνουν τέτοιου είδους επιθέσεις "Είναι εξαιρετικά απογοητευτικό, δεν είναι αυτό που οραματιζόμουν για την καριέρα μου σε αυτή την ηλικία. Δεν ξέρω καν αν θα έχω καριέρα πια. Ό,τι απέμεινε έγινε κομμάτια".[14]

Βέβαια οι επιθέσεις και ειρωνείες του Τράμπ δεν σταματούν στους επιστήμονες των δημόσιων υπηρεσιών και στις 16χρονες πρωτεργάτισσες του κινήματος κατά της κλιματικής αλλαγής όπως η Γκρέτα Τούνμπεργκ. Μερικές φορές τα βάζει και με κάθε είδους λογική, με σκηνές που μπορεί να μοιάζουν βγαλμένες από σατιρικό σάιτ, αλλά δεν είναι. Όταν πρόσφατα ο τυφώνας Ντόριαν σφυροκοπούσε τις Μπαχάμες, προκαλώντας ανεπανόρθωτες ζημιές, κοστίζοντας την ζωή σε πάνω από 50 άτομα και αφήνοντας δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους άστεγους, σε συνέντευξη του ο Τράμπ εμφανίστηκε με έναν επίσημο χάρτη στον οποίο φαινόταν η τροχιά που θα ακολουθούσε ο τυφώνας και οι περιοχές των ΗΠΑ που βρίσκονταν σε άμεσο κίνδυνο. Μια λεπτομέρεια έκανε ιδιαίτερη εντύπωση: Κάποιος είχε ζωγραφίσει με μαύρο μαρκαδόρο, πάνω στον χάρτη, μια επιπλέον καμπύλη, η οποία υποδήλωνε ότι η πολιτεία της Αλαμπάμα βρισκόταν σε άμεσο κίνδυνο. Όπως τελικά αποδείχτηκε τέτοιου είδους πρόβλεψη δεν είχε γίνει ποτέ από την αρμόδια υπηρεσία, ενώ ο χάρτης που είχε χρησιμοποιήσει ήταν ξεπερασμένος, με νέες, πιο επικαιροποιημένες προβλέψεις να είναι διαθέσιμες. Ο Τράμπ δεν απολογήθηκε ποτέ για την παραποίηση καιρικών προβλέψεων, και το περιστατικό έμεινε γνωστό ως το σκάνδαλο Σάρπι-γκειτ (σάρπι: το όνομα μιας κοινής μάρκας μαρκαδόρου).

Παρακαταθήκη

Το να παραποιεί κανείς όμως καιρικές προβλέψεις μπορεί να θέσει σε κίνδυνο, πέρα από την δουλειά και την αξιοπρέπεια μερικών δεκάδων

Πηγές

1. Peter Kalmus, 2019. Shell talk. https://www.documentcloud.org/documents/6181660-20190627-Shell-Talk.html#document/p1.
2. The Intercept, 2019 "The PowerPoint That Got a Climate Scientist Disinvited From a Shell Conference" By: Kate Aronoff, July Πηγή: https://theintercept.com/2019/07/05/shell-conference-climate-change/
3. The Guardian, 2017. https://www.theguardian.com/global/video/2017/feb/28/what-shell-knew-about-climate-change-in-1991-video-explainer
5. https://www.nature.com/immersive/d41586-019-02711-4/index.html
6. Byers, E. et al 2018 Environ. Res. Lett. 13 055012.
7. Hoegh-Guldberg, O., D. Jacob, M. Taylor, M. Bindi, S. Brown, I. Camilloni, A. Diedhiou, R. Djalante, K.L. Ebi, F. Engelbrecht, J. Guiot, Y. Hijioka, S. Mehrotra, A. Payne, S.I. Seneviratne, A. Thomas, R. Warren, and G. Zhou, 2018: Impacts of 1.5 C Global Warming on Natural and Human Systems. In: "Global Warming of 1.5˚C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5˚C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty" [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (eds.)]. In Press.
8. H. de Coninck, A. Revi, M. Babiker, P. Bertoldi, M. Buckeridge, A. Cartwright, W. Dong, J. Ford, S. Fuss, J.-C. Hourcade, D. Ley, R. Mechler, P. Newman, A. Revokatova, S. Schultz, L. Steg, and T. Sugiyama, 2018: Strengthening and Implementing the Global Response. In: "Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty" [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (eds.)]. In Press.
9. https://twitter.com/realdonaldtrump/status/265895292191248385?lang=en
10. https://www.dn.se/nyheter/varlden/greta-thunberg-in-exclusive-interview-the-election-of-trump-was-a-turning-point-for-the-climate-movement/
11. https://eos.org/articles/administration-plan-would-cut-usgs-budget-by-more-than-20
12. https://twitter.com/roguenoaa?lang=en
13. https://public.tableau.com/profile/sarah.kolbe6729#!/vizhome/DataRefuge/DataRefugeDashboard
14. https://www.theguardian.com/environment/2019/sep/17/whistleblowers-scientists-climate-crisis-trump-administration
15. https://science.house.gov/imo/media/doc/Clement%20Testimony.pdf
16. https://www.ucsusa.org/about/history/founding-document-1968-mit-faculty-statement
17. https://www.ucsusa.org/resources/attacks-on-science
18. https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/10/03/age-trump-its-clear-government-scientists-need-protection-political-interference/
19. https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2019-09-09/on-trump-sharpiegate-the-taliban-turnberry-and-chaos

δημοσίων υπαλλήλων, τις ζωές χιλιάδων ανθρώπων. Και κάτι τέτοιο είναι εξαιρετικά επικίνδυνο.

Αυτού του είδους οι εμπειρίες συνέβαλαν στις διαδηλώσεις για την επιστήμη τον Απρίλιο του 2017, που διαδέχονταν και συντονίζονταν με τις κινητοποιήσεις των γυναικών, των dreamers, των ΛΟΑΤΚΙ, σε όλα τα μήκη και πλάτη της χώρας, σε πάνω από 600 πόλεις. Από τα κεντρικά αιτήματα ήταν η χρηματοδότηση για την έρευνα, η προστασία από παρεμβάσεις στο έργου των επιστημόνων και η προώθηση της έρευνας σε θέματα κλιματικής αλλαγής. Από τότε, χιλιάδες επιστήμονες συμμετέχουν ενεργά στις κινητοποιήσεις για το κλίμα και σε σημαντικές πρωτοβουλίες του κινήματος, μαζί με πολλές άλλες συλλογικότητες, όπως η μορφοποίηση του Πράσινου New Deal. Νέα κεντρική διαδήλωση για την επιστήμη έχει προγραμματιστεί για τον Απρίλιο του 2020.

Οι επιστήμονες, συνεχίζουν να είναι στα εργαστήρια τους, μπροστά από τους υπολογιστές, να συμμετέχουν σε διεθνή συνέδρια και σε θεσμούς όπως το IPCC, ψάχνοντας λύσεις για τις επικείμενες καταστροφές, είναι όμως και στον δρόμο όπως και πρωτύτερα, αποτελώντας αναπόσπαστο κομμάτι των εργαζομένων και του παγκόσμιου κινήματος ενάντια στην κλιματική αλλαγή. ■

Κίνημα αντίστασης στην περιβαλλοντική καταστροφή

Η Λένα Βερδέ παρουσιάζει την ελληνική συμμετοχή στο νέο διεθνές κίνημα

Στις 20 και 27 Σεπτέμβρη, επτά εκατομμύρια άνθρωποι ξεσηκώθηκαν σε όλο τον πλανήτη ενάντια στην κλιματική αλλαγή και την καταστροφή του περιβάλλοντος. Τέσσερα εκατομμύρια διαδήλωσαν στις 20 Σεπτέμβρη σε πάνω από 170 χώρες, σε 5.500 περίπου κινητοποιήσεις και δράσεις. Άλλα τρία προστέθηκαν στις 27 Σεπτέμβρη σε δεκάδες ακόμα πόλεις και χώρες.

Οι κινητοποιήσεις διέσχισαν σαν κύμα τον παγκόσμιο χάρτη. Ξεκίνησαν το ξημέρωμα της Παρασκευής 20 Σεπτέμβρη στα νησιά του Ειρηνικού Ωκεανού, πέρασαν μέσω Αυστραλίας και 300.000 χιλιάδων διαδηλωτών στην νοτιοανατολική Ασία, και από εκεί στην Αφρική και την Ευρώπη πριν καταλήξουν στη Νέα Υόρκη και πολλές ακόμα πόλεις των ΗΠΑ. Την ίδια «διαδρομή» ακολούθησαν την Παρασκευή 27 Σεπτέμβρη. Με αφετηρία τη Νέα Ζηλανδία -όπου συμμετείχε το 3,5% του πληθυσμού της χώρας, 170.000 άνθρωποι- έφτασαν μέσω Ιταλίας και ενός εκατομμυρίου διαδηλωτών στη Λατινική Αμερική και τον Καναδά με 500.000 μόνο στο Μόντρεαλ.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες, αλλά και οι φοιτητές και οι φοιτήτριες, ήταν οι πρωταγωνιστές των κινητοποιήσεων παντού. Σχολεία και πανεπιστήμια έκλεισαν, δρόμοι καταλήφτηκαν, πλατείες πλημμύρισαν από νεολαία με έναν πρωτοφανή τρόπο και τις δύο μέρες. Κεντρικό ρόλο, όμως,

Σίδνεϊ, 20 Σεπτέμβρη

Αθήνα, 20 Σεπτέμβρη

είχαν και οι απεργίες.

Τριάντα συνδικάτα κήρυξαν για παράδειγμα απεργία στην Αυστραλία στις 20 Σεπτέμβρη, ανάμεσά τους αυτά των εκπαιδευτικών, των νοσηλευτριών και των μαιών. Την ίδια μέρα στη Βρετανία, το TUC (η αντίστοιχη ΓΣΕΕ), μετά από πρόταση στο συνέδριό του που ψηφίστηκε ομόφωνα, κάλεσε στάση εργασίας 30 λεπτών, την οποία οι εργαζόμενοι σε αρκετά σημεία ξεχείλωσαν για να συμμετέχουν στα συλλαλητήρια. Εργαζόμενοι σε δήμους, σχολεία, νοσοκομεία, πανεπιστήμια και άλλους χώρους προχώρησαν σε συγκεντρώσεις, πορείες και άλλες δράσεις στο Λονδίνο όπου διαδήλωσαν 100.000 άνθρωποι αλλά και σε πάρα πολλές άλλες πόλεις της χώρας. Μια βδομάδα μετά, στο Όκλαντ της Νέας Ζηλανδίας, οι εργαζόμενοι στο καζίνο SkyCity, που διεκδικούν καλύτερους μισθούς το Σαββατοκύριακο με κεντρικό αίτημα τη δωρεάν μετακίνηση στα ΜΜΜ για όσους εργάζονται σε "μη κοινωνικές ώρες" κατέβηκαν στην πορεία με πλακάτ "Buses not bosses" ("Λεωφορεία, όχι αφεντικά"). Σε κάθε μικρή ή μεγάλη κινητοποίηση, η εργατική τάξη έδωσε το παρών.

Η σύνδεση της νεολαίας με αυτή τη δύναμη, του οργανωμένου εργατικού κινήματος, ήταν ένα μεγάλο βήμα μπροστά για το κίνημα που παλεύει για τη σωτηρία του πλανήτη και ριζοσπαστικοποιείται έχοντας ως κεντρικό σύνθημα «Αλλάξτε το σύστημα, όχι το κλίμα». Εν μέσω αυτής της παγκόσμιας πολιορκίας συνήλθε η Σύνοδος Κορυφής του ΟΗΕ για το Κλίμα στη Νέα Υόρκη. Η σύγκρουση με τον καπιταλισμό, το σύστημα που για τα κέρδη του σκοτώνει το περιβάλλον και τους ανθρώπους, αναδείχτηκε ξεκάθαρα ως αιχμή των από κάτω σε όλο τον κόσμο.

Οι κινητοποιήσεις στην Ελλάδα

Με διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις, πικετοφορίες και άλλες δράσεις στις 20 Σεπτέμβρη στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τα Γιάννενα, το Βόλο, τα Χανιά, το Ηράκλειο και άλλες πόλεις, το κίνημα στην Ελλάδα έγινε κομμάτι του διεθνούς ξεσηκωμού. Κορμός των κινητοποιήσεων ήταν η νεοσύστατη «Πρωτοβουλία ενάντια στην περιβαλλοντική καταστροφή και την κλιματική αλλαγή» που δημιουργήθηκε στα τέλη Αυγούστου σε μια πλατιά σύσκεψη στην Αθήνα. Εκεί, για πρώτη φορά, μια σειρά περιβαλλοντικές κινήσεις πολιτών ή αγωνιστές και αγωνίστριες που συμμετέχουν σε τέτοιες τοπικές συλλογικότητες βρέθηκαν μαζί για να συντονίσουν τη δράση τους.

Στη διαδικασία πήραν μέρος μέλη της Κίνησης Πολιτών "Όχι λιμάνι στην Πειραϊκή", της Ευρείας Επιτροπής για τη διάσωση του Ελληνικού, της Κίνησης για την προστασία του Μεγάλου Ρέματος Ραφήνας, του αντι-εξορυκτικού κινήματος στην Ήπειρο και άλλες περιοχές, του κινήματος κατά των ΒΑΠΕ στ' Άγραφα, του Περιβαλλοντικού Δικτύου, της Πρωτοβουλίας Αγώνα και Αλληλεγγύης για τη Λευκίμμη ενάντια στον ΧΥΤΑ, της κίνησης Επιμένουμε Πεδίο του Άρεως, της Ρεματτικής, της Πρωτοβουλίας Κατοίκων για το Λιμάνι της Ραφήνας. Η παρουσία όλων, δίπλα σε συνδικαλιστές/συνδικαλίστριες, φοιτητές/τριες, μαθητές/τριες, μέλη δημοτικών-περιφερειακών σχημάτων και οργανώσεων της Αριστεράς, έκανε τη Δήμητρα Βήνη από την Κίνηση Πολιτών "Όχι λιμάνι στην Πειραϊκή" να εκτιμήσει ότι «αυτή η συνάντηση θα γράψει ιστορία». Μέσα στις επόμενες τρεις βδομάδες, με εκδηλώσεις και παρεμβάσεις της Πρωτοβουλίας σε γειτονιές, εργατικούς χώρους, σχολεία και σχολές, το κάλεσμα για τις 20 Σεπτέμβρη απλώθηκε ακόμα περισσότερο.

Το εργατικό κίνημα βρέθηκε στο κέντρο της απεύθυνσης της Πρωτοβουλίας και της ίδιας της κινητοποίησης. Αποφάσεις στήριξης πήραν το Εργατικό Κέντρο Αθήνας, η Π.Ο. ΕΜΔΥΔΑΣ, η ΠΟΣΠΕΡΤ και πολλά ακόμα συνδικάτα, ενώ Σύλλογοι Νοσοκομείων και Εκπαιδευτικών (Άγιος Σάββας, Γεννηματάς, Γ'ΕΛΜΕ Αθήνας) συμμετείχαν στη διαδήλωση στο Σύνταγμα με τα πανό τους δίπλα σε εργαζόμενους του δήμου Αθήνας και πολλούς άλλους χώρους. Φοιτητικοί σύλλογοι, μαθητικές πρωτοβουλίες, δημοτικά και περιφερειακά σχήματα, φεμινιστικές συλλογικότητες, οργανώσεις της αριστεράς, καθώς και πλήθος κόσμου με αυτοσχέδια πλακάτ και συνθήματα, συμπλήρωσαν την εικόνα. Και μαζί με τις δύο μαζικές μα-

θητικές κινητοποιήσεις που έγιναν στο Σύνταγμα το πρωί και το μεσημέρι της 20 και 27 Σεπτέμβρη αντίστοιχα, έστειλαν ηχηρό μήνυμα κλιμάκωσης του αγώνα.

Τα αιτήματα της Πρωτοβουλίας συμπύκνωσαν και συνέδεσαν τα μέτωπα πάλης, ενώ ανέδειξαν κρίσιμες πλευρές της μάχης όπως η αντίσταση στις ιδιωτικοποιήσεις. Νερό, ρεύμα, μεταφορές είναι δημόσια αγαθά. Χρειάζεται δημόσιος, κοινωνικός έλεγχος στη διαχείριση των απορριμμάτων και την ανακύκλωση. Αλλά και συνολικά, στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων για προγραμματισμένη ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με κέντρο τις ανάγκες του περιβάλλοντος και των ανθρώπων.

Σύγκρουση με την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας

Είναι το λιγότερο υποκριτικό την ίδια ώρα που ψηφίζει τις εξορύξεις και προχωρά όλες τις επιθέσεις, ο Μητσοτάκης να παρουσιάζεται στον ΟΗΕ ως πολέμιος της κλιματικής αλλαγής και να υπόσχεται συνέδριο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειες στις αρχές του 2020. Δεν είναι όμως μόνο η υποκρισία που κάνει επιτακτική την κλιμάκωση της σύγκρουσής μαζί του σε όλα τα μέτωπα. Οι κάτοικοι στ' Άγραφα, το Βέρμιο και άλλες περιοχές έχουν σίγουρα πολλά πράγματα να πουν για αυτή την οικολογία του Μητσοτάκη. Είναι αυτή που παραδίδει τα βουνά τους σε μεγάλες εταιρίες για βιομηχανικά αιολικά πάρκα με τεράστιες ανεμογεννήτριες που καταστρέφουν το φυσικό περιβάλλον. Στα χέρια των κυβερνήσεων και των αφεντικών, που το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι τα κέρδη τους, οι ΑΠΕ έχουν μετατραπεί σε μία δραστηριότητα που συμβάλει, αντί να αντιστρέφει, στην καταστροφή του περιβάλλοντος.

Στο όνομα αυτής της «πράσινης ανάπτυξης» επιχειρεί ο Μητσοτάκης να ιδιωτικοποιήσει και τη ΔΕΗ. Έφτασε μάλιστα στο σημείο να παρουσιάσει το σχέδιό του για το ξεπούλημά της, υπό τον μανδύα μιας «πράσινης ατζέντας», σε εγκαίνια νέας μονάδας ηλεκτρικής ενέργειας του Μυτιληναίου στη Βοιωτία στις αρχές Οκτώβρη. Εκεί, μέσα σε θερμό κλίμα –«αγαπητέ Βαγγέλη» ήταν ο τρόπος με τον οποίο προσφώνησε τον Ευάγγελο Μυτιληναίο- χαιρέτισε την νέα «επένδυση» ως κομμάτι ενός μεγαλόπνοου προγράμματος απεξάρτησης από τον λιγνίτη. Είναι πρόκληση ο ισχυρισμός ότι η «απολιγνιτοποίηση» της χώρας προς όφελος των εργαζόμενων, της κοινωνίας, του περιβάλλοντος θα γίνει παραδίδοντας τη ΔΕΗ στα χέρια των αρπακτικών της αγοράς που ευθύνονται για την κλιματική αλλαγή.

Το ίδιο ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις ενέργειας. Το σύνθημα της διαδήλωσης των κατοίκων στη Δυτική Θεσσαλονίκη στις 20 Οκτώβρη, «Εδώ μυρίζει και ο Λάτσης θησαυρίζει», συμπυκνώνει αυτή την εικόνα. Δεν έχουμε τίποτα να περιμένουμε από την «πράσινη ανάπτυξη» του Μητσοτάκη. Αντίθετα έχουμε μεγάλες μάχες να δώσουμε απέναντι σε όλες τις καταστροφικές επιλογές της κυβέρνησής του. Και μπορούμε να τις κερδίσουμε.

Βόλος, 20 Σεπτέμβρη

Η κλιμάκωση της αντίστασης

Όπως με όλα τα νομοσχέδια, είναι άλλο πράγμα η ψήφιση αυτών των επιθέσεων στη Βουλή και τα υπουργεία και άλλο η εφαρμογή τους. Για να γίνουν πράξη, πρέπει να περάσουν πάνω από πολύ ισχυρές δυνάμεις. Αν οργανωθούν, συντονιστούν και κλιμακώσουν, μπορούν να τις ανατρέψουν.

Το κίνημα κατά της εξόρυξης χρυσού στη Θράκη έχει μια πολύχρονη και νικηφόρα εμπειρία που είναι παράδειγμα. Έχει πίσω του 20 χρόνια αγώνα και μέχρι σήμερα δεν έχει επιτρέψει στην Ελντοράντο να πατήσει το πόδι της στην περιοχή με καμιά κυβέρνηση. Η Διανομαρχιακή Επιτροπή Ροδόπης-Έβρου, βασική σε όλη αυτή την πορεία, είχε ξεκινήσει από μόλις πέντε έξι άτομα. Μέσα στα επόμενα χρόνια έγινε μια μαζική επιτροπή που, κάθε φορά που τα σχέδια αυτά επανέρχονταν, ξεσήκωνε όλη την τοπική κοινωνία. Γι' αυτό και τώρα, με την αναφορά και μόνο του Μητσοτάκη στην ομιλία του στη ΔΕΘ ότι ξανανοίγει συνομιλίες με την Ελντοράντο για το θέμα, οι δήμοι Αλεξανδρούπολης και Κομοτηνής, το περιφερειακό συμβούλιο Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, συνδικάτα, φορείς και συλλογικότητες εκφράστηκαν αμέσως και χωρίς δεύτερη σκέψη ενάντια, επικαιροποιώντας προηγούμενες αποφάσεις τους.

Όπως δήλωσε πρόσφατα στην Εργατική Αλληλεγγύη ο Γιώργος Μποτσίδης, ένα από τα παλιότερα μέλη της επιτροπής: «Εδώ και 21 χρόνια δίνουμε μάχες ενάντια σε τέτοιες συμφωνίες και αδειοδοτήσεις για να σώσουμε το περιβάλλον και τη ζωή μας... Μετράμε μεγάλες κινητοποιήσεις, από συλλαλητήρια και αποκλεισμούς δρόμων μέχρι πορείες στα μέρη που βρίσκονταν υπό την απειλή των εξορύξεων, κινητοποιήσεις που πάντα συσπείρωναν σύσσωμες τις τοπικές κοινωνίες, εργαζόμενους, φοιτητές, μαθητές, πολίτες... Έτσι θα συνεχίσουμε ενάντια στην κυβέρνηση Μητσοτάκη αν

τολμήσει να προχωρήσει τις συμφωνίες της με την Ελντοράντο. Κινηματικά, στο δρόμο, θα δώσουμε ξανά την απάντησή μας».

Ήδη σε όλες τις περιοχές τα τοπικά κινήματα βρίσκονται σε διαδικασία κλιμάκωσης. Το δείχνουν η μαζική διαδήλωση στην Καρδίτσα στις 12/10 ενάντια στην καταστροφή των Αγράφων που βρήκε συνέχεια σε καταλήψεις μαθητών, οι εκδηλώσεις που οργανώνουν οι Πρωτοβουλίες κατά των Εξορύξεων σε μια σειρά περιοχές, οι μαζικές δράσεις της Επιτροπής Αγώνα Πολιτών Βόλου ενάντια στην ΑΓΕΤ που επίσης πλαισιώνονται από μαθητικές καταλήψεις, οι συντονισμοί και οι πρωτοβουλίες που βρίσκονται σε εξέλιξη στις γειτονιές της Δυτικής Αττικής ενάντια στον ΧΥΤΑ της Φυλής που επίσης ενισχύθηκαν από καταλήψεις μαθητών στα Άνω Λιόσια.

Ωστόσο, ο κρίσιμος παράγοντας, που θα κρίνει την έκβαση της μάχης σε όλα τα μέτωπα, είναι το εργατικό κίνημα. Ο αγώνας ενάντια στο Master Plan της COSCO στον Πειραιά δίνει ήδη δείγματα για το τι σημαίνει τοπικό κίνημα με κέντρο του την εργατική τάξη. Το Συνδικάτο Μετάλλου της περιοχής και το Σωματείο Ναυπηγοξυλουργών προχώρησαν πρόσφατα σε στάσεις εργασίας, απεργίες και συγκεντρώσεις τόσο έξω από τη πύλη της κινεζικής πολυεθνικής στο Ικόνιο όσο και στο ΥΠΕΝ, και μαζί με την Κίνηση Πολιτών "Όχι Λιμάνι στην Πειραϊκή", φορείς και δήμους της περιοχής κατάφεραν ένα πρώτο πλήγμα στο Master Plan.

Όπως μας γράφει ο Σ. Αλεξόπουλος, από την Κοινοτική κίνηση Πειραιά "Ενεργοί πολίτες Α' Κοινότητας - ΟΧΙ ΛΙΜΑΝΙ ΣΤΗΝ ΠΕΙΡΑΪΚΗ": «Η κινητοποίηση των κατοίκων της Πειραϊκής ξεκίνησε με τη δημοσιοποίηση του Master Plan στις αρχές του 2018. Κάναμε παρέμβαση σε όλες τις συνεδριάσεις της επιτροπής που εγκρίνει τα έργα (ΕΣΑΛ) και στην τελευταία, κατά την οποία οι ενωμένες δυνάμεις από τους παραλιμένιους Δήμους πετύχαμε την ακύρωση του εμπορικού κέντρου στην Πειραϊκή και των νέων προβλητών για κοντέινερ και αυτοκίνητα στο Κερατσίνι.

Θεωρούμε τις νίκες αυτές προσωρινές. Ωστόσο, η παμπειραϊκή κινητοποίηση των κατοίκων, των εργαζομένων στο λιμάνι και στους Δήμους Κερατσινίου-Δραπετσώνας και Περάματος, που ανάγκασαν την τελευταία ΕΣΑΛ να απορρίψει τις νέες απαιτήσεις της COSCO "μέχρι να ωριμάσουν οι συνθήκες", μας δείχνει τον δρόμο για τη συνέχιση του αγώνα μας έτσι ώστε να μην ωριμάσουν ποτέ οι συνθήκες για τα νέα έργα, όπως ελπίζουν COSCO και Κυβέρνηση».

«Η αναβολή αυτών των σχεδίων – γιατί για αναβολή μιλάμε- που προήλθε από τις έντονες και μαζικές αντιδράσεις των εργαζόμενων, των σωματείων, των φορέων, των δήμων, δείχνει ότι τα επιχειρηματικά συμφέροντα, όσο ισχυρά και αν είναι, αυτά και οι κυβερνήσεις που τα στηρίζουν, δεν είναι ανίκητα», συμπληρώνει ο Θανάσης Διαβολάκης, δημοτικός σύμβουλος Πειραιά με την "Ανταρσία το Λιμάνι", «Η εικόνα ότι στον Πειραιά όλα τα έχουν σαρώσει οι Μαρινάκηδες δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Η αριστερά έχει μεγάλη δύναμη στο εργατικό κίνημα του Πειραιά και μπορεί να το ξεσηκώσει. Η "Ανταρσία στο Λιμάνι" αυτή την προσπάθεια κάνει, μέσα στο συμβούλιο να φέρνει τη φωνή του κινήματος και έξω από αυτό να οργανώνει τις αντιστάσεις με την εργατική τάξη στο κέντρο. Για να φτάσουμε σε ένα απεργιακό κίνημα που να σταματήσει την επίθεση αλλά και να πάρει πίσω το λιμάνι».

Σε όλες τις μάχες χρειάζεται να ισχύσει αυτός ο προσανατολισμός. Οι Σύλλογοι των εργαζόμενων στους δήμους, οι Σύλλογοι των εκπαιδευτικών, τα Σωματεία από όλους τους χώρους σε κάθε πόλη και γειτονιά είναι η δύναμη που μπορεί με την απεργιακή της κλιμάκωση να ανατρέψει τις επιθέσεις και να σώσει το περιβάλλον και τη ζωή όλων -με Ενώσεις Γονέων, φοιτητικούς και μαθητικούς συλλόγους, κατοίκους στο πλευρό της. Εμπειρία από τέτοια δράση υπάρχει. Στις περιοχές της Δυτικής Αττικής για παράδειγμα οι εργαζόμενοι στους δήμους, στα σχολεία και άλλους χώρους έχουν πρωτοστατήσει στο παρελθόν στον αγώνα για να κλείσει η χωματερή της Φυλής πλάι και σε συντονισμό με μαθητές, φοιτητές, τοπικές κινήσεις πολιτών. Η ίδια η ΠΟΕ-ΟΤΑ έχει συνεργαστεί με τους Συλλόγους των Εργαζόμενων σε αυτές τις περιοχές για απεργιακές κινητοποιήσεις και για να μπλοκάρει συνεδριάσεις της περιφέρειας και άλλων κρατικών φορέων, σε πολλές περιπτώσεις επιτυχημένα.

Τέτοιες προσπάθειες, που συσπειρώνουν τις τοπικές κοινωνίες βάζοντας σε κίνηση τα οργανωμένα κομμάτια τους, είναι που αναγκάζουν δήμους και περιφέρειες σε μια σειρά περιοχές να παίρνουν αποφάσεις κατά των επιθέσεων –κρίσιμες πολλές φορές για το αν αυτές προχωράνε ή όχι. Έτσι χρειάζεται να κινηθούν οι Πρωτοβουλίες ενάντια στις εξορύξεις από την Ήπειρο μέχρι την Κρήτη, οι κινήσεις πολιτών στο Ελληνικό και το Γουδή, το κίνημα των κατοίκων στ' Άγραφα ή στο Βόλο ενάντια στην ΑΓΕΤ. Οργανώνοντας την απεργιακή σύγκρουση με τη νέα κυβέρνηση και την καταστροφή που φέρνει.

Μια τέτοια κατεύθυνση θα ανοίξει το δρόμο για να ανατρέψουμε τις νέες επιθέσεις, αλλά και τις προηγούμενες -είναι για παράδειγμα ο τρόπος για να πάρουμε πίσω τον ΟΣΕ, το πιο οικολογικό μέσο μαζικής μεταφοράς, που συρρίκνωσαν και ιδιωτικοποίησαν τα σημαντικότερα κομμάτια του τα προηγούμενα χρόνια. Η αριστερά και ιδιαίτερα η αντικαπιταλιστική χρειάζεται να πρωτοστατήσει στη μάχη της οργάνωσης του εργατικού κινήματος και να δώσει έτσι προσανατολισμό στο κίνημα που έκανε συγκλονιστικά την εμφάνισή του στις 20 και 27 Σεπτέμβρη.

Ακόμα φοβούνται το Πολυτεχνείο!

Ο Λέανδρος Μπόλαρης θυμίζει τις αλήθειες της εξέγερσης του Νοέμβρη και την επικαιρότητά τους

Μέσα στο καλοκαίρι, το βίντεο από το 2018 όπου η Δόμνα Μιχαηλίδου, νυν υφυπουργός Εργασίας της ΝΔ, μίλησε για τους αριστερούς αγωνιστές ενάντια στη δικτατορία ως "ψυχικά νοσούντες" προκάλεσε έντονες αντιδράσεις. Σαν απάντηση στις επικρίσεις, ο Τ. Θεοδωρόπουλος στην Καθημερινή σε ένα ακόμα ρεσιτάλ χυδαιότητας αποφάνθηκε:

"Τη χούντα δεν την ανέτρεψε η αντίσταση ούτε τα γεγονότα του Πολυτεχνείου. Η μεταπολίτευση όμως, είτε με τις ενοχές της Δεξιάς είτε με τον καιροσκοπισμό της Αριστεράς, συμπεριφέρθηκε ωσάν η αντίσταση να οδήγησε στην αποκατάσταση της δημοκρατίας".[1]

Αυτή η ιδεολογική επίθεση χρειάζεται απάντηση. Για να υπερασπίσουμε την ιστορία από τις βρωμιές της κάθε Μιχαηλίδου και του κάθε Θεοδωρόπουλου, μιας δεξιάς και μιας άρχουσας τάξης που από τότε μέχρι σήμερα μισεί και φοβάται την επαναστατική κληρονομιά του Νοέμβρη.

Όμως, ζούμε σε καιρούς που δεν είναι "ήρεμοι", κινήματα και εξεγέρσεις ξεσπάνε ξαφνικά, αλλά δεν είναι κεραυνοί εν αιθρία. Έρχονται σε συνθήκες αστάθειας, όπου οι από πάνω δεν μπορούν να κυβερνάνε όπως παλιά και οι από κάτω να κυβερνιόνται όπως παλιά. Οι αρχές της δεκαετίας του '70 ήταν μια τέτοια περίοδος.

Αποσταθεροποίηση

Το 1973 είναι η χρονιά που η οικονομική κρίση έκανε ταυτόχρονα την εμφάνισή της. Τότε αποδόθηκε στο "πετρελαϊκό σοκ", την άνοδο της τιμής του πετρελαίου. Οι αραβικές πετρελαιοπαραγωγικές χώρες επέβαλαν εμπάργκο στη Δύση για τη στήριξη που έδινε στο Ισραήλ στο "πόλεμο του Γιομ Κιπούρ" τον Οκτώβρη εκείνης της χρονιάς. Όμως, τα σημάδια που προμηνούσαν το ξέσπασμά της εκδηλώνονταν χρόνια πριν. Η μεταπολεμική ανάπτυξη είχε φτάσει στο τέλος της, τα ποσοστά κέρδους έπεφταν και όλες οι μεγάλες οικονομίες όδευαν προς την ύφεση. Και η κρίση δεν σταμάτησε με την άρση του εμπάργκο.

Ο παράγοντας που εξασφάλιζε τη μακρόχρονη μεταπολεμική οικονομική άνθηση, δηλαδή οι δαπάνες για στρατιωτικούς εξοπλισμούς, μετατρέπονταν σε βαρίδι. Οι ΗΠΑ το ανακάλυπταν με τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Μια μικρή, σχετικά, αύξηση των στρατιωτικών δαπανών, έφερε στην επιφάνεια όλα τα προβλήματα. Ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ εκτινασσόταν, το δολάριο κλυδωνιζόταν, η αμερικάνικη οικονομία και ο Νίξον το 1971 αποσύρει το αμερικάνικο δολάριο από τη σταθερή ισοτιμία με το χρυσό. Ήταν η αρχή του τέλους των συμφωνιών του Μπρέντον Γουντς που είχαν υπογραφτεί το 1944 που εξασφάλιζαν σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες και το πλαίσιο για την ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου.

Ο καπιταλισμός έμπαινε σε μια πρωτόγνωρη περίοδο κρίσης, στασιμότητας και υψηλού πληθωρισμού. Και μαζί με την οικονομική κλονιζόταν και η πολιτική σταθερότητα του μεταπολεμικού κόσμου. Μέχρι τότε, οι ΗΠΑ και η Ρωσία μπορούσαν να επιβάλλουν με σχετική άνεση την πειθαρχία στο "δυτικό" και "ανατολικό" στρατόπεδο. Η υπερδύναμη του δυτικού κόσμου ταπεινωνόταν στο Βιετνάμ ενώ έβλεπε την οικονομική της πρωτοκαθεδρία να χάνεται απέναντι σε ανταγωνιστές όπως η Γερμανία ή η Ιαπωνία που δεν είχαν τα βάρη του "παγκόσμιου χω-

Η επιστράτευση "σαγιονάρα".

ροφύλακα". Στο στρατόπεδο του "υπαρκτού σοσιαλισμού" η σύγκρουση της Ρωσίας με την Κίνα έφτασε σε πολεμική σύρραξη το 1969 και στη συνέχεια η "σινοσοβιετική διαμάχη" θα πάρει μια αναπάντεχη τροπή όταν ο Μάο υποδέχτηκε τον Νίξον στο Πεκίνο το 1972.

Τοπικές δυνάμεις που είχαν στηθεί στα πόδια τους κάτω από τις φτερούγες των δύο υπερδυνάμεων μετά τον πόλεμο, πλέον βλέπουν ευκαιρίες να κινηθούν αυτόνομα και να διεκδικήσουν περισσότερα για τον εαυτό τους. Πρόκειται για περιφερειακούς "υπο-ιμπεριαλισμούς" που τις περισσότερες φορές δεν στρέφονται κατά της υπερδύναμης αλλά καταλήγουν σε διαμάχες μεταξύ τους.

Η σύγκρουση Ελλάδας-Τουρκίας με επίκεντρο την Κύπρο ήταν κομμάτι αυτής της εξέλιξης. Είχε παρελθόν, από τη δεκαετία του '50, επειδή ο έλεγχος του "αβύθιστου αεροπλανοφόρου" αποκτούσε νέα σπουδαιότητα σε συνθήκες όπου η Μέση Ανατολή συγκλονιζόταν από την άνοδο κινημάτων από ανέτρεπαν τις παλιές μοναρχίες τοποτηρητές των ιμπεριαλιστών της Δύσης. Στη δεκαετία του '70 η Μέση Ανατολή συνέχιζε να φλέγεται, η Κύπρος συνέχιζε να είναι το μήλον της έριδος και ταυτόχρονα οι κόντρες για τον έλεγχο των αεροναυτικών περασμάτων του Αιγαίου και ο εντοπισμός κοιτασμάτων πετρελαίου (στον Πρίνο) έκανε εκρηκτικούς τους καυγάδες για την υφαλοκρηπίδα σε συνθήκες της "πετρελαϊκής" κρίσης.[2]

Κίνημα

Ο άλλος παράγοντας που λειτουργούσε αποσταθεροποιητικά για το σύστημα παγκόσμια ήταν το ίδιο το κίνημα και η ριζοσπαστικοποίηση εκατομμυρίων -εργατών και νεολαίας. Η αριστερή ριζοσπαστικοποίηση τροφοδοτούταν από την εικόνα ενός συστήματος σε αστάθεια, όπου οι υποσχέσεις για ευημερία και δημοκρατία γίνονταν συντρίμμια από το Βιετνάμ μέχρι τα γκέτο των μαύρων στις αμερικάνικες μεγαλουπόλεις.

Είμαστε στην περίοδο της "παγκόσμιας έκρηξης του '68" που συμβολίζεται από το Μάη του '68 στην Γαλλία αλλά έχει συνέχεια παντού. Όπως αναφέρει μια φιλελεύθερη μελέτη της σχέσης ανάμεσα στο "68" και τη διεθνή διπλωματία: "Το 1968 συγκλονίστηκε ο κόσμος ολόκληρος... Αυτές οι συνθήκες γέννησαν μια παγκόσμια διαταραχή. Στα τέλη της χρονιάς η πολιτική του πεζοδρομίου είχε αλλάξει την πολιτική των κυβερνήσεων, αλλά όχι με τον τρόπο που έλπιζαν πολλοί από τους διαμαρτυρόμενους".[3]

Το κίνημα στις ΗΠΑ, με κέντρο τον αγώνα ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ, προκάλεσε πρωτόγνωρους τριγμούς στο πολιτικό σύστημα. Τον Οκτώβρη του '73 στο αμερικάνικο κογκρέσο ξεκινούσαν οι διαδικασίες για την "παραπομπή και αποπομπή" (impeachment) του προέδρου Νίξον. Ήταν η συνέχεια της αποκάλυψης του σκανδάλου Γουοτεργκέητ που είχε βγει στη φόρα το '72, όταν αποκαλύφθηκε ότι ο Νίξον είχε διατάξει υποκλοπές στο αρχηγείο των Δημοκρατικών στη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας. Το αντιπολεμικό κίνημα, το κίνημα των μαύρων, η νέα μαχητικότητα στους εργατικούς χώρους τον είχαν απομονώσει τόσο που έψαχνε "αντεθνικά στοιχεία" στο έτερο κόμμα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Ο Νίξον μπορεί να κέρδισε με μεγάλη πλειοψηφία τις εκλογές, αλλά τελικά τον Αύγουστο του '74 θα γινόταν ο πρώτος πρόεδρος των ΗΠΑ που παραιτήθηκε από το αξίωμά του.

Η ριζοσπαστικοποίηση έπαιρνε ακόμα μεγάλο εύρος και βάθος γιατί είχαν πλέον κλονιστεί και οι βεβαιότητες της σταλινικής Αριστεράς για το υποτιθέμενο "σοσιαλιστικό" στρατόπεδο. Η Άνοιξη της Πράγας ήταν ο Μάης του '68 για την Ανατολή και τα σοβιετικά τανκς που κατέστειλαν την εξέγερση έριξαν φως σε χιλιάδες αγωνιστές για το τι είδους καθεστώτα αποτελούν το Ανατολικό Μπλοκ. Στην Πολωνία το Δεκέμβρη του 1970 ξέσπασαν διαδηλώσεις για τις αυξήσεις στα τρόφιμα. Παρά τους δεκάδες νεκρούς και τους εκατοντάδες τραυματίες, οι γυναίκες – κατά κύριο λόγο – στις υφαντουργίες του Λοτζ ξεκίνησαν το Φλεβάρη του '71 απεργία που ανάγκασε την κυβέρνηση να ανακοινώσει ότι καταργεί τις αυξήσεις στα τρόφιμα.

Μια νέα επαναστατική Αριστερά διαμορφωνόταν σε αυτές τις συνθήκες σε όλον τον κόσμο και στην Ελλάδα. Η ήττα του '67 προκάλεσε κρίση στην Αριστερά, στην ΕΔΑ και το ΚΚΕ που διασπάστηκε το 1968. Τα δυο κόμματα που προέκυψαν, το ΚΚΕ και το ΚΚΕ εσωτερικού, μοιράζονταν τις ίδιες ρίζες στην στρατηγική τους, που τα οδηγούσε σε τακτική απέναντι στη δικτατορία που μοιράζονταν πολλά κοινά στοιχεία. Όμως, η κρίση της "επίσημης" Αριστεράς λειτούργησε απελευθερωτικά για χιλιάδες παλιούς και νεότερους αγωνιστές και αγωνίστριες

που αναζητούσαν ιδέες και οργάνωση.

"Φιλελευθεροποίηση"

Η άρχουσα τάξη αγκάλιασε τη χούντα το 1967 για να της εξασφαλίσει τη πολυπόθητη σταθερότητα που είχε ανάγκη για να προωθήσει τις επιδιώξεις της. Για να αρπάξει τις ευκαιρίες που της έδινε η οικονομική της ανάπτυξη και η γεωπολιτική της θέση (Βαλκάνια, Μέση Ανατολή) έπρεπε να τσακίσει το κίνημα που της είχε προκαλέσει τρόμο και βαθιά πολιτική κρίση στα Ιουλιανά του '65. Το 1973 αυτή η σταθερότητα έτριζε απειλητικά. Οι εξελίξεις έφερναν τη μεγαλύτερη αποσταθεροποίηση στο παγκόσμιο σύστημα έβαζαν τις πιέσεις τους στον ελληνικό καπιταλισμό.

Το 1973 είναι η χρονιά που ο πληθωρισμός αρχίζει να τρέχει πιέζοντας τα μεροκάματα. Η εργατική δυσαρέσκεια αρχίζει να εκφράζεται με μια σειρά απεργίες. Ακόμα και οι διορισμένοι χουντικοί σε ΓΣΕΕ και Ομοσπονδίες έκαναν θορύβους "διαμαρτυρίας". Ο "γύψος" που έβαλε η άρχουσα τάξη το '67 άρχισε να ραγίζει.

Στα πανεπιστήμια αυτό το "ράγισμα" έπαιρνε ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις. Τα μηνύματα του Γαλλικού Μάη και του κύματος των εξεγέρσεων και των αγώνων της περιόδου, οι ιδεολογικές αναζητήσεις και τα πολιτικά ζητήματα που τις πυροδοτούσαν έφταναν και εδώ και "ζυμώνονταν" μέσα κι έξω από τις σχολές – σε παρέες, φοιτητικά στέκια.

Από τα τέλη του '71-αρχές '72, στα Πανεπιστήμια υπήρχε κινητικότητα, όταν η Χούντα άρχισε να δίνει αόριστες υποσχέσεις για την εκλογή νέων ΔΣ στους συλλόγους (με διαδικασίες που θα έλεγχε η ίδια). Σε σχολές όπως η Πάντειος, το Πολυτεχνείο, η Ιατρική, η Νομική, έχουν συγκροτηθεί Φοιτητικές Επιτροπές Αγώνα που οργανώνουν τη μάχη ενάντια στους διορισμένους της χούντας και τους ελιγμούς τους. Αυτές οι επιτροπές γίνονται το φυτώριο των ομάδων της επαναστατικής αριστεράς που θα πρωταγωνιστήσουν στην εξέγερση.

Στις 21 Φλεβάρη οι φοιτητές της Νομικής μαζί με φοιτητές της Φυσικομαθηματικής κατέλαβαν τη Νομική. ΄Ενα κατειλημμένο κτίριο στο κέντρο της Αθήνας, με πάνω από τέσσερις χιλιάδες φοιτητές να φωνάζουν συνθήματα ενάντια στη δικτατορία και να απευθύνονται στον κόσμο προκάλεσε τρόμο στη χούντα.

Γινόταν πια φανερό ότι η χούντα δεν θα μπορούσε για πολύ να κρατάει το καπάκι κλειστό σε μια χύτρα που μάζευε ατμό. Ποια δύναμη, με ποιο πολιτικό σχέδιο θα εξασφάλιζε και την "ομαλοποίηση" και την "συνέχεια του κράτους"; Οι ανησυχίες και οι διαφωνίες για το ποια ήταν η κατάλληλη συνταγή, έφτασε σε σημείο να εκδηλώνεται και μέσα στις ένοπλες δυνάμεις, όπως έδειξε το αποτυχημένο "κίνημα του Ναυτικού" τον Μάη του 1973.

Μέσα σε τέτοιες συνθήκες η χούντα προσπάθησε να πάρει την πρωτοβουλία με τον ελιγμό της "φιλελευθεροποίησης". Το καλοκαίρι του 1973 ο Παπαδόπουλος σκάρωσε ένα ψευτοσύνταγμα, οργάνωσε ένα νόθο δημοψήφισμα, που τον έκανε "Πρόεδρο της Δημοκρατίας". Τον Οκτώβρη διόρισε και έναν παλιό αστό πολιτικό, τον Μαρκεζίνη, ως "πρωθυπουργό" που υποτίθεται θα έκανε εκλογές στις αρχές του 1974. Ο στόχος της χούντας ήταν να εξασφαλίσει την "ομαλή" μετάβαση σε ένα καθεστώς κοινοβουλευτικό αλλά και αυταρχικό, με τους χουντικούς και τον στρατό να έχουν τον έλεγχο.

Οι διάφορες μερίδες του αστικού πολιτικού κόσμου έμπαιναν με διάφορους τρόπους στη μανούβρα της "φιλελευθεροποίησης". Από τους ανοιχτούς "γεφυροποιούς" όπως τον Αβέρωφ και τους 40 πρώην βουλευτές που δηλώνουν ανοιχτά την στήριξή τους στη συμμετοχή στις εκλογές μέχρι τον Καραμανλή και την αυλή του που παζαρεύουν την συμμετοχή τους.

Η Μαμή, η παράνομη εφημερίδα της ΟΣΕ (Οργάνωση Σοσιαλιστική Επανάσταση, από την οποία προήλθε το ΣΕΚ) έγραφε ήδη τον Απρίλη του 1973:

"Ο επίδοξος αυτός αντικαταστάτης του Παπαδόπουλου συνεχίζοντας την πάγια τακτική του να προβάλλεται σαν το τελευταίο καταφύγιο του νόμου και της τάξης σε κάθε παραπάτημα της χούντας, ζητάει ξανά να αναλάβει αυτός επικεφαλής μιας 'δυνατής και έμπειρης' κυβέρνησης με έκτακτες εξουσίες. Αυτή τη φορά προσφέρει -εκτός από τις περγαμηνές της οχταετίας του, που αποδείχνουν πόσο δυνατός και έμπειρος είναι στην αστυνόμευση και την καταπίεση- την πίστη του στην Ευρωπαϊκή Μεγάλη Ιδέα. Ετσι καταφέρνει να ενώσει τους αντιχουντικούς αστούς 'δημοκράτες' πίσω απ' τη δική του διχτατορία. ΕΡΕ, ΕΚ, και πλήθος παράγοντες δεν ζητούν πια 'άρση του στρατιωτικού νόμου και ελεύθερες εκλογές' αλλά 'ισχυρή κυβέρνηση με έκτακτες εξουσίες'!"[4]

Εξέγερση

Σε εκείνη την συγκυρία η "ορμητική είσοδος των μαζών στη σκηνή που καθορίζεται η μοίρα τους"[5] έγινε ο παράγοντας που άλλαξε την πορεία της ιστορίας.

Η κατάληψη του Πολυτεχνείου ξεκίνησε όταν κατέφτασαν εκεί οι φοιτητές από τις συνελεύσεις που γίνονταν στη Νομική στις 14 του μηνός μετά από πληροφορίες ότι η αστυνομία χτυπάει τους συναδέλφους τους στο Πολυτεχνείο. Την επόμενη μέρα χιλιάδες εργάτες και νεολαία από τις γειτονιές, από τα κοντινά φροντιστήρια, συνέρρευσαν μέσα και γύρω από το Πολυτεχνείο, σε μια μόνιμη αντιχουντική διαδήλωση διώχνοντας την αστυνομία.

Μέσα στο Πολυτεχνείο οργανώνεται εργατική συνέλευση που καλεί σε γενική απεργία. Στις 16 Νοέμβρη η πολιτικοποίηση έχει κορυφωθεί. Οικοδόμοι μπαίνουν οργανωμένα στο Πολυτεχνείο. Αγρότες και κάτοικοι από τα Μέγαρα φτάνουν με το πανό τους. Για μήνες πά-

λευαν ενάντια στην προσπάθεια της χούντας να παραδώσει μεγάλες εκτάσεις γης στην Πάχη στον Όμιλο Ανδρεάδη για την κατασκευή διυλιστηρίου.[6] Το Πολυτεχνείο έχει μετατραπεί σε μαγνήτη για όλη την εργατική τάξη και τη νεολαία, για όλο το θυμό απέναντι στη χούντα και τις επιθέσεις της.

Η Χούντα φτάνει στα όριά της. Από το μεσημέρι ελεύθεροι σκοπευτές αρχίζουν να σκοτώνουν κόσμο έξω από το Πολυτεχνείο. Η αυτοσχέδια κλινική που έχει στηθεί μέσα στο κτίριο γεμίζει τραυματίες. Οι συγκεντρώσεις και τα οδοφράγματα έχουν απλωθεί σε όλη την Αθήνα, από την Αχαρνών ως τους Αμπελόκηπους. Η Χούντα πρέπει να πνίξει το Πολυτεχνείο για να σταματήσει όλη αυτή την έκρηξη. Ειδικές δυνάμεις και τεθωρακισμένα που κατευθύνονται προς το Πολυτεχνείο βρίσκουν μπροστά τους όλο αυτόν τον κόσμο που τους καλεί να σταματήσουν, είτε με εκκλήσεις, είτε με μάχες.

Η εργατική συνέλευση που πραγματοποιείται μέσα στο Πολυτεχνείο διακηρύσσει ότι: "Είναι αγώνας για το πέρασμα της εξουσίας στον εργαζόμενο λαό και όχι στους δημαγωγούς που επί δεκάδες χρόνια τον καπηλεύονται με τα απατηλά περί 'δημοκρατίας' συνθήματά τους". Η συνέλευση πρότεινε τη συνέχιση της κατάληψης και τη δημιουργία μεικτών επιτροπών φοιτητών-εργατών για να "μεταφέρουν το μήνυμα του αγώνα" και "να προπαγανδίζουν το σύνθημα της δημιουργίας επιτροπών στους τόπους δουλειάς, με σκοπό τη δημιουργία προϋποθέσεων για το κατέβασμα των εργαζόμενων σε οικονομική και πολιτική απεργία".

Μια κατάληψη που είχε ξεκινήσει ως φοιτητική διαμαρτυρία μετατρεπόταν σε μια μαζική εξέγερση για την ανατροπή της χούντας. Το μαζικό κίνημα είχε πάρει την πρωτοβουλία των κινήσεων. Ακριβώς αυτό που δεν ήθελαν δηλαδή οι "από πάνω", όποια σενάρια και να στήριζαν. Ούτε ο Καραμανλής ούτε οι κεντρώοι πολιτικοί βρήκαν να πουν μια λέξη συμπαράστασης στην εξέγερση.

Στις 3 το πρωί στις 17 Νοέμβρη ένα τανκ εισβάλει στην κεντρική πύλη. Η Χούντα είχε αποφασίσει να πνίξει την εξέγερση στο αίμα. Οι διαδηλώσεις και οι μάχες με την αστυνομία και το στρατό θα συνεχιστούν μέχρι και το βράδυ της 17ης Νοέμβρη -και νεκροί θα συνεχίσουν να πέφτουν όλη τη μέρα, οι περισσότεροι από αυτούς μη φοιτητές. Η συστηματική έρευνα που έχουν κάνει οι ερευνητές του Εθνικού Ιδρύματος Νεολαίας έχει πιστοποιήσει 24 δολοφονημένους/ες ενώ εκτιμά ότι υπήρξαν τουλάχιστον 2 χιλιάδες τραυματίες, οι μισοί από σφαίρες.[7]

Το ΚΚΕ και το ΚΚΕ εσωτερικού κράτησαν εχθρική στάση στην κατάληψη. Οι ηγεσίες τους προσπάθησαν να οργανώσουν την "απαγκίστρωση" ή "συντεταγμένη αποχώρηση"[8] από το Πολυτεχνείο την Τετάρτη που απέτυχε (δεν έπεισε τα ίδια τα στελέχη τους). Δεν ήταν ζήτημα μιας λανθασμένης εκτίμησης της στιγμής. Ήταν πολιτικός προσανατολισμός: την Παρασκευή 16 Νοέμβρη πρότειναν στην εκλεγμένη Συντονιστική Επιτροπή διακήρυξη που καλούσε "όλα τα αντιδικτατορικά κόμματα και οργανώσεις να συμφωνήσουν σε ένα κοινό πρόγραμμα που θα αποκαταστήσει τη λαϊκή κυριαρχία και την εθνική ανεξαρτησία".

Στην ουσία επρόκειτο για ένα κάλεσμα ενότητας με τους αστούς πολιτικούς που εκείνη ακριβώς την περίοδο αναζητούσαν τον τρόπο προσαρμογής στα σενάρια της χούντας για "ομαλή μετάβαση". Κανένα από τα δύο ΚΚ δεν πίστευε στη δύναμη του κινήματος να ανατρέψει τη Χούντα, και κανένα από τα δύο δεν ήταν διατεθειμένο να υποστηρίξει μια εξέγερση που η δυναμική της μπορούσε να φέρει την πτώση της δικτατορίας και να ανοίξει μια προοπτική που ξεπερνούσε τα όρια μιας ελεγχόμενης "φιλελευθεροποίησης" του χουντικού καθεστώτος.

Η νέα επαναστατική αριστερά που διαμορφωνόταν (κομμάτι της ήταν η ΟΣΕ) πήρε πάνω της το καθήκον. Ήταν η παρέμβαση των δυνάμεών της στις συνελεύσεις, τα "πηγαδάκια", στις πολιτικές μάχες μέσα στην κατάληψη που εκφράσανε τη διάθεση του κόσμου να συγκρουστεί μέχρι τέλους. Όμως, δεν είχε τις δυνάμεις (και την εμπειρία) να οργανώσει το βήμα του απλώματος της εξέγερσης στους εργατικούς χώρους:

"Μια αποφασιστική στήριξη της κατάληψης και του καλέσματος για Γενική απεργία θα απομόνωνε τους γεφυροποιούς με τη Χούντα και θα άλλαζε τους πολιτικούς όρους, από τα σαλόνια στους δρόμους.

Η επαναστατική αριστερά ήταν μικρή, δεν είχε τη δύναμη να σπρώξει και να οργανώσει τις εξελίξεις προς τα εκεί, παρόλο που το προσπάθησε. Η Εργατική Συνέλευση ήταν απόπειρα για Γενική Απεργία αλλά επικοινωνούσε μόνο με το αυθόρμητο. Χιλιάδες ανταποκρίθηκαν και βγήκαν στους δρόμους, αλλά ήταν δύσκολο μέσα σε τρεις μέρες να καλυφθεί το κενό μιας ηγεσίας που κοιτούσε αλλού".[9]

Απεργοί της Νασιοναλ Καν

Κατάρρευση

Η άμεση συνέχεια της εξέγερσης επιφανειακά έμοιαζε να επιβεβαιώνει τις αναλύσεις περί του "πρόωρου" χαρακτήρα της. Ο Ιωαννίδης, ο διοικητής της ΕΣΑ, ανέτρεψε τον Παπαδόπουλο, πάγωσε τις διαδικασίες "φιλελευθεροποίησης" και κλιμάκωσε την καταστολή. Αυτό ήταν το νόημα του άρθρου της διαβόητης Πανσπουδαστικής Νο8 (εφημερίδα της Αντι-ΕΦΕΕ, δηλαδή της ΚΝΕ) που κατάγγελλε την κατάληψη σαν έργο των "350 πρακτόρων του Ρουφογάλη της ΚΥΠ" και σημείωνε: "το φοιτητικό κίνημα δεν ήθελε με κανένα τρόπο η εκδήλωσή μας αυτή να συντελέσει ώστε να συγκρουστούν κατά μέτωπο στη συγκεκριμένη στιγμή οι λαϊκές δυνάμεις με την σιδερόφρακτη δικτατορία". Το ΚΚΕ εσωτερικού εκτιμούσε ότι η κατάσταση "γύρισε πίσω στις 21 Απριλίου 1967".

Αξίζει να αντιπαραβάλουμε αυτές τις αναλύσεις που έμοιαζαν να πατάνε στην κοινή λογική με την "αισιόδοξη" ανάλυση της ΟΣΕ, "νέα χούντα-παλιά αδιέξοδα". Συγκεκριμένα: "Η 'νέα' χούντα παρόλα τα διευρυμένα στηρίγματα στο στρατό και στους αστούς πολιτικούς που διαθέτει, είναι πιο ευάλωτη από την προκάτοχό της στους μαζικούς αγώνες. Γιατί βρίσκεται κλεισμένη μέσα στα ίδια αδιέξοδα και αδυναμίες του χουντικού καθεστώτος χωρίς συγκεκριμένη προοπτική για το ξεπέρασμά τους..."[10]

Στην πραγματικότητα, μετά το Πολυτεχνείο τίποτα δεν ήταν όπως πριν. Η εμπειρία της μαζικής εξέγερσης – ακόμα και της καταστολής της – είχε επιταχύνει όλες τις διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης που την είχαν γεννήσει. Ήταν θέμα χρόνου μόλις το κίνημα θα έπαιρνε μια ανάσα, να ξαναβγεί στο δρόμο και να περάσει στους χώρους δουλειάς. Στους πρώτους μήνες του 1974 πολλαπλασιάζονται τα περιστατικά εργατικών κινητοποιήσεων και απεργιών.

Γεγονότα έξω από την Ελλάδα τροφοδοτούν αυτές τις διεργασίες. Τον Απρίλη του 1974 η "Επανάσταση των Γαρυφάλλων" ανατρέπει τη δικτατορία στην Πορτογαλία. Τους επόμενους μήνες αυτό που είχε ξεκινήσει σαν μια κίνηση των ανώτερων αξιωματικών να απαλλάξουν το πορτογαλέζικο καπιταλισμό από τα βαρίδια του μετατράπηκε σε μια επανάσταση με απεργίες, καταλήψεις γης και εργοστασίων, μορφές εργατικού ελέγχου και τους φαντάρους να αδελφώνονται με τους εργάτες. Χρειάστηκαν δυο χρόνια για τους αστούς -με την κρίσιμη βοήθεια της σοσιαλδημοκρατίας και του σταλινικού ΚΚ- για να ελέγξουν την κατάσταση.

Η χούντα προσπάθησε να βρει διέξοδο από αυτές τις πιέσεις οργανώνοντας το πραξικόπημα ενάντια στον Μακάριο στην Κύπρο. Υπολόγιζε ότι έτσι θα επέβαλε τον έλεγχο του ελληνικού καπιταλισμού σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο. Ταυτόχρονα θα έπαιρνε την πρωτοβουλία των κινήσεων στο εσωτερικό και θα αποκτούσε ένα, προσωρινό έστω, "λαϊκό" έρεισμα.

Όλα πήγαν στραβά για τη χούντα. Το πραξικόπημα κόλλησε στην αντίσταση των ελληνοκυπρίων εργαζόμενων. Η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο κάνοντας χρήση των δικαιωμάτων της ως "εγγυήτριας δύναμης". Κι όταν ήρθε η ώρα της πολεμικής κινητοποίησης ήρθε η διάλυση.

Το φιάσκο της "επιστράτευσης της σαγιονάρας", όπως έχει μείνει γνωστή, δεν ήταν προϊόν κάποιας συνωμοσίας. Ο κόσμος που ντύθηκε στο χακί δεν είχε καμιά διάθεση να σκοτωθεί για το γόητρο των χασάπηδων του Πολυτεχνείου που ήθελαν να βάλουν στον "γύψο" και την Κύπρο. Το πρωί της 20ής Ιούλη σε σύσκεψη που έγινε στο Πεντάγωνο ο ναύαρχος Αραπάκης, αρχηγός ΓΕΝ, απάντησε ως εξής στην πρόταση Ιωαννίδη να κηρυχτεί πόλεμος στην Τουρκία: "Ποιος εγγυάται ότι οι επιστρατευμένοι θα υπακούσουν στις εντολές των αξιωματικών;"[11] Έτσι στήθηκε όπως-όπως η παράδοση της εξουσίας σε μια κυβέρνηση "εθνικής ενότητας" με επικεφαλής τον Καραμανλή.

Συνήθως κάπου εδώ τελειώνουν και οι επίσημες αφηγήσεις (και της ρεφορμιστικής Αριστεράς) για την περίοδο. Η νεολαία θυσιάστηκε στο Πολυτεχνείο για την ελευθερία, μεσολάβησε η "τραγωδία της Κύπρου" και στη συνέχεια ο συντηρητικός Καραμανλής έβαλε μυαλό και σταθεροποίησε τη δημοκρατία. Όμως, η "μετάβαση" κάθε άλλο παρά ομαλή ήταν. Ο Καραμανλής μπορεί να πήρε το 53% στις εκλογές του Νοέμβρη του 1974 και η ρεφορμιστική Αριστερά (το ΚΚΕ και το ΚΚΕ εσωτερικού) να του έκαναν πλάτες. Όμως, στη φωτιά των αγώνων της μεταπολίτευσης η άρχουσα τάξη αναγκάστηκε να παραχωρήσει πράγματα που ούτε τα φανταζόταν μερικά χρόνια πριν. Γι' αυτό μισεί και σήμερα το Πολυτεχνείο.

Σαρανταπέντε χρόνια μετά οι εμπειρίες του κινήματος απ' τις μάχες που έχει δώσει δίνουν τη δυνατότητα στον κόσμο της Αριστεράς να βαδίσει πιο ξεκάθαρα και αποφασιστικά στον επαναστατικό δρόμο του Νοέμβρη. ■

Σημειώσεις

1. "Το ιερό σκήνωμα της αντίστασης", Καθημερινή, 14/7/2019.
2. Περισσότερα στο Π. Γκαργκάνας, "Ο ελληνο-τουρκικός πόλεμος του 1974", Σοσιαλισμός από τα Κάτω 12 (Ιούλης-Αύγουστος 1994).
3. Jeremi Suri, Power and Protest: Global Revolution and the Rise of Détente, Harvard University Press (2005), σελ. 164.
4. "Δεν θα χαρίσουμε τις πολιτικές νίκες του κινήματος στους Καραμανλήδες", Απρίλης 1973. Το άρθρο περιλαμβάνεται στη συλλογή "Οι ρίζες της επαναστατικής αριστεράς στην Ελλάδα – Η επιλογή από τα κείμενα της Οργάνωσης Σοσιαλιστική Επανάσταση 1972-74", Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2011.
5. Φράση του Τρότσκι στην "Ιστορία της Ρώσικης Επανάστασης".
6. Ο Ε. Ανδρέαδης ήταν εφοπλιστής, τραπεζίτης (Ιονική, Πειραιώς), είχε τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, ασφαλιστικές, τα τρόλεϊ της Αθήνας (ΕΗΣ).
7. Λεωνίδας Καλλιβρετάκης, "Πολυτεχνείο '73: Το ζήτημα των θυμάτων: Νεκροί και τραυματίες," στο Πολυτεχνείο '73: ρεπορτάζ με την Ιστορία, τόμος. 2, εκδόσεις Φιλιππότη, 2004, σ.σ: 38-55.
8. Βλέπε για παράδειγμα Απόφαση της 4ης Ολομέλειας Κ.Ε του ΚΚΕ (Ιούλης 1976) "Έκθεση και Συμπεράσματα για τα γεγονότα του Νοέμβρη 1973".
9. Μαρία Στύλλου, "Πόσο διαφορετική θα ήταν η εξέλιξη;", Σοσιαλισμός από τα Κάτω 101 (Νοέμβρης-Δεκέμβρης 2013).
10. Φυλλάδιο της ΟΣΕ "Λαϊκή Εξέγερση του Νοέμβρη Ξεκίνημα Επαναστατικών Αγώνων για το Μαζικό Κίνημα", Δεκέμβρης 1973. Περιλαμβάνεται στο "Οι ρίζες της επαναστατικής αριστεράς στην Ελλάδα", ό.π.
11. Καθημερινή, 23 Ιούλη 1994.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ 1989

Επανάσταση ή αντεπανάσταση;

Κόντρα στους μύθους, ο Φόλκαρτ Μόζλερ, αγωνιστής της γενιάς του 1968 στη Γερμανία, θυμίζει βήμα βήμα το κίνημα που γκρέμισε το τείχος του Βερολίνου

Τριάντα χρόνια μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου τα ανατολικά κρατίδια της Γερμανίας έχουν γίνει πλέον προπύργια του μισο-φασιστικού κόμματος "Εναλλακτική για τη Γερμανία" (AfD). Και αυτό παρόλο που στην ανατολή, στα κρατίδια της πρώην Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας (DDR), οι πρόσφυγες και οι μετανάστες είναι ελάχιστοι.

Ένα μεγάλο κομμάτι της αριστεράς χαρακτηρίζει ακόμα και σήμερα τα γεγονότα του 1989-1990 "πολιτική και κοινωνική αντεπανάσταση". Η ενίσχυση των φασιστικών κομμάτων στα εδάφη της πρώην Ανατολικής Γερμανίας θεωρείται "εισαγόμενη από τη Δύση" -όπως ακριβώς και το μαζικό κίνημα της επανένωσης που οδήγησε τελικά την DDR στην πτώση.

Σε αντίθεση με τους ίδιους τους ιδρυτικούς της μύθους, κυρίαρχη τάξη στην Ανατολική Γερμανία δεν ήταν το προλεταριάτο αλλά η κομματική και κρατική γραφειοκρατία, μια τάξη που έλεγχε τα μέσα παραγωγής και τον πλούτο της κοινωνίας μέσα από τον έλεγχο του κράτους.

Το προλεταριάτο, η μεγάλη πλειοψηφία των μισθωτών εργατών, ήταν όπως σε κάθε καπιταλιστική κοινωνία αποκλεισμένο από κάθε έλεγχο πάνω στα μέσα παραγωγής. Η εργατική τάξη δεν είχε καν λόγο στον σχεδιασμό των "πεντάχρονων πλάνων" που καθόριζαν το τι θα παραχθεί.

Από τα μέσα του Νοέμβρη του 1989 στην κεφαλή της εξέγερσης βρέθηκε η ίδια η εργατική τάξη της Ανατολικής Γερμανίας. Το κέντρο της εξέγερσης ήταν η Λειψία και οι νότιες, βιομηχανικές περιοχές της χώρας.

Η εξέγερση δεν ξεκίνησε με τις διαδηλώσεις της 3ης και της 9ης Οκτώβρη των 20 και των 70 χιλιάδων στη Λειψία. Είχε ξεκινήσει ήδη από τον Αύγουστο όταν δεκάδες χιλιάδες νέες και νέοι εργάτριες και εργάτες άρχισαν να εγκαταλείπουν την DDR διαφεύγοντας μέσω της Τσεχοσλοβακίας και της Ουγγαρίας προς την Αυστρία. Τον Σεπτέμβρη είχαμε μαζικές καταλήψεις των πρεσβειών της δυτικής Γερμανίας στην Πράγα και τη Βαρσοβία –οι δραματικές εικόνες από αυτές τις καταλήψεις έφτασαν στην DDR.

Στις 3 Οκτώβρη 10 χιλιάδες νέοι και νέες "κατέλαβαν" ένα τραίνο με προορισμό τη Δυτική Γερμανία. Το πέρασμά του από τη Δρέσδη μετατράπηκε σε μια άγρια συμπλοκή ανάμεσα στις 20 χιλιάδες διαδηλωτές που συγκεντρώθηκαν στον σιδηροδρομικό σταθμό για να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους στους καταληψίες και ίσως να επιβιβαστούν και αυτοί -αν κατάφερναν να το σταματήσουν- και να φύγουν από τη χώρα. Το ερώτημα είναι, πού βρήκαν αυτοί οι νέοι ξαφνικά το θάρρος να συγκρουστούν με την αστυνομία;

Τρεις βασικές εξελίξεις πυροδότησαν αυτή την εξέγερση.

Το πρώτο και σημαντικότερο ήταν η επιστροφή της δυναμικής της κρίσης της παγκόσμιας οικονομίας με τις βίαιες αναταράξεις του 1974 και του 1980-81.

Οι κρίσεις αυτές έσπρωξαν τη Δύ-

ση στην σταδιακή στροφή από την πολιτικής της “κρατικής παρέμβασης” προς τον νεοφιλελευθερισμό και την παγκοσμιοποίηση. Για τις χώρες του κρατικού καπιταλισμού του Ανατολικού Μπλοκ όμως ο δρόμος αυτός παρέμενε κλειστός.

Η ηγεσία της DDR προσπάθησε να αναπτύξει τον τομέα των μικροηλεκτρονικών. Η προσπάθεια όμως απέτυχε δραματικά. Το κόστος ήταν τεράστιο και η ποιότητα των συσκευών πολύ χειρότερη από αυτή που κυκλοφορούσε στη διεθνή αγορά. Αλλά δεν είχε άλλη επιλογή: η DDR δεν είχε στις αρχές της δεκαετίας του 1980 συνάλλαγμα για να τα αγοράσει. Το 1983 οι τόκοι και τα χρεολύσια του εξωτερικού χρέους “έτρωγαν” ήδη μιάμιση φορά περισσότερο συνάλλαγμα από αυτό που απέφεραν όλες οι εξαγωγές. Από τη βέβαιη χρεοκοπία σώθηκε τελικά μόνο χάρη στα δάνεια της κυβέρνησης του Χέλμουτ Κολ της Δυτικής Γερμανίας.

Το δεύτερο σημαντικό γεγονός ήταν η αποτυχημένη εισβολή το 1979 του σοβιετικού στρατού στο Αφγανιστάν.

Ο πόλεμος κράτησε δέκα ολόκληρα χρόνια, άφησε πίσω του δεκάδες χιλιάδες Ρώσους στρατιώτες νεκρούς ή τραυματίες και στοίχισε τουλάχιστον 50 δις. δολάρια στα δημόσια ταμεία. Στο τέλος η ΕΣΣΔ, αντιμέτωπη με την αντίσταση των Αφγανών από τη μια και την οργή του κόσμου μέσα στην ίδια τη Ρωσία αναγκάστηκε να αποσυρθεί. Η ήττα ήταν συντριπτική: ο ρωσικός στρατός χρειάστηκε πάνω από δέκα χρόνια για να ανακτήσει, επί Πούτιν, το “αξιόμαχό” του.

Ο σοβιετικός στρατός είχε καταστείλει από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 με τη βία μια ολόκληρη σειρά από εργατικές και δημοκρατικές εξεγέρσεις. Το 1953 τα ρωσικά τανκς είχαν βοηθήσει το καθεστώς της Ανατολικής Γερμανίας στην καταστολή μιας λαϊκής εξέγερσης. Το 1956 και το 1968 προσέφεραν τις ίδιες υπηρεσίες στην Ουγγαρία και την Τσεχοσλοβακία. Η ήττα του σοβιετικού στρατού στο Αφγανιστάν ήταν μια από τις βασικές προϋποθέσεις που “προστάτευσαν” την επανάσταση του 1989 στην DDR από την αιματοχυσία.

Το τρίτο σημαντικό γεγονός ήταν το κίνημα της “Αλληλεγγύης” του 1980-81 στην Πολωνία.

Το Πολωνικό κράτος βρισκόταν σε μια αντίστοιχη με την DDR βαθιά κρίση χρέους και η κυβέρνηση αποφάσισε να αναζητήσει διέξοδο μέσα από την κατάργηση της επιδότησης των τιμών των τροφίμων και τις αυξήσεις των τιμών των λαϊκών προϊόντων. Η “Αλληλεγγύη” (Solidarność), ένα ανεξάρτητο εργατικό συνδικάτο που ξεπήδησε από το κίνημα της αντίστασης στις επιθέσεις αυτές, έφτασε να έχει δέκα εκατομμύρια μέλη και να ελέγχει την διανομή των προμηθειών και των κατοικιών σε διάφορες πόλεις.

Το 1981 το κράτος πέρασε, υπό την ηγεσία του στρατηγού Γιαρουζέλσκι, στην αντεπίθεση. Επέβαλε στρατιωτικό νόμο, η Solidarność κρίθηκε “παράνομη” και τα στελέχη της ρίχτηκαν στις φυλακές. Αλλά δεν κατάφερε να συντρίψει ολοκληρωτικά το συνδικάτο. Μέσα στα εργοστάσια, στη βάση, εξακολουθούσαν να επιβιώνουν στην παρανομία οι δομές της Solidarność.

Από τον Απρίλη μέχρι τον Αύγουστο του 1988 είχαμε μια αναβίωση του απεργιακού κινήματος -με κέντρο τα ανθρακωρυχεία της νότιας Πολωνίας. Αυτή τη φορά ο Γιαρουζέλσκι δεν τόλμησε να κατεβάσει το στρατό στους δρόμους.

Το 1981 ο Γιαρουζέλσκι μπορούσε, με μια δόση αληθοφάνειας, να απευθυνθεί στον Πολωνικό λαό με το ρητορικό ερώτημα “τι προτιμάτε, μια εισβολή των ρωσικών τανκς στο πρότυπο της Πράγας του 1968 ή ένα πραξικόπημα του πολωνικού στρατού;” Το 1988 όμως ο σοβιετικός στρατός δεν ήταν πλέον σε θέση να καταστείλει μια εξέγερση στην Πολωνία. Η γραφειοκρατία ήταν τώρα αναγκασμένη να αναζητήσει έναν “έντιμο” συμβιβασμό με την αντιπολίτευση.

Η βαθιά οικονομική κρίση, η φθορά του σοβιετικού στρατού και η απειλητική δύναμη της εμπνευσμένης από τα γεγονότα της Πολωνίας εργατικής τάξης - αυτές ήταν οι αρχικές συνθήκες που καθόρισαν τον χώρο μέσα στον οποίο μπορούσε να κινηθεί η κυβέρνηση του “Ενιαίου Σοσιαλιστικού Κόμματος της Γερμανίας” (SED) στο ανατολικό Βερολίνο το φθινόπωρο του 1989.

Τον Ιούνη του 1989, όταν η κυβέρνηση της Κίνας έπνιξε στο αίμα την εξέγερση της Πλατείας Τιεναμμέν η κυβέρνηση της DDR έστειλε συγχαρητήρια στην κινεζική ηγεσία για την άμεση “αποκατάσταση της τάξης και της ασφάλειας”.

Η αντιπολίτευση, καθόλου άδικα, εξέλαβε αυτή την κίνηση σαν μια απειλή. Αλλά πολύ γρήγορα φάνηκε ότι η απειλή αυτή ήταν στην πραγματικότητα κενή. Στις αρχές Οκτώβρη σε μια επίσημη επίσκεψη στο Βερολίνο (για τον γιορτασμό των 40 χρόνων από την ίδρυση της DDR) ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ συμβούλεψε την ηγεσία της χώρας να ακολουθήσει τον δρόμο της μεταρρύθμισης. “Η ζωή τιμωρεί αυτούς που καθυστερούν”, είπε συμβολικά. Όταν το καθεστώς βρέθηκε τελικά αντιμέτωπο στις 9 Νοέμβρη με μια τεράστια διαδήλωση 70 χιλιάδων στη Λειψία δεν τόλμησε να κατεβάσει τα τανκς. Λίγες ώρες αργότερα το τείχος του Βερολίνου “έπεσε”.

Οι μεταρρυθμιστές

Από εκείνη τη στιγμή η κυβέρνηση άρχισε να αναζητάει μια συμμαχία με τους πολιτικούς εκπροσώπους του μεσοστρώματος - που καθοδηγούσαν την εξέγερση μέχρι τότε.[1] Και αυτοί ανταποκρίθηκαν άμεσα. Από τον Σεπτέμβρη κιόλας είχε ιδρυθεί μια πολιτική πλατφόρμα με το όνομα “Νέο Φόρουμ”. Οι τριάντα αρχικές υπογραφές περιλάμβαναν γιατρούς, ιερείς, καλλιτέχνες, φοιτητές και έναν μοναδικό εργάτη. “Αρχηγός” ήταν μια ζωγράφος, η Μπέρμπελ Μπόλεϊ.

Το Νέο Φόρουμ μεγάλωσε γρήγορα μέσα στους πρώτους μήνες. Στο

ζενίθ της δύναμής του, τον Δεκέμβρη του 1989, είχε 200 χιλιάδες υποστηρικτές. Η ιδρυτική του διακήρυξη ασκούσε κριτική στη "μονόδρομη επικοινωνία" ανάμεσα στην εξουσία και το λαό και καλούσε σε έναν ανοιχτό, δημοκρατικό διάλογο ανάμεσα στις δυο πλευρές. Καλούσε όλους τους πολίτες της DDR να συνεργαστούν για την "μεταμόρφωση της κοινωνίας μας".

Το Νέο Φόρουμ ήταν ανοιχτά αντίθετο στο κύμα φυγής και το σύνθημά του "θέλουμε να φύγουμε". Σε αντιδιαστολή πρόβαλε το σύνθημα "εμείς μένουμε!". Από την αρχή οι εκπρόσωποί του αναζητούσαν τον "διάλογο" με τους εκπροσώπους της κυρίαρχης τάξης. Και αυτοί κατάλαβαν πολύ γρήγορα ότι αυτή την προσφορά δεν θα έπρεπε να την αποκλείσουν. Στις 4 Νοέμβρη είχαμε μια τεράστια συγκέντρωση στο Βερολίνο -η συμμετοχή έφτασε στις 400 χιλιάδες- με ομιλητές και από το Νέο Φόρουμ και από την κυβερνούσα νομενκλατούρα. Ένας από τους ομιλητές ήταν και ο Μάρκους Βολφ, ο υπουργός ασφαλείας, που ήταν υπεύθυνος για την μισητή "κρατική ασφάλεια", την διαβόητη Stasi.

Σε αντίθεση με τις προηγούμενες διαδηλώσεις στη Λειψία, τη Δρέσδη και τις άλλες πόλεις η συγκέντρωση αυτή στο Βερολίνο είχε πάρει άδεια από την αστυνομία -και καλύφθηκε ζωντανά και από την τηλεόραση. Όλες οι ομιλίες ήταν προτροπές για μια ανανεωμένη, δημοκρατική και σοσιαλιστική DDR. Το άνοιγμα των συνόρων δεν περιλαμβανόταν στα αιτήματα. Ούτε η η διάλυση της Stasi, ούτε τα ελεύθερα συνδικάτα ούτε άλλες κοινωνικές απαιτήσεις που θα μπορούσαν ίσως να κάνουν το σύνθημα "εμείς μένουμε!" και για τους εργάτες κάπως πιο ελκυστικό.

Διαδηλωτές στη Λειψία.

Ένας δημοσιογράφος που συμμετείχε σε αυτή τη συγκέντρωση έθεσε αργότερα το ερώτημα, γιατί αυτές οι 500 χιλιάδες δεν πήγαν εκείνη την ημέρα απλά στο τείχος να το ρίξουν; Όμως ακόμα και μετά την 9η Νοέμβρη (την ημέρα που έπεσε το τείχος) η Μπέρμπελ Μπόλεϊ τασσόταν ενάντια στο "ανεξέλεγκτο άνοιγμα" των συνόρων και απαιτούσε από την δυτική "Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας" (BRD), αντί να επιτρέπει την ελεύθερη είσοδο να αναγνωρίσει την DDR, έτσι ώστε οι πρόσφυγες από την Ανατολική Γερμανία να έχουν το δικαίωμα να κάνουν αίτηση για άσυλο. Μια προκήρυξη του Νέου Φόρουμ παραπονιόταν: "ο λαός δεν ρωτήθηκε ούτε για την οικοδόμηση του τείχους του 1961 ούτε για το γκρέμισμα του".

Απεργοί στο Καρλ Μαρξ Σταντ-Κέμνιτς

Το τείχος πέφτει

Το "άνοιγμα του τείχους" ήταν ένα ταξικό ζήτημα. Οι κυρίαρχες τάξεις και οι πολιτικοί εκπρόσωποι του μεσοστρώματος απέκρουαν το ανεξέλεγκτο άνοιγμα των συνόρων γιατί φοβούνταν ότι, με τη φυγή των νέων εργατών και εργατριών θα αποδυναμωνόταν ακόμα περισσότερο η ήδη ερειπωμένη οικονομία. Συνδεδεμένο άμεσα με το ζήτημα των συνόρων ήταν και το ζήτημα της συνέχισης της DDR ή της ενοποίησής της με τη Δυτική Γερμανία, την BRD. Μια άλλη προκήρυξη του Νέου Φόρουμ για το τείχος "υποσχόταν" στους εργάτες μια δημοκρατική, σοσιαλιστική DDR όπου θα υπήρχε μεν φτώχεια αλλά με αξιοπρέπεια: "Θα παραμείνουμε για πολύ καιρό ακόμα φτωχοί, αλλά δεν θέλουμε μια κοινωνία στην οποία τα λόμπυ και τα υπομόχλια της δύσης θα ξαφρίζουν τον ιδρώτα μας".

Η εργατική τάξη της DDR δυσπιστούσε απέναντι σε έναν σοσιαλισμό της αξιοπρεπούς φτώχειας προερχόμενο από τα χείλη και τα μυαλά ιερέων και συγγραφέων. Δυσπιστούσε γιατί ήξερε ότι η φτώχεια στην οποία αναφέρονταν δεν αφορούσε αυτούς τους ίδιους. Οι συγγραφείς, οι καλλιτέχνες, οι μηχανικοί και οι δικηγόροι δεν πληρώνονταν με τους ίδιους άθλιους μι-

σθούς, ούτε δούλευαν κάτω από τις ίδιες άθλιες συνθήκες, ούτε πεινούσαν, ούτε έμεναν (κατά κανόνα) στις υποβαθμισμένες περιβαλλοντολογικά βιομηχανικές περιοχές του νότου.

Τον Ιούνη του 1990 όταν έγινε η μετατροπή του νομίσματος από μάρκα Ανατολικής Γερμανίας σε μάρκα Δυτικής Γερμανίας ήρθαν στην επιφάνεια οι καταθέσεις που είχαν οι "πολίτες" στις τράπεζες: το πλουσιότερο 20% κατείχε το 75% των καταθέσεων. Αυτό το χάσμα ανταποκρίνεται περίπου στις πραγματικές εισοδηματικές διαφορές που υπήρχαν στην "σοσιαλιστική" DDR: ένας εργάτης έπαιρνε κατά μέσο όρο 1.000 μάρκα το μήνα, ένα μέλος της κυρίαρχης γραφειοκρατίας ανάμεσα στις 4.000 και τις 6.000 μάρκα ενώ ένα μέλος του μεσοστρώματος από 2.000 ως 3.000.

Οι προειδοποιήσεις για τα "υπομόχλια των δυτικών καπιταλιστών" δεν μπορούσαν να τρομάξουν τους εργάτες, ειδικά σε μια εποχή που οι αποκαλύψεις για το τι είχαν ξαφρίσει "τα υπομόχλια" του ίδιου του σοσιαλιστικού κράτους διαδέχονταν καθημερινά η μία την άλλη.

Μετά την πτώση του τείχους η διάθεση τόσο στο δρόμο όσο και στα εργοστάσια άλλαξε. Οι εργάτες που ταξίδευαν στη Δύση συνειδητοποιούσαν το χάσμα που τους χώριζε από τους συναδέλφους τους εκεί. Οι εκπρόσωποι του μεσοστρώματος κοιτούσαν με περιφρόνηση τις μάζες που είχαν καταληφθεί, υποτίθεται, από την καταναλωτική μανία. Στη Λειψία και συνολικότερα στον βιομηχανικό νότο άρχισαν να ξεσπάνε απεργίες για αυξήσεις. Στους δρόμους το σύνθημα "εμείς είμαστε ο Λαός" αντικαταστάθηκε τώρα από το "είμαστε ένας (ενιαίος) λαός".

Η πίεση για ένα δημοψήφισμα πάνω στο ερώτημα της επανένωσης γινόταν ολοένα και πιο μεγάλη. Σε πολλά από τα αστικά κέντρα του βιομηχανικού νότου ολόκληρα κομμάτια του κινήματος για τα πολιτικά δικαιώματα άρχισαν να επηρεάζονται από τους εργάτες που κατέβαιναν τώρα στις δρόμους με τα δικά τους αιτήματα.

Συνάντηση Χέλμουτ Κολ - Έρικ Χόνεκερ

Γενική απεργία

Την 1η Δεκέμβρη το συμβούλιο του Νέου Φόρουμ του Κέμνιτς (τότε ονομαζόταν Karl Marx Stadt) κάλεσε σε γενική απεργία για τις 6 Δεκέμβρη. Το κάλεσμα είχε προέλθει από εργάτες που είχε ενταχθεί -είχαν παρεισφρήσει θα έπρεπε να πει κανείς- στο Νέο Φόρουμ. Τα σημαντικότερα αιτήματα αυτής της απεργίας ήταν η κατάργηση της Stasi, η απόσυρση του SED (του κυβερνώντος κομμουνιστικού κόμματος) από τα εργοστάσια και δημοψήφισμα για την επανένωση. Η Μπέρμπελ Μπόλεϊ όμως όχι μόνο ακύρωσε, στο όνομα του συντονιστικού του Βερολίνου, την απόφαση αλλά ξεκίνησε και μια καμπάνια μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης η οποία χαρακτήριζε την γενική απεργία "περιπέτεια".

Άλλες, πιο αριστερές οργανώσεις σαν την Ενωμένη Αριστερά ή την αναγεννημένη Σοσιαλδημοκρατία αντιτάχθηκαν και αυτές στην γενική απεργία "γιατί θα προκαλέσει ακόμα μεγαλύτερη ζημιά στην οικονομία μας". Παρόλα αυτά στις 6 Δεκέμβρη οι εργάτες έκλεισαν τις μηχανές και κατέβασαν τα εργαλεία για περισσότερες ώρες στο Πλάουεν. Σε άλλες πόλεις ξέσπασαν απεργίες σε πείσμα των μηχανορραφιών της Stasi. Στις μεγάλες πόλεις το κλίμα γινόταν ολοένα και πιο εκρηκτικό.

Μέσα σε αυτή την ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα το Νέο Φόρουμ έκανε μια θανάσιμη στροφή προς τα δεξιά: ακολουθώντας το πολωνικό μοντέλο δέχτηκε να συμμετάσχει σε "στρογγυλά τραπέζια" με τους εκπροσώπους της νομενκλατούρας. Το αποτέλεσμα ήταν να χάσει τη μαζική του επιρροή και να περιθωριοποιηθεί.

Το καθεστώς έπαιξε το τελευταίο του χαρτί στις αρχές του Ιανουαρίου του 1990 με μια μεγάλη συγκέντρωση στο Βερολίνο ενάντια στην "φασιστική απειλή" - δηλαδή το εργατικό κίνημα που επηρεαζόταν, υποτίθεται, από τον "φασισμό" της δύσης.

Η απόπειρα όμως απέτυχε - και αυτό φάνηκε δραματικά λίγες ημέρες αργότερα όταν ένα μεγάλο πλήθος εισέβαλε στα κεντρικά γραφεία της Stasi στο Βερολίνο. Το SED δεν είχε πλέον καμιά άλλη επιλογή από το να προτείνει στον Χέλμουτ Κολ, καγκελάριο της Δυτικής Γερμανίας ένα σχέδιο ενοποίησης που θα άφηνε κάποια περιθώρια επιρροής στον παλιό κρατικό μηχανισμό της DDR. Ο Κολ υποσχόταν την εποχή εκείνη ένα ανθόσπαρτο μέλλον στους εργάτες της ανατολικής Γερμανίας. Φυσικά οι συντηρητικοί δεν κράτησαν ούτε μια λέξη από τις παλιές τους υποσχέσεις. Η βιομηχανία της DDR συρρικνώθηκε μέσα σε τρία μόνο χρόνια κατά 80%. Ακόμα και σήμερα τα ανατολικά κρατίδια παραμένουν το φτωχοκομείο της ενοποιημένης Γερμανίας.

Η κινητήρια δύναμη της επανάστασης του 1989 ήταν και στην DDR η εργατική τάξη. Σε αυτήν πιστώνεται η κατεδάφιση του κράτους της γραφειοκρατίας του SED και της Stasi. Η επανάσταση μπορεί τελικά να βοήθησε τον δυτικό γερμανικό καπιταλισμό να απλωθεί και πάλι σε όλη τη Γερμανία. Ενοποίησε όμως και την εργατική τάξη. Ο αγώνας συνεχίζεται. ■

Σημειώσεις

1. Υπήρχε και ένα μεσόστρωμα στην DDR που αποτελείτο από δικηγόρους, καθηγητές, επιστήμονες, κληρικούς, καλλιτέχνες, συγγραφείς, τεχνικούς κλπ. Αυτό το μεσόστρωμα ανέλαβε την ηγεσία του κινήματος στις πρώτες φάσεις της επανάστασης, κάτω από το σύνθημα "εμείς είμαστε ο λαός".

Ο Ντενκτάς στον Νότο

Η κανονικοποίηση της διχοτόμησης στην ελληνοκυπριακή πλευρά

Γρηγόρης Ιωάννου

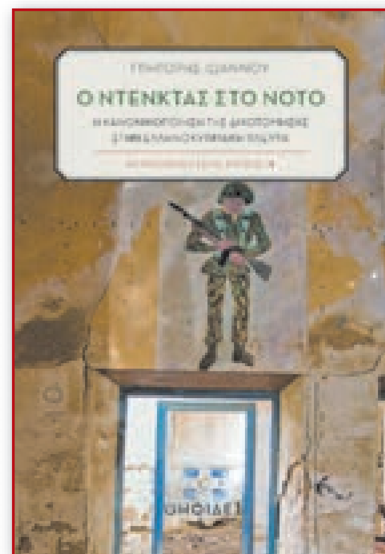
Σελίδες 288, 17 ευρώ

Εκδόσεις Ψηφίδες, 2019

Η συζήτηση για το Κυπριακό στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από ένα κυρίαρχο κλισέ: υπεύθυνη για τη μη επίλυση του προβλήματος είναι η αδιαλλαξία της Τουρκίας, που επιμένει στη διχοτόμηση της Κύπρου και στα τετελεσμένα που δημιούργησε το 1974. Το βιβλίο του πανεπιστημιακού και ενεργού στο κίνημα της Κύπρου Γρηγόρη Ιωάννου θέτει εξαρχής ως στόχο την αποδόμηση αυτής της αφήγησης. Με τα λόγια του συγγραφέα, το βασικό επιχείρημά του είναι ότι "η εδραίωση της διχοτόμησης δεν υπήρξε ούτε αυτόματη και εκ των πραγμάτων διαδικασία, ούτε συνέβη πίσω από την πλάτη της ε/κ κοινότητας" (σελ. 29).

Το ιστορικό κεφάλαιο του βιβλίου είναι συνοπτικό αλλά δίνει μια εικόνα πολύ διαφορετική από τη συνηθισμένη. Ο συγγραφέας στέκεται στον αντίποδα της ηρωικής αφήγησης για την ΕΟΚΑ, κάνοντας λόγο για μια "ενός είδους αντεπανάσταση σε πολιτικό και ιδεολογικό επίπεδο" τη δεκαετία του '50 (σελ. 40), που ακολούθησε την κορύφωση των ταξικών αγώνων στα τέλη της δεκαετίας του '40. Η Εκκλησία, η Δεξιά και η αστική τάξη πήραν την πρωτοβουλία των κινήσεων με το σύνθημα της Ένωσης με την Ελλάδα, με αποτέλεσμα η πορεία προς την ανεξαρτησία να καθοριστεί από τους εθνικιστές της ΕΟΚΑ και της ΤΜΤ. Η ίδρυση της Κυπριακής δημοκρατίας δεν σήμανε το τέλος αλλά την κλιμάκωση των διακοινοτικών συγκρούσεων, με τις παραστρατιωτικές ομάδες να προχωρούν σε εν ψυχρώ δολοφονίες (οι ε/κ έχοντας μάλιστα τη στήριξη του επίσημου κράτους).

Μετά τον πόλεμο του 1974, μια ολόκληρη γενιά Κυπρίων μεγάλωσε με το νησί χωρισμένο στα δύο και χωρίς επαφές με την άλλη κοινότητα, με αποτέλεσμα και στις δύο πλευρές να ηγεμονεύουν οι εθνικές αφηγήσεις. Ο απόλυτος διαχωρισμός του νησιού συνεχίστηκε ως τον Απρίλη του 2003. Το άνοιγμα των οδοφραγμάτων, αποτέλεσε σύμφωνα με τον Ιωάννου τη σημαντικότερη εξέλιξη στην πρόσφατη κυπριακή ιστορία και τις διακοινοτικές σχέσεις μετά το 1974. Πραγματικά, το κύμα κινητοποιήσεων των τ/κ κατά του Ντενκτάς, υποχρέωσε τον ηγέτη των τ/κ να ανοίξει τα οδοφράγματα. Η ανταπόκριση των ε/κ ήταν εντυπωσιακή. Όπως επισημαίνει ο συγγραφέας, "ήταν μια «σιωπηλή επανάσταση» της πλειοψηφίας των ε/κ, που κόντρα στην πολιτική τους ηγεσία, στα ΜΜΕ και το κυρίαρχο γενικό αφήγημα, αγνοώντας κάθε «κίνδυνο» και κάθε αναστολή, επισκέφτηκαν το έδαφος υπό τον έλεγχο του τουρκικού στρατού. Υπολογίζεται ότι τους πρώτους τρεις μήνες 200.000 ε/κ διασταύ-

ρωσαν τα οδοφράγματα" (σελ. 100-101).

Ο Ιωάννου υποστηρίζει ότι το Όχι των ελληνοκυπρίων στο δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν το 2004 έδειξε την αντοχή του εθνικισμού και την (ανομολόγητη) ηγεμονία της διχοτομικής λογικής στον Νότο. Έτσι όμως προσπερνά το γεγονός ότι το συγκεκριμένο σχέδιο ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της στρατηγικής των ΗΠΑ για τη Μέση Ανατολή μετά τον πόλεμο στο Ιράκ. Το σχέδιο προσπαθούσε να κρατήσει τις ισορροπίες ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία αλλά η λογική του ήταν διαιρετική και αντιδημοκρατική. Χιλιάδες ελληνοκύπριοι, τουρκοκύπριοι και Τούρκοι μετανάστες ("έποικοι") θα καλούνταν να μετακινηθούν στο πλαίσιο των εδαφικών διευθετήσεων την ίδια στιγμή που η ένταξη στην ΕΕ γινόταν αυτόματα και χωρίς δημοψήφισμα. Το Όχι στο σχέδιο Ανάν ήρθε ελάχιστα μετά από την "σιω-

πηρή επανάσταση" του ανοίγματος των οδοφραγμάτων, γεγονός που αποδεικνύει ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό μια ψήφος δυσπιστίας απέναντι σε μια ιμπεριαλιστική πρωτοβουλία και απέναντι στη δεξιά του ΔΗΣΥ που υποστήριζε δήθεν την ειρήνη. Εξάλλου, όπως σημειώνει ο ίδιος ο Ιωάννου, οι συνομιλίες Χριστόφια-Ταλάτ είχαν πιο μαζικό έρεισμα επειδή ήταν "κυπριακής ιδιοκτησίας" (δηλαδή συνομιλίες μεταξύ των δυο κοινοτήτων), και οι συγκλίσεις που σημειώθηκαν είχαν τη σφραγίδα του δικοινοτισμού (κυρίως η διασταύρωση της ψήφου, που έδινε τη δυνατότητα επιρροής της μιας κοινότητας στην πολιτική διαδικασία της άλλης).

Μπορεί η Αριστερά να λύσει το γόρδιο δεσμό του Κυπριακού; Ο Ιωάννου ασκεί δίκαιη κριτική στη στάση του ΑΚΕΛ το οποίο αφού εγκατέλειψε τη διεθνιστική θέση του ΚΚ Κύπρου έγινε ουρά των δυνάμεων της "Ένωσης". Παρότι το ΑΚΕΛ εξακολουθεί να συσπειρώνει τη μεγάλη πλειοψηφία των αριστερών, η πολιτική του παραμένει στο πλαίσιο της εθνικής ενότητας και δεν του επιτρέπει να πρωταγωνιστήσει σε μια διαφορετική προοπτική. Ο συγγραφέας ασκεί κριτική και σε άλλες δύο αριστερές προσεγγίσεις: την "εθνοαριστερή" (Ψυρούκης κα) και την "αριστερίστικη-διεθνιστική". Για την πρώτη επισημαίνει εύστοχα ότι πέρα από την αντιιμπεριαλιστική της ρητορική ελάχιστα διαφέρει από τη θέση των αστικών κομμάτων που αντιμετωπίζουν το Κυπριακό με όρους εξασφάλισης των συμφερόντων της ε/κ πλειοψηφίας. Η δεύτερη προσέγγιση (σελ. 206-207), για την οποία παραπέμπει στην Εργατική Δημοκρατία (αδερφή οργάνωση του ΣΕΚ στην Κύπρο), θεωρεί ότι είναι καλύτερη από την πρώτη και αναγνωρίζει τη συμβολή της στο κίνημα της επαναπροσέγγισης. Η βασική αιχμή της κριτικής του είναι ότι υποτιμά την αυτοτέλεια του Κυπριακού περιορίζοντάς το σε μια προέκταση των ελληνοτουρκικών ανταγωνισμών. Όμως, η ίδια η πραγματικότητα είναι εκείνη που εντάσσει το νησί στο πλαίσιο των ελληνοτουρκικών ανταγωνισμών, όπως φαίνεται ξεκάθαρα στις διαμάχες για την οριοθέτηση της ΑΟΖ, και μάλιστα ακόμα και ευρύτερων ανταγωνισμών αφού ο άξονας Ελλάδας-Κύπρου συμπληρώνεται πλέον και με το Ισραήλ και την Αίγυπτο. Εξάλλου, η διακήρυξη μιας καθαρά "κυπροκεντρικής" στρατηγικής αντιφάσκει με τη στήριξη στο ιμπεριαλιστικής και, πάντως, εξωκυπριακής έμπνευσης σχέδιο Ανάν ή με τις ελπίδες για το ρόλο που μπορεί να παίξει η ΕΕ.

Συνολικά, το βιβλίο αποτελεί μια σημαντική συμβολή στην αμφισβήτηση της ε/κ αφήγησης για το Κυπριακό. Οι αγώνες που δόθηκαν και από τις δύο πλευρές του νησιού αναδεικνύονται επίσης, έστω και σε μικρή έκταση, μέσα στις σελίδες του βιβλίου: το κίνημα των τουρκοκυπρίων που επέβαλε το άνοιγμα των οδοφραγμάτων, τα δικοινοτικά μνημόσυνα για τα θύματα των συγκρούσεων, η παρέμβαση του Πανσυνδικαλιστικού Φόρουμ για τα δικαιώματα των εργαζομένων σε μια προοπτική επανένωσης του νησιού, οι κοινές διαδηλώσεις την Πρωτομαγιά... Το στοίχημα της ειρήνης και της επαναπροσέγγισης θα κριθεί από τη γενίκευση, το συντονισμό και την πολιτική εμβάθυνση αυτών των παραδειγμάτων, ώστε να βγουν επιτέλους στο προσκήνιο τα ταξικά συμφέροντα των απλών ανθρώπων, των εργαζόμενων και των φτωχών της Κύπρου ανεξάρτητα από την εθνοτική καταγωγή τους.

Μπάμπης Κουρουνδής

Ο "αθώος" εθνικισμός

επιμέλεια:
Ηρακλής Μήλλας

Σελίδες 256, 17 ευρώ
Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2019

Ο εθνικισμός σήμερα, τουλάχιστον στις "αναπτυγμένες" καπιταλιστικές χώρες, θεωρείται σχεδόν ταυτόσημος με τα ακροδεξιά πολιτικά μορφώματα. "Είμαστε έλληνες εθνικιστές" κραυγάζουν οι νεοναζί δολοφόνοι στης Χρυσής Αυγής –και λίγο πολύ αυτό είναι το μοτίβο των ομογάλακτών τους σε ολόκληρο τον κόσμο. Ο όρος παραπέμπει σε πολέμους, διωγμούς, εθνοκαθάρσεις, ανοικτό ρατσισμό και φασίστες. Σε τι μπορεί, λοιπόν, να αναφέρεται ένα βιβλίο με τίτλο "Ο 'αθώος' εθνικισμός", όπως αυτό που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια;

Ο Ηρακλής Μήλλας, που επιμελήθηκε αυτόν το συλλογικό τόμο με κείμενα Ελλήνων και Τούρκων αναλυτών, εξηγεί από τις πρώτες σελίδες του βιβλίου ότι στο στόχαστρό του είναι αυτό που "κάποτε λέμε 'ο εθνικισμός με την καλή έννοια' ή προτιμούμε τη λέξη 'πατριωτισμός'... Ο δήθεν αθώος συναινετικός εθνικισμός", γράφει, "φέρει όλα τα συστατικά που χρειάζονται για να αναβιώσει 'ο κακός εθνικισμός'... Το να καταπολεμάται ο συγκυριακός εθνικισμός (π.χ. η Χρυσή Αυγή) και να αποσιωπάται η εθνικιστική ιστοριογραφία, η εθνοκεντρική παιδεία, η πατριωτική λογοτεχνία, ο 'εθνικός' πολιτικός ή εκκλησιαστικός λόγος κ.ά., είναι μια υποκριτική συμφιλίωση με τον εθνικισμό, που έτσι συντηρείται καθημερινά".

Το πιο χαρακτηριστικό στοιχείο στα κείμενα του βιβλίου είναι πως κανείς από τους συγ-

γραφείς τους –και από τις δυο πλευρές του Αιγαίου– δεν αναφέρεται στον εθνικισμό του Άλλου, γιατί "το να δίνεις παραδείγματα εθνικισμού με αναφορές στους άλλους είναι ο τρόπος εξιλέωσης του 'δικού' μας εθνικισμού". Αυτό που θέλουν να δείξουν είναι το πώς οι εθνικιστικές –και, εν τέλει, πολεμοκάπηλες– ιδέες επιβάλλονται θεσμικά από τα πάνω, προσπαθώντας να επηρεάσουν την ίδια την καθημερινότητα μέσα από φαινομενικά αθώες λειτουργίες: από την έπαρση της σημαίας και την πρωινή προσευχή στο σχολείο μέχρι τον εθνικό ύμνο σε ένα ποδοσφαιρικό αγώνα ή μια γελοιογραφία που αναπαράγει τα αρνητικά στερεότυπα της εικόνας του 'προαιώνιου εχθρού'.

Τα περισσότερα από τα ζητήματα που καταπιάνονται δεν είναι πρωτόγνωρα, τουλάχιστον στα πλαίσια μιας αριστερής κριτικής του εθνικισμού. Αλλά αυτό που προκαλεί το ενδιαφέρον είναι ο πολύ ζωντανός τρόπος με τον οποίο περιγράφει και αναλύει ο καθένας και η καθεμιά από τους συγγραφείς τη συγκεκριμένη πλευρά του θέματος που επικεντρώνει.

Όπως η Τούγτσε Σακλίτζα που παραθέτει συγκριτικά μια σειρά από γελοιογραφίες στον ελληνικό και τον τουρκικό καθημερινό τύπο τη δεκαετία του 1950 που καταδεικνύουν το ότι "η πολιτική αλήθεια είναι εθνικά προσδιορισμένη". Στο κείμενο "Παιδικά βιβλία – Από νωρίς η πλύση εγκεφάλου", ο Ηρακλής Μήλλας χρησιμοποιώντας το παράδειγμα των Κλασσικών Εικονογραφημένων (όσοι ήμασταν στο δημοτικό τη δεκαετία του '60, μεγαλώσαμε με αυτά κόμικς) παρατηρεί ότι "οι Έλληνες και οι Τούρκοι συναντιούνται μόνο για να πολεμήσουν", ενώ οι Τούρκοι είναι πολύ άσχημοι, αιμοβόροι, επιθετικοί, αλλά και μπουνταλάδες και έχουν και τάσεις ...παιδεραστίας! Με αυτόν τον τρόπο το στερεότυπο διαμορφώνεται και εγκαθίσταται στο ασυνείδητο του παιδιού. Παρατηρεί ακόμα ότι πολλοί από τους συγγραφείς αυτών των κειμένων στα παιδικά κόμικς ήταν γνωστοί προοδευτικοί, σαν τον Βασίλη Ρώτα, επισημαίνοντας ότι "δεν είναι εύκολο να αποφύγει κανείς τον ιό του εθνικισμού".

Ένα από τα πιο απολαυστικά κείμενα του βιβλίου είναι το "Οι Ρωμιοί και οι Έλληνες στις τηλεοπτικές σειρές της Τουρκίας" της Σεριφέ Τσαμ. Η συγγραφέας διαπιστώνει ότι μετά το 2000 έχει υπάρξει μια απομάκρυνση από τις παλιές χοντροκομμένες ρατσιστικές εικόνες των Άλλων στις τουρκικές τηλεοπτικές σειρές, αλλά υπάρχει μια συνέχεια στα εθνικιστικά στερεότυπα. Χωρίζει το κείμενο σε πέντε ενότητες ανάλογα με το φύλο, την κουλτούρα, την τάξη, την θρησκεία, για να καταλήξει στις αντιφάσεις που εμπεριέχονται μέσα στα ίδια τα σίριαλ. Οι έλληνες παρουσιάζονται κατά κανόνα ως πλούσιοι εισοδηματίες, οι ελληνίδες πάντα λουσάτες φορτωμένες με κοσμήματα, είναι όλοι βαθιά θρησκευόμενοι και όλοι διεκδικούν ότι ο μπακλαβάς είναι ελληνική κι όχι τουρκική εφεύρεση. Όμως, επειδή τα περισσότερα από αυτά τα σίριαλ έχουν χαρακτήρα κωμωδίας, υπάρχει ένα happy end, όπου όλοι μαζί τα βρίσκουν προσωρινά με τη διαμεσολάβηση συνήθως ενός φλερτ ανάμεσα σε κάποια Ρωμιά κι έναν Τούρκο ή το αντίστροφο.

"Τα εθνικά κράτη της Τουρκίας και της Ελλάδας θεώρησαν εμπόδιο στα εθνικά τους σχέδια τα τοπωνύμια που κληρονόμησαν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία και προσπάθησαν να κάνουν κυρίαρχα τα δικά τους όνειρα σχετικά με τον χρόνο και τον τόπο", παρατηρεί ο Κερέμ Οκτέμ στο κείμενό του για τις αναγκαστικές αλλαγές των τοπωνυμίων που επιβλήθηκαν και στα δυο κράτη. Στην Ελλάδα 4.400 πόλεις και χωριά άλλαξαν όνομα ανάμεσα στο 1913 (Βαλκανικοί Πόλεμοι) και το 1996. Τα σλαβικά τοπωνύμια φρόντισε ο δικτάτορας Μεταξάς να τα απαλείψει δίνοντάς τους αρχαιοπρεπή ονόματα (όπως πχ την Αράχωβα Λακωνίας που την ονόμασαν Καρυές επειδή στα σλαβικά σημαίνει καρυδότοπος –η Αράχωβα στον Παρνασσό τού ξέφυγε). Στη Θράκη το 1977 άλλαξαν όσα τουρκικά τοπωνύμια δεν είχαν αλλάξει ως τότε και αντικαταστάθηκαν με ελληνικά ονόματα. Στην Τουρκία, η αντίστοιχη διαδικασία συντελέστηκε κύρια μετά το πραξικόπημα του 1960 με τις αλλαγές κυρίως των Κουρδικών και Αρμενικών τοπωνυμίων.

Το κείμενο του Ηλία Κανέλλη "Ποιος είναι ο τύπος του ελληνικού DNA; - Ελλάδα, πρωταθλητισμός και εθνοχουλιγκανισμός" μας μεταφέρει στην Ολυμπιάδα του 2004 και στην αποσιώπηση του σκάνδαλου ντόπας Κεντέρη-Θάνου και το κείμενο των Τανίλ Μπόρα και Εμρέ Γκιοκάλπ στα ποδοσφαιρικά γήπεδα της Τουρκίας. Και τα δυο αναλύουν τον

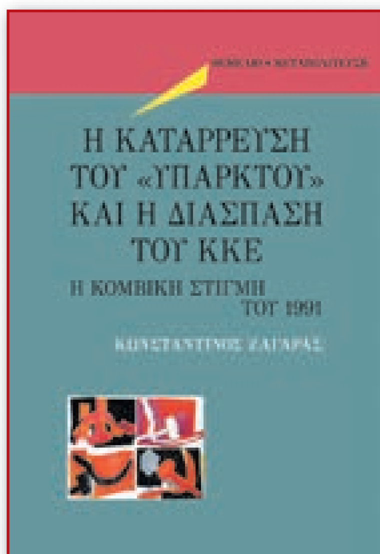
αθλητισμό σαν μοχλό για την έκφραση του εθνικισμού. Από την Τουρκία, ανάμεσα σε πολλά άλλα, μας φέρνει το παράδειγμα μια τουρκικής ομάδας που σε ένα τουρνουά πήρε εντολή να μην εμφανιστεί επειδή η αντίπαλη ομάδα (του Ερμπίλ από το ιρακινό Κουρδιστάν) είχε στη φανέλα της τη λέξη Κουρδιστάν. Θα μπορούσαμε εμείς να θυμηθούμε πόσες φορές παράγοντες του αθλητισμού στην Ελλάδα έβαλαν βέτο επειδή στις αντίπαλες φανέλες υπήρχε η λέξη "Μακεδονία".

Το βιβλίο συμπληρώνεται με τρία ακόμα κείμενα: Μια εξαιρετική ανάλυση της Χριστίνας Μπάτρα για την ιστορία του ρεμπέτικου με τίτλο "Ρεμπέτικα: από το γένος στο έθνος", το "Ο εθνικός λόγος μιας 'Εκκλησίας'" του Μανώλη Βασιλάκη –μια αποκαλυπτική εξιστόρηση του βρόμικου ρόλου των ιεραρχών στο προμοτάρισμα της εθνικιστικής υστερίας στην Ελλάδα, και τέλος το "Χορεύοντας φολκλόρ – τοπικισμός, εθνικισμός και οι 'άλλοι' μας" του Αρζού Οζτουρκμέν.

Αν λείπει κάτι από το βιβλίο, αυτό είναι μια ερμηνεία του επιβαλλόμενου από τα πάνω εθνικισμού ως αποτέλεσμα των ανταγωνισμών δυο αρχουσών τάξεων που διεκδικούν να είναι τα κεφαλοχώρια του ιμπεριαλισμού στην περιοχή. Ενώ αναδεικνύεται η προώθηση του "αθώου" εθνικισμού σε όλες τις πλευρές της καθημερινότητας από κυβερνήσεις, ΜΜΕ κλπ, δεν υπάρχει πουθενά το γιατί. Σαν να οφείλεται σε κάποιο ανεξήγητο "παραλογισμό" των από πάνω.

Παρόλα αυτά, σε μια στιγμή που οι ελληνοτουρκικοί ανταγωνισμοί φουντώνουν στις ΑΟΖ της Ανατολικής Μεσογείου, στην Κύπρο και στο Αιγαίο και τα τύμπανα του πολέμου αντηχούν ξανά στη Μέση Ανατολή, το βιβλίο χτυπάει το καμπανάκι για το πού μπορούν να οδηγήσουν οι "αθώοι" εθνικισμοί. Πολύ καλογραμμένο, πολύ ζωντανό, αγγίζει εμπειρίες που όλοι και όλες έχουμε. Το ότι εκδόθηκε πρώτα στα τουρκικά (το 2010) δείχνει ότι στην αντίπερα όχθη η συζήτηση για τον εθνικισμό απασχολεί την τουρκική αριστερά. Αξίζει να διαβαστεί και εδώ.

Κώστας Πίττας

Η κατάρρευση του "υπαρκτού" και η διάσπαση του ΚΚΕ

Η κομβική στιγμή του 1991

Κωνσταντίνος Ζαγάρας

Σελίδες 392, 22 ευρώ

Εκδόσεις Θεμέλιο, 2019

Στις 20 Φλεβάρη του 1989 το ΣΕΦ στο Φάληρο ξεχείλισε από χιλιάδες ανθρώπους. Συμμετείχαν σε μια πολιτική εκδήλωση με ομιλητές τον Χαρ. Φλωράκη, γεν. γραμματέα του ΚΚΕ, τον Λ. Κύρκο της ΕΑΡ (Ελληνική Αριστερά) και τον Απ. Λάζαρη, που προερχόταν από το ΠΑΣΟΚ (ήταν υπουργός και βουλευτής μέχρι το 1988). Η αισιοδοξία ήταν διάχυτη. Η Αριστερά (το ΚΚΕ και η ΕΑΡ, η πλειοψηφική πτέρυγα του ΚΚΕ εσωτερικού) συμπορευόταν και έβαζε υποψηφιότητα να καλύψει το κενό που άφηνε η δεξιά μετατόπιση του ΠΑΣΟΚ. Τρεις μήνες μετά ιδρυόταν επίσημα ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου.

Οι ελπίδες διαψεύστηκαν. Δυόμισι μόλις χρόνια μετά το καλοκαίρι του 91 ήρθε η διάσπαση του Συνασπισμού και του ίδιου του ΚΚΕ. Η ΝΔ είχε γίνει κυβέρνηση το 1990 και εξαπέλυε τις πιο σκληρές επιθέσεις στην εργατική τάξη και τη νεολαία, ενώ η Αριστερά περνούσε τη πιο βαθιά κρίση: στις εκλογές του 1993 το ΚΚΕ πήρε το χαμηλότερο ποσοστό στην ιστορία του και ο Συνασπισμός δεν κατάφερε να μπει στη βουλή.

Το βιβλίο του Κ. Ζαγάρα αφηγείται αυτή τη διαδρομή με άξονα τις διεργασίες στο ΚΚΕ από τη μεταπολίτευση μέχρι το 1991. Η σύνδεση με τις εξελίξεις στην ίδια την ΕΣΣΔ και την κατάρρευση των καθεστώτων του "υπαρκτού σοσιαλισμού" πρώτα στην ανατολική Ευρώπη και μετά στην ίδια την ΕΣΣΔ είναι σωστή. Το "ελληνικό 89" και η κατάρρευση των καθεστώτων στην ανατολική Ευρώπη είναι ζητήματα που πάνε κατευθείαν στην στρατηγική της Αριστεράς και γι' αυτό αξίζει να τα συζητάμε σήμερα.

Όταν ο Γκορμπατσόφ αναλάμβανε γενικός γραμματέας του ΚΚΣΕ το 1985 και ένα χρόνο αργότερα το 27ο συνέδριο του κόμματος υιοθετούσε το πρόγραμμα της "περεστρόικα" (ανασυγκρότηση) και της "γκλασνόστ" (διαφάνεια) η υποδοχή ήταν περίπου εκστατική. Το βιβλίο μας θυμίζει τις ανταποκρίσεις του Παύλου Τσίμα για τον Ριζοσπάστη με τίτλους όπως "Δέκα μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο" για το συνέδριο της "επαναστατικής ανανέωσης".

Ήταν πολύ μειοψηφικές οι φωνές, όπως της ΟΣΕ, της οργάνωσης απ' την οποία προήλθε το ΣΕΚ, που δεν έβλεπαν "επαναστατική ανανέωση" αλλά την προσπάθεια της άρχουσας τάξης του κρατικού καπιταλισμού να ξεφύγει από την βαθιά οικονομική και πολιτική κρίση. Οι μεταρρυθμίσεις που έβαζαν την αγορά σαν μηχανισμό εξυγίανσης του συστήματος ήταν η συνταγή.

Το ΚΚΕ που παραδοσιακά ήταν δεμένο με την "πατρίδα του σοσιαλισμού", δεν άργησε να ακολουθήσει αυτά τα "ανανεωτικά" βήματα προς την αγορά και την άρχουσα τάξη. Το 12ο συνέδριο του ΚΚΕ τον Μάη του 1987 τα κωδικοποίησε. Το βιβλίο αναδεικνύει την μετατόπιση στις θέσεις για την ΕΟΚ που σηματοδότησε το συνέδριο. Σχηματικά από το "έξω από την ΕΟΚ των μονοπωλίων" στο "παλεύουμε ενάντια στις αρνητικές συνέπειες της ένταξης" γιατί η ελληνική οικονομία πρέπει να συμμετέχει ενεργά "στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση" και τη "διεθνοποίηση". Αυτή η αλλαγή επέτρεψε, σε μεγάλο βαθμό, και τη συγκρότηση του ενιαίου Συνασπισμού με την ΕΑΡ.

Όμως, η στροφή δεν περιλάμβανε "απλά" το θέμα της ΕΟΚ. Πάντα στη καρδιά της στρατηγικής των σταδίων του ΚΚΕ βρισκόταν ο στόχος για μια κυβερνητική διαχείριση του καπιταλισμού που θα έφερνε φιλολαϊκές μεταρρυθμίσεις. Από τα μέσα της δεκαετίας του '30 διαπερνούσε όλες τις επιλογές του, από τα Λαϊκά Μέτωπα μέχρι το "Αλλαγή δεν γίνεται χωρίς το ΚΚΕ" το 1981. Όμως, πλέον η "κυβέρνηση της Αριστεράς" γινόταν "απαραίτητη προϋπόθεση" για την "ανάπτυξη νέου" που θα ήξερε την "τέχνη του επιχειρείν". Έγραφαν για παράδειγμα οι Θέσεις της ΚΕ του κόμματος για το συνέδριο:

"Η εργατική τάξη, όλοι οι εργαζόμενοι μπορούν να νιώσουν ότι για την επιτυχία μιας τέτοιας ανάπτυξης, που θα δίνει αποτελέσματα προς όφελος τους, αξίζει να κάνουν ακόμη και θυσίες".

Οσο για τις σχέσεις με την "αγορά":

"Νέο πλαίσιο επιχειρηματικότητας με διαφάνεια και καθορισμένες σχέσεις με τα όργανα του δημοκρατικού προγραμματισμού... η χρηματοδότηση της νέας αυτής αναπτυξιακής προσπάθειας θα προέλθει πρωταρχικά από την αυτοχρηματοδότηση της με τους νέους πόρους που θα δημιουργεί η ίδια στην πορεία της".

Ένα υποκεφάλαιο του βιβλίου έχει τίτλο "Η άνοιξη της ελληνικής Αριστεράς". Θα περίμενε κανείς να διαβάσει για τους συγκλονιστικούς εργατικούς αγώνες που ακολούθησαν το πρόγραμμα λιτότητας του ΠΑΣΟΚ το 1985 που κορυφώθηκαν με τις απεργίες διαρκείας του 1987-88 που έσπασαν τη λιτότητα. Αυτοί οι αγώνες έφεραν μια πραγματική άνοιξη: τη διάσπαση της ΠΑΣΚΕ, την μετατόπιση προς τα αριστερά μεγάλων τμημάτων της εργατικής βάσης του ΠΑΣΟΚ. Έφεραν και εκλογικές επιτυχίες για την Αριστερά, όπως στις δημοτικές του 1986. Όμως, αυτά περνάνε τηλεγραφικά (και σε άλλο τμήμα του βιβλίου). Στο συγκεκριμένο, η "άνοιξη" ταυτίζεται με τις συναντήσεις ανάμεσα σε στελέχη του ΚΚΕ και της ΕΑΡ, και στο "Κοινό Πόρισμα" (Δεκέμβρης 1988) που έθεσε τις πολιτικές βάσεις για την ίδρυση του Συνασπισμού.

Αυτό είναι το πλαίσιο για να καταλάβουμε τις επιλογές της ηγεσίας του ΚΚΕ το καλοκαίρι του 1989, όταν στις εκλογές εκείνου του Ιούνη ο Συνασπισμός πήρε τα μεγαλύτερα εκλογικά ποσοστά της Αριστεράς μεταπολιτευτικά και αναδείχτηκε σε ρυθμιστικό παράγοντα στη βουλή. Η επιλογή ήταν η συγκυβέρνηση με τη ΝΔ σε πρώτη φάση (κυβέρνηση Τζανετάκη) και η συμμετοχή στην Οικουμενική με το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ (κυβέρνηση Ζολώτα).

Ο συγγραφέας περιορίζεται να αναφέρει τις εκτιμήσεις πρωταγωνιστών αυτών των επιλογών και κομματικών σωμάτων: η συμμετοχή ήταν λίγο πολύ επιβεβλημένη για να αντιμετωπιστούν τα σκάνδαλα, να έρθει η "κάθαρση", να γίνει πια η Αριστερά νόμιμος διεκδικητής της κυβερνητικής εξουσίας μακριά από τα "εμφυλιοπολεμικά σύνδρομα".

Αυτό που έγινε στην πραγματικότητα ήταν ότι η στρατηγική του "ιστορικού συμβιβασμού", που είχε εγκαινιάσει το Ιταλικό ΚΚ στα μέσα της δεκαετίας του '70, έφτανε και στην Ελλάδα με παρόμοια καταστροφικά αποτελέσματα. Διευκόλυνε την ΝΔ να έρθει στην κυβέρνηση, έστειλε κόσμο πίσω στο ΠΑΣΟΚ και τελικά η ίδια η Αριστερά βυθίστηκε στην κρίση, ανήμπορη να απαντήσει και στην προπαγάνδα της άρχουσας τάξης για το "τέλος της ιστορίας" και την "ιστορική ήττα" του σοσιαλισμού.

Το βιβλίο του Κ. Ζαγάρα αξίζει να διαβαστεί γιατί θυμίζει γεγονότα (και πρόσωπα) ανάμεσα σε αυτά και την αριστερή ανταρσία της ΚΝΕ, το θρυλικό "φυσικά και δεν θα υπακούσω" του Γ. Γράψα τον Σεπτέμβρη του 1989. Αλλά κυρίως γιατί ανοίγει την συζήτηση, έστω και αν δεν δίνει απαντήσεις για το πώς είναι δυνατόν να έχουμε μια δυνατή Αριστερά που θα φτάνει στη πηγή αλλά θα πίνει νερό. Μια Αριστερά αντικαπιταλιστική και επαναστατική.

Λέανδρος Μπόλαρης